

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

§25 tilladelse Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark

Februar 2023

Indhold

§ 25-tilladelse til Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark	4
1. Afgørelse	4
1.1 Baggrund	5
2. Beskrivelse af projektet	5
2.1 Projektets placering	5
2.2 Projektets anlæg	6
2.3 Anlægsarbejdet	6
2.3.1 Kabelanlæg	7
2.3.2 Styret underboring og additiver i boremudder	8
2.3.3 Højspændingsstationer Søndervig og Stovstrup	9
2.3.4 Oplags- og arbejdspladser	9
2.3.5 Udførelse af aktiviteter	10
2.4 Trafik i anlægsfasen	11
2.5 Ressourceforbrug	11
3. Forudsætninger for projektet	11
4. Offentlig høring	12
4.1 Høringens indflydelse på afgørelsen	12
4.1.1 Høringssvar 1	12
4.1.2 Høringssvar 2	13
5. Vilkår for tilladelsen	15
6. Begrundelse for afgørelsen	16
6.1 Støj	17
6.1.1 Støj i driftsfasen	17
6.2 Underboring og boremudder	18
6.2.1 Boremudder	18
6.2.2 Oplag af boremudder	20
6.2.3 Blow-out	20
6.2.4 Bortskaffelse af boremudder	21
6.3 Miljøhæld	21
6.4 Natura 2000-områder og bilag IV-arter	22
6.4.1 Natura 2000-område N66: Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord	23
6.4.2 Natura 2000-område N68: Skjern Å	24
6.4.3 Natura 2000-område N69: Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen Å	33
6.4.4 Natura 2000-område N71: Kimmelkær Landkanal	37
6.4.5 Natura 2000-område N64: Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede	37
6.4.6 Natura 2000-område N67: Borris Hede	38
6.4.7 Natura 2000-område N73: Lønborg Hede	39
6.4.8 Bilag IV-arter	40
6.5 Beskyttet natur	45
6.5.1 Terrestrisk natur	45
6.5.2 Skov og Levende hegn	48
6.6 Overfladevand	49
6.6.1 Potentielle påvirkninger	49
6.6.2 Oliespild fra entreprenørmaskiner	50
6.6.3 Krydsning af vandløb og søer	50

6.6.4	Blow-out	50
6.6.5	Håndtering af vand i anlægsfasen	52
6.6.6	Ilandføring af søkabel	53
6.6.7	Håndtering af vand i driftsfasen	53
6.6.8	Okker	53
6.7	Grundvand	54
6.7.1	Potentielle påvirkninger	54
6.7.2	Tørholdelse af kabelgrav	54
6.7.3	Håndtering af vand ved etablering af stationerne	55
6.7.4	Underboringer	55
6.7.5	Sandlagets potentielt drænende effekt	55
6.8	Drikkevandsinteresser	56
6.9	Landskab og visuelle påvirkninger	56
6.9.1	Station Søndervig	57
6.9.2	Udvidelse af Station Stovstrup	58
6.10	Alternativer	58
6.11	Kumulative påvirkninger	58
6.12	Samlet konklusion	59
7.	Overvågning	59
8.	Offentliggørelse	59
9.	Klagevejledning	59
BILAGSOVERSIGT		
Bilag 1	Miljøkonsekvensrapport	
Bilag 2	Bygherres notat vedr. strandtudse og flodperlemusling	
Bilag 3	Miljøstyrelsens afgrænsningsudtalelse	

§ 25-tilladelse til Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark

1. Afgørelse

Miljøstyrelsen meddeler hermed tilladelse efter miljøvurderingslovens¹ § 25 til landanlæg i forbindelse med Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Tilladelsen meddeles til Vattenfall og Energinet, der begge er bygherre for projektet. Vattenfall skal bygge, eje og drive kabelanlægget fra ilandføringspunktet frem til og med det kystnære stationsanlæg, der etableres ved siden af et eksisterende højspændingsstationsområde ved Søndervig. Energinet skal bygge, eje og drive anlægget fra Energinets kystnære stationsanlæg ved Søndervig og frem til og med net-tilslutningen, som etableres som udvidelse inden for det eksisterende højspændingsområde ved Station Stovstrup.

Tilladelsen meddeles på vilkårene, der fremgår af nærværende afgørelses afsnit 5.

Afgørelsen er truffet i henhold til § 25 i miljøvurderingsloven og meddeles på baggrund af bygherrernes ansøgning, den offentliggjorte miljøkonsekvensrapport samt resultaterne af de gennemførte offentligheds-, parts- og myndighedshøringer. Tilladelsen omfatter de dele af Vesterhav Syd Havvindmøllepark, der skal etableres på land.

Det er en forudsætning for nærværende tilladelse til landanlægget, at Energinet og Vattenfall etablerer og driver projektet inden for de fysiske og miljømæssige rammer og forudsætninger, der fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Herunder skal de projektindbyggede forudsætninger, der er anført i rapporten etableres, ligesom vilkårene i nærværende tilladelse skal overholdes.

§ 25 tilladelsen (VVM) meddeles på baggrund af:

- Bygherrernes ansøgning af 29. september 2021.
- Høringssvar modtaget i forbindelse med de offentlige høringer afholdt i perioderne 22. februar 2022 til 15. marts 2022, samt 12. december 2022 – 6. februar 2023.
- Bygherrernes miljøkonsekvensrapport af 8. december 2022.
- Bygherrernes supplerende oplysninger til høringssvar modtaget i 2. offentlighedsfase afholdt i perioden 12. december 2022 - 6. februar 2023.

Nærværende miljøvurderingstilladelse omhandler alene landanlægget til Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Miljøstyrelsen er miljøvurderingsmyndighed i denne sag, da Energinet er bygherre for dele af projektet jf. § 3 stk. 1, nr. 2 i miljøvurderingsbekendtgørelsen².

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (Miljøvurderingsloven).

² BEK nr. 1376 af 21/06/2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (Miljøvurderingsbekendtgørelsen).

Energistyrelsen er myndighed for miljøvurderingen af de dele af Vesterhav Syd Havvindmøllepark, som etableres og driftes på havet jf. § 17. stk. 4, nr. 2 i miljøvurderingsloven. Der er meddelt tilladelse til denne del af projektet. Miljøvurderingsproceduren for den del af anlæggene, der er beliggende på havet, følger af VE-loven, hvor der er krav om miljøvurdering af anlægget. Energistyrelsen har d. 14. december 2020 udstedt en etableringstilladelse til Vesterhav Syd havmøllepark.

Espoo

Miljøstyrelsen har vurderet, at anlæg og drift af de ovenstående aktiviteter på land ikke kan have en grænseoverskridende påvirkning. Der er derfor ikke gennemført en Espoo-proces for landanlægget til Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

1.1 Baggrund

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA, nu Miljøstyrelsen) meddelte d. 18. januar 2017 § 25 tilladelse til landanlægget. Tilladelsen blev påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet uden opsættende virkning. Nævnet ophævede og hjemviste d. 31. maj 2021 tilladelsen til fornyet behandling i Miljøstyrelsen. På den baggrund har Miljøstyrelsen igangsat en ny miljøvurderingsproces som led i en retlig lovliggørelse af projektet.

Energinet og Vattenfall har delvist udnyttet den tidligere VVM-tilladelse og etableret størstedelen af landanlægget i perioden 2018 til 2020. Der udestår følgende arbejder, der endnu ikke er etableret:

- etablering af de harmoniske filtre på station Søndervig,
- ilandføring af søkablet herunder sammenkobling med landkablet,
- etablering af radarmast på Station Søndervig.

Idet størstedelen af anlægsarbejderne allerede har fundet sted, bortset fra de tre ovennævnte arbejder, er størstedelen af anlægsfasens påvirkninger allerede indtruffet.

Bygherrernes miljøkonsekvensrapport omfatter hele projektet både de dele, der allerede er etableret og de bygge- og anlægsarbejder, der endnu ikke er foretaget. Miljøkonsekvensrapporten og miljøvurderinger omfatter projektets anlægs- og drifts-fase, ligesom den påvirkning, der har været siden anlæggets opførelse er vurderet.

Forud for Vattenfall og Energinets udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten har Miljøstyrelsen afgrænset indholdet i miljøkonsekvensrapporten i en afgrænsningsudtalelse af d. 10. maj 2022, jf. bilag 3. Miljøkonsekvensrapporten omfatter vurderinger af miljøemner i henhold til Miljøstyrelsens afgrænsningsudtalelse.

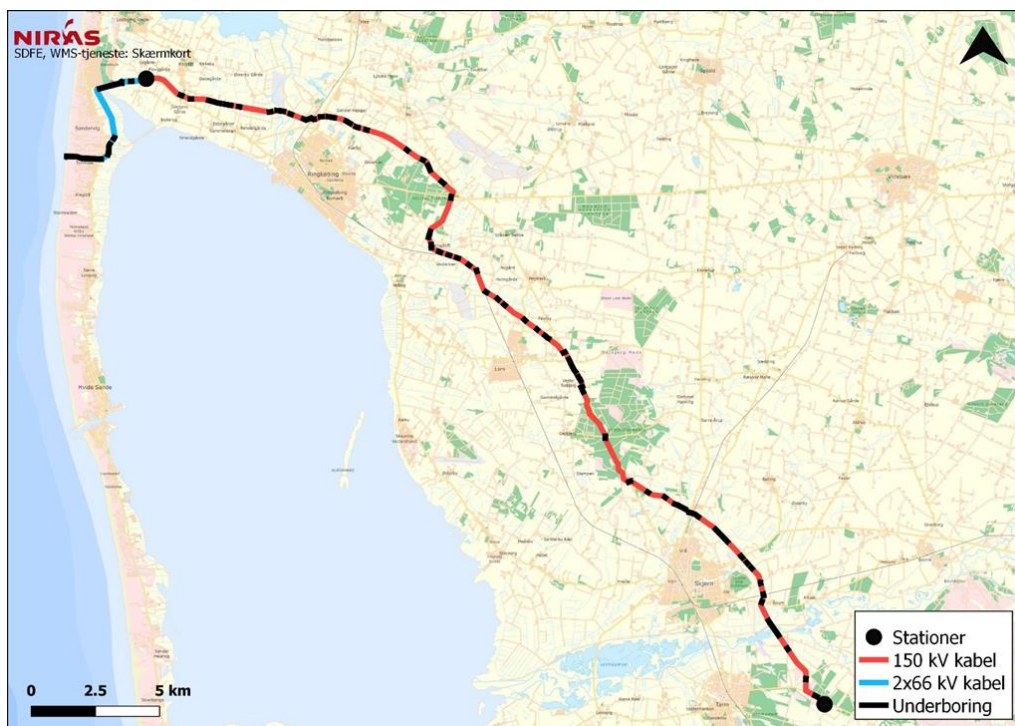
2. Beskrivelse af projektet

Vesterhav Syd Havvindmøllepark består af et anlæg på havet og et anlæg på land. Anlægget på havet (selve havvindmøllerne og ilandføringen) indgår ikke i nærværende tilladelse. Skillelinjen mellem havdelen og landdelen går ved kystlinjen afgrænset ved daglige højeste vandstand.

2.1 Projektets placering

Projektet består af et i alt ca. 48 km langt kabelanlæg fra ilandføringspunktet ved Klegod strand på Jyllands vestkyst nær Søndervig, frem til det nye højspændingsstationsområde øst for Søndervig og videre derfra og frem til det eksisterende højspændingsstationsområde ved Stovstrup. Miljøstyrelsen definerer i nærværende afgørelse

projektområdet som arealer, der er direkte berørte af projektet i anlægs- og/eller driftsfasen.

Figur 2.1 Placering af kabelanlægget og højspændingsstationer, inklusiv placering af de styrede underboringer.

2.2 Projektets anlæg

Projektet består overordnet af tre delelementer, som beskrevet nedenfor:

Kabelanlæg

Fra ilandføringspunktet ved Klegod vest for Søndervig etableres to parallelle 66 kV kabelsystemer inden for projektområdet frem til et nyt højspændingsstationsområde ved Søndervig i Ringkøbing-Skjern Kommune. Fra den nye station og frem til det eksisterende højspændingsstationsområde ved Stovstrup etableres et 150 kV kabelsystem inden for projektområdet. Da kabelanlægget allerede er etableret, er den præcise placering af kabelanlægget kendt. Der udestår samling af søkabler med det etablerede kabelanlæg på land (ilandføringen). Dette foregår på stranden ved Klegod.

Ny højspændingsstation Søndervig

Der etableres et nyt højspændingsstationsområde ved Søndervig i Ringkøbing-Skjern Kommune, der er placeret ca. 7 km fra ilandføringspunktet og ca. 2,75 km fra kysten. Inden for det nye højspændingsstationsområde, som har et samlet areal på ca. 1,5 ha, etableres et stationsanlæg, som bygges, ejes og drives delvist af Vattenfall og delvist af Energinet. Der udestår etablering af harmoniske filtre samt radarmast på stationen, mens øvrige anlæg er udført.

Udvidelse af højspændingsstation Stovstrup

Der sker udvidelse af det eksisterende anlæg placeret inden for højspændingsstationsområdet ved Stovstrup. Udvidelsen af stationen omfatter udbygning af det eksisterende anlæg inklusive etablering af nye komponenter. Anlægsarbejdet er afsluttet.

For yderligere beskrivelse af projektets anlæg henvises til bilag 1 (bygherrernes miljøkonsekvensrapport).

2.3 Anlægsarbejdet

2.3.1 Kabelanlæg

I forbindelse med projektet etableres 48 km kabelanlæg fra ilandføringspunktet på stranden ved Klegod til Station Stovstrup.

Kabelanlægget består af flere kabelsystemer, som ligger i en kabelgrav. Et kabelsystem består af: 3 stk. én-leder kabler lagt i flad forlægning, 1-3 tomrør, og 1 jordleder-kabel af kobber.

Fra kysten ved Klegod og frem til Station Søndervig etableres der to 66 kV kabelsystemer. Hvert system ligger i en separat kabelgrav. Strækningen hvor der etableres kabelsystem imellem kysten ved Klegod og Station Søndervig er ca. 7 km.

Fra Station Søndervig og frem til Station Stovstrup er der ét 150 kV kabelsystem. Strækningen hvor der etableres kabelsystem imellem Station Søndervig og Station Stovstrup er ca. 41 km.

Kabelnedlægning sker hovedsagelig ved brug af gravekasse suppleret med styrede underboringer (se afsnit 2.3.2 for beskrivelse af underboringer) under bl.a. infrastruktur og beskyttet natur. På en kort strækning (<100 m) anvendes metoden åben grav. Der er behov for et arbejdsbælte på ca. 18-20 meter omkring kablet i anlægsfasen.

Inden for arbejdsbæltet graves der en-to kabelgrave, som bliver ca. 1,5 meter dybe (dog op til 1,8 meter ved muffegrave) og ca. 2,1 meter brede øverst, og ca. 1,2 meter i bunden.

Anlæg ved gravekasse og åben grav

Først udlægges jernkøreplader, hvorefter muldlaget afrømmes i den ønskede arbejdsbredde, og muldjorden oplagres på den anden side af kabelgraven. Herefter udrulles kablerne mellem kørevejen og det afrømmede muldlag.

Selve kabelgraven udgraves herefter i 4-5 meters stræk med profilskovl, der løbende placerer råjorden langs muldjorden for at sikre, at råjord og muldjord ikke sammenblandes.

Efterfølgende trækkes gravekassen gennem den 4-5 meter opgravede kabelgrav, hvorved højspændingskabler og lyslederrør placeres og tildækkes med sand og plastdækplader i én og samme arbejdsgang. Umiddelbart efter gravekassen føres råjorden løbende tilbage i kabelgraven samtidigt med, at kabelgraven komprimeres ved tryk fra gravemaskinens larvebånd.

Afslutningsvis udlægges den afrømmede muldjord, og hele arbejdsarealet retableres ved harvning. Evt. overskudsjord fordeles ud over arbejdsarealet. Der er således ca. 10 meter åben kabelgrav ad gangen som løbende tildækkes. Kabelgraven står åben i 2-3 timer.

På marken øst for Klegod, efter underboring af hede og Holmsland Klitvej, anvendes metoden åben grav for en strækning på under 100 m.

Ved åben grav benyttes der ikke en gravekasse, og hele kabelgraven, i dette tilfælde <100 m, udgraves før sand, kabel, lyslederrør og plastdækplader bliver lagt i graven. Den øvrige arbejdsgang er sammenlignelig med gravekasse.

Kabelgraven er placeret i dyrket mark og står åben i 2-3 uger, mens kablet lægges.

Ilandføring og samling af sø- og landkabel

Samling af søkablerne fra havmølleparken med landkablerne sker i en samlemuffe af stål og/eller beton på stranden ved Klegod. På stranden etableres en indhegnet, midlertidig arbejdsplads på ca. 3.600 m², og anlægsarbejdet forventes at finde sted i 2-6 uger. Arbejdspladsen placeres, så der er mulighed for passage for foden af klitterne og i god afstand fra bølgepåvirkningen ved kysten.

På arbejdspladsen etableres to midlertidige grave, som hver er 7x15 meter og 2-4 meter dybe. Arbejdet med samling af landkabel og søkabel kræver, at de midlertidige grave holdes tørre og derfor kan der være behov for at pumpe havvand væk i den uge som arbejdet tager for hvert kabel. Fra arbejdspladsen graves to ca. 25 meter lange, 1-2 meter brede render fra de midlertidige grave til havet. Renderne sikres midlertidigt med spuns. Herudover etableres et spil på stranden, som bruges til at trække søkablet i land. Når søkablet er trukket på land, bliver kablet nedgravet i 2-4 meters dybde

i renderne. Arbejdet udføres med en hydroplow, der kan lægge og grave kablet ned i én sekvens.

Arbejdet med ilandføring forventes at tage ca. 1 uge per kabel (2 kabler ilandføres). Ilandføring og nedgravning af hvert søkabel tager ca. 1 døgn, mens samling af søkabel og landkabel tager ca. 4-5 dage pr. kabel, inden graven dækkes til igen. Arbejdet forventes at blive udført over 4-6 uger i april – juni 2023. Tidsforløbet er anslået, da ilandføringen af søkablet kræver stille vejr.

Der vil ikke være noget synligt anlæg på stranden efter endt anlægsarbejde.

2.3.2 Styret underboring og additiver i boremudder

Dele af kabeltraceet udføres ved styret underboring.

I dette projekt udføres geotekniske forundersøgelser for 3 underboringer af kystklit-ten, Sandene og Skjern Å. Den geotekniske forundersøgelse består af boringer med en diameter på ca. 15 cm, hvorfra der tages prøver op af jordlagene. Undersøgelserne bliver udført med en borerig, der er monteret på et bæltekøretøj eller en Unimog, som kører på store terrænskånsomme hjul. Efter afsluttet borearbejde forsegles boringen i toppen med impermeabel bentonit, så evt. fremtidig forurening ikke kan nedsive via boringen. Opboret materiale tilbagefyldes eller fjernes fra boringslokaliteten. Boringsdybden er op til 30 m under terræn. De geotekniske boringer udføres på mellem en halv og tre dage pr. område.

Arbejdsgang for styret underboring

En styret underboring udføres fra et startreservoir til et slutreservoir. I hver ende udgraves et reservoir til den boremudder, som indpumpes under boringen til stabilisering af borehullet. Når boremudderen flyder tilbage til start- eller slutreservoir, er den blandet med opboret jord og kaldes derfor boremudder.

Reservoiret har en størrelse som sikrer, at boremudderen ikke løber over og ud på de tilstødende arealer eller til nærliggende natur- eller overfladevandområder. Underboring kræver desuden en arbejdsplads på ca. 25 m² i den ene ende af underboringen samt en plads af samme størrelse til sammensvejsning af plastføringsrør i den anden ende af underboringen.

Første gennemboring udføres med et lille styrbart borehoved, som efter gennemboring af strækningen udskiftes med et borehoved med lidt større diameter ved slutreservoiret. Det tykkere borehoved trækkes retur til boremaskinen, hvorved boringens diameter udvides (up-reaming). Om nødvendigt reames der flere gange afhængigt af undergrundens beskaffenhed og kravet til boringens diameter.

Sammen med tilbagetrækningen af borehovedet i den sidste gennemboring, trækkes føringsrøret til højspændingskablet. Rørene samles i længder svarende til underboringens totale længde inden de trækkes gennem boringen. Når føringsrørene er på plads i jorden, fyldes de med en bentonitblanding som sikrer en god varmeafledning fra kablerne. Bentonitblandingen er viskøs nok til, at kablerne kan trækkes igennem. Den størkner ikke, men er samtidig ”tyk” nok til at kunne holde kablerne i midten af føringsrøret. Bentonitblandingen kommer kun i kontakt med den omkringliggende jord i underboringens start- og slutreservoir.

Underboring af vandløb holdes minimum 1 meter under den faktiske vandløbsbund og mindst 1 meter under den regulativmæssige fastsatte bundkote for vandløbet. For de målsatte underborede vandløb fremgår den faktiske underboringskote af bygherrens miljøkonsekvensrapport.

Boremudder

I forbindelse med underboringen anvendes boremudder som smøremiddel. Boremudder består overvejende af vand (97%) og bentonit (2,5-3,0 %) men afhængigt af de lokale jordbundsforhold kan det være nødvendigt at tilsætte additiver (ca. 0,3% i dette projekt) til boremudderen til at styre dens viskositet.

DHI har foretaget vurderinger af bormudderprodukter i forhold til risiko for forurening af overfladevand, grundvand og jord samt påvirkning af flora og fauna. Boremuddereren i dette projekt indeholder vand (97%), bentonit (2,5-3,0 %) og eventuelt additiver (Pac L (0,1%), Ez-Mud Gold (0,1%) og Soda Ash (0,1%)). Til fyldning af foringsrørene benyttes Cebo Conduct Gel 1.3 eller 1.5.

Brugt boremudder renses og genbruges og bliver til sidst spredt, ud på landbrugsarealer, hvis det er uforurenet efter forudgående anmeldelse til den berørte kommune. Udspreddning på landbrugsarealer kræver en jordflytningstilladelse fra kommunen. Hvis boremuddereren er forurenet bortskaffes den til godkendt modtager.

I forbindelse med udførelse af styrede underboringer er der en risiko for udslip af boremudder (blow-out), hvor boremudder siver ud på terrænoverfladen gennem sprækker og lagdelinger i jorden. Som udgangspunkt falder risikoen for blow-out med dybden af boringen, og den stiger med længden af underboringen. Risikoen for blow-out er størst nær start- og slutpunktet for underboringen, idet underboringen her er tættest på terrænoverfladen.

2.3.3 Højspændingsstationer Søndervig og Stovstrup

I forbindelse med etablering og udvidelse af stationsanlæggene vil der være behov for afrømning af muld samt tilkørsel og oplag af materialer. Der vil således være anlægsarbejder med entreprenørmaskiner, tilkørsel og oplag af materialer samt bortkørsel af affald.

Anlægsarbejderne omfatter etablering af blandt andet stålhegn, beplantning, bygninger og fritstående tekniske anlæg inklusive fundamenter, adgangsveje, køreveje, kabeltracéer mellem bygninger og højspændingsanlæg mv. samt anlæg til håndtering af regnvand.

Station Søndervig

Der etableres en ny station øst for Søndervig. Stationen har et areal på ca. 1,5 ha, og der etableres et 2,5 meter højt sikkerhedshegn rundt om stationsområdet. Stationen bliver delvist afskærmet fra omgivelserne af en jordvold og et beplantningsbælte. Komponenterne på stationen vil være mellem 4 m (manøvrebygning) og 20 m (radar) høje. I driftsfasen vil der være støj fra stationen, da der installeres støjende komponenter. Komponenterne inkluderer: Transformere og en kompenseringspole, harmoniske filtre, bygning til GIS-anlæg, 150 kV manøvrebygning, 150 kV samleskinner, radar og lynfangsmaster.

Der etableres desuden en sivesø på arealet til nedsivning af regnvand.

I projektbeskrivelsen i miljøkonsekvensrapporten (bilag 1) findes en detaljeret gennemgang af Station Søndervig.

Station Stovstrup

Tilkoblingen til det eksisterende net medfører behov for yderligere komponenter på den eksisterende Station Stovstrup. Derfor udvides stationen som en del af dette projekt. Udvidelsen finder sted inden for den eksisterende stationsmatrikel. Udvidelsen består af: 1 linjefelt, 1 kompenseringspolefelt, 1 kompenseringspole og 1 manøvrebygning.

I projektbeskrivelsen i miljøkonsekvensrapporten (bilag 1) findes en detaljeret gennemgang af Station Søndervig.

2.3.4 Oplags- og arbejdspladser

Der er behov for at etablere arbejdspladser ved alle underboringer, arbejdsområde hvor kablerne samles for hver 2-3 km, depotpladser for hver 1-3 km, samt to skurbyer.

Arbejdsarealer anvendes kun under anlægsarbejdet. Der etableres oplagspladser til opmagasinering af materiale, fx tromler med kabler, sand o.l. Der er dels behov for sanddepotpladser og dels for tromledepoter. Sanddepotpladser er ca. 2.000-2.500

m². De bliver hovedsageligt anvendt til oplagring af rent sand, der bruges som sandfyld i kabelgraven. Depotpladserne bruges også til parkering af entreprenørmaskiner. Tromledepoter ligger med en afstand på 1-3 km og anvendes til opmagasinering af kabeltromler med højspændingskabler. Der er 96 sanddepoter og 15 tromledepoter på strækningen.

Alle oplags- og arbejdspladser etableres på arealer, som ikke er omfattet af naturbeskyttelse eller i øvrigt ikke egner sig som oplags- eller arbejdspladser. Både sanddepoter og tromledepoter etableres på landbrugsarealer eller lignende, hvor der ikke er risiko for at skade den omkringliggende natur. På pladserne udlægges køreplader for at mindske risikoen for strukturskader. Der er i ét tilfælde placeret et sanddepot inden for § 3 beskyttet natur ved slutreservoiret for underboringen ved Skjern Å. Derudover etableres arbejdspladser i to § 3-beskyttede områder, herunder to arbejdspladser i hede nær ilandføringspunktet og én i en eng vest for Station Søndervig.

Der etableres to midlertidige skurbyer i forbindelse med anlægsarbejdet. En ved Station Søndervig på adressen Nørbyvej 37, 6950 Ringkøbing i ca. 2 år og en på adressen Bredgade 5, 6940 Lem i ca. 6 måneder.

2.3.5 Udførelse af aktiviteter

2.3.5.1 Arbejdstider på døgnet

Af afgrænsningsudtalelsen fremgår det, at der arbejdes på hverdage inden for normal arbejdstid dvs. mandag til fredag kl. 07.00-18.00, dog arbejdes i to weekender i forbindelse med installation af en transformer på Station Søndervig, og muffearbejde på stranden ved Klegod. Det fremgår af byherrerens projektbeskrivelse, at der forventes behov for at arbejde weekend og aften i de 4-6 uger, hvor samlingen af søkabel og landkabel vil foregå.

2.3.5.2 Arbejdets varighed

Anlægsarbejdet med nedgravning af kabelanlæg på strækningen fra kysten ved Klegod til Station Søndervig varer ca. 9 måneder og er udført i perioden 1. juli 2019 til 17. marts 2020. Arbejder finder sted på hverdage kl. 07-18.

Anlægsarbejde med nedgravning af kabelanlæg på strækningen mellem Station Søndervig og Station Stovstrup varer ca. 6 måneder og er udført i perioden fra 18. februar 2019 til 5. august 2019. Underboringer på strækningen blev gennemført i 2019, og underboringen under Skjern Å udført fra 12. februar 2019.

Hver underboring varer fra nogle få timer til ca. en dag afhængigt af boringens længde. En undtagelse herfra er underboringen under Skjern Å, hvor der arbejdes sammenlagt i 5 uger. Selve underboringen tager 14 dage. Tilsvarende tager arbejdet i forbindelse med underboringen af kystklitten ca. 1 måned, herunder 16 dage til selve underboringen.

For kabelanlægget arbejdes kun på samme sted i få dage og op til 2 uger ad gangen (ved muffearbejder), mens der for stationerne arbejdes kontinuert over en periode. Varighed af muffearbejde er ca. 2 uger. Der er kortere perioder indimellem, hvor der ikke bliver arbejdet.

Hovedparten af arbejdet udføres i dagtimerne inden for normal arbejdstid. Derudover arbejdes der i 2-6 weekender - dels i forbindelse med installation af en transformer på Station Søndervig og dels ved muffearbejde på stranden ved Klegod. I forbindelse med flere af underboringerne arbejdes der om aftenen, da det er vigtigt at færdiggøre underboringen, når disse først er gået i gang. Det gælder bl.a. for den 600 meter lange underboring af kystklitten, som er blevet udført i august-september 2019.

I forbindelse med samlingen af søkabel og landkabel på stranden ved Klegod, som endnu ikke er gennemført, forventes der at skulle arbejdes i 4-6 uger, og der forventes behov for at arbejde weekend og aften i perioden.

2.4 Trafik i anlægsfasen

Til etablering af anlægget er der behov for flere forskellige anlægsmaskiner. Anlægsmaskinerne køres til starten af kabeltracéet og stationsanlæggene. De enkelte maskiner anvendes ikke kontinuert igennem anlægsarbejdet, men kun på de tidspunkter, hvor deres tilstedeværelse er påkrævet. Antallet af timer, hvor maskiner anvendes, afhænger af, hvor vanskelige forhold arbejdet udføres under.

Anlægsmaskinerne arbejder langs kabeltracéet frem til stationsområderne, hvorfra de transporteres væk. Materiale til brug for underboringer køres til og fra de lokaliteter, hvor der foretages underboringer.

Sand og jord køres til og fra kabeltracéet under hele anlægsfasen, transportveje og adgangsveje skifter løbende i takt med at anlægsarbejdet flytter sig langs kabeltracéet. Der tilkøres løbende materialer under hele anlægsfasen, så anlægstrafikken fordeles jævnt over hele anlægsperioden. Der tilkøres materialer og kabelruller til oplagspladser langs kabeltracéet. Til stationsområderne tilkøres materialer løbende i hele anlægsperioden.

2.5 Ressourceforbrug

I anlægsfasen skal der bruges aluminium til kabelanlægget. Der anvendes sand til kabelgrav, bentonit og en begrænset mængde vand til underboringer, brændstof til drift af maskiner samt i mindre mængder råstoffer til fremstilling af diverse andre materialer, som medgår i anlægsfasen.

I projektbeskrivelsen i miljøkonsekvensrapporten (bilag 1) findes en detaljeret gennemgang af ressourcebehovet.

Til etablering af stationsanlæg vil der være behov for forskellige råstoffer som bl.a. råjord, grus (interne vejanlæg), in-situ beton, armeringsstål, galvaniseret stål til apparatstativer og stationsgalger, samt traditionelle byggematerialer til de lukkede bygninger.

Desuden skal der i byggemodningsfasen håndteres råjord internt på matriklerne, samt muligvis bortkøres afrømet muldjord.

3. Forudsætninger for projektet

I bygherrerens miljøkonsekvensrapport fremgår forskellige projektforudsætninger, der medvirker til at mindske projektets påvirkninger af omgivelserne. Disse fremgår bl.a. af projektbeskrivelsen og omfatter f.eks. geotekniske undersøgelser, underboring af målsatte vandløb, tilrettelæggelse af arbejdstid, udarbejdelse af beredskabsplaner, beplantning omkring Station Søndervig, udlægning af køreplader i naturområder m.v.

Miljøstyrelsen fastholder projektforudsætningerne ved vilkår, hvor det vurderes nødvendigt.

4. Offentlig høring

4.1 Høringens indflydelse på afgørelsen

Høringssvar indkommet i 1. offentlighedsfase (22. februar 2022 til 15. marts 2022) fremgår af afgrænsningsudtalelsen, som er offentliggjort på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Miljøstyrelsen har i perioden 12. december 2022 – 6. februar 2023 haft et udkast til § 25-tilladelse samt Energinet og Vattenfalls miljøkonsekvensrapport af den 18. december 2022 i offentlig høring.

Høringssvar indkommet i den 2. offentlighedsfase (12. december 2022 – 6. februar 2023) fremgår af nedenstående afsnit. Herunder fremgår Miljøstyrelsens og bygherrenes bemærkninger til indkomne høringssvar også.

Der er modtaget 2 høringssvar i 2. offentlighedsfase.

Bygherre har under høringen haft enkelte præciseringer i forhold til Miljøstyrelsens udkast til § 25-tilladelse. Bygherrens bemærkninger har givet anledning til følgende justeringer, der ikke vurderes i væsentligt omfang at ændre på tilladelsen i forhold til udkastet i høringen. På den baggrund vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke er behov for en fornyet inddragelse af offentligheden forud for meddelelse af nærværende afgørelse. Miljøstyrelsen har desuden i forhold til udkast til § 25-tilladelse foretaget mindre redaktionelle ændringer for at lette forståelsen.

Resumé af høringssvarene samt miljøstyrelsens vurdering og håndtering fremgår herunder.

4.1.1 Høringssvar 1

Bemærkning til vilkår 1:

Vattenfall arbejder i anlægsfasen med en Emergency Response Plan, som svarer til en beredskabsplan. Den indeholder de ønskede beskrivelser og procedurer for anlægsfasen og er blevet opdateret så den også indeholder udkastet til § 25 tilladelsens vilkår. Den opdaterede version er vedhæftet. Det bemærkes at planen både vedrører arbejdet på land og på havet. Planen opdateres og fremsendes, når den endelige tilladelse meddeles.

Bemærkning til vilkår 2:

Orientering jf. vilkår af Miljøstyrelsen skal som aftalt ske ved at sende en mail til mst@mst.dk. Evt. med sagsbehandler som cc. Dette er skrevet ind i den vedhæftede emergency response plan og kan evt. præciseres i vilkåret.

Vattenfall har i sin Emergency Response Plan defineret tre niveauer af uheld. Tier 1 som er uheld som ikke vurderes at kunne påvirke miljøet og de mere alvorlige Tier 2 og 3. Ved Tier 1 underrettes kommunen, mens der ved Tier 2 og 3 sker underretning af Miljøvagten og Miljøstyrelsen.

Bemærkning til vilkår 5:

Vattenfall foreslår præcisering af vilkår 5, så vilkåret giver mulighed for at opbevare brændstof på Station Søndervig i anlægsfasen.

Lokalplanen for Station Søndervig giver mulighed for oplag, med denne formulering: "Olie, kemikalier og lignende skal opbevares i egnede beholdere, der enten er dobbeltvæggede eller placerede under tag og beskyttet mod vind og vejr. Beholdere skal stå på en oplagsplads med tæt belægning uden afløb eller med afspærringsventil og sikret mod påkørsel. Oplagspladsen skal være indrettet således, at spild kan holdes inden for et afgrænset område og uden mulighed for afløb til jord, grundvand og kloak. Området eller opsamlingssump skal som minimum kunne rumme indholdet af den største opbevaringsenhed i området."

Miljøstyrelsen vurdering og håndtering - Høringssvar 1

I høringssvar 1 findes bemærkninger til vilkår 1, 2 og 5.

Bygherres bemærkninger til vilkår 1 har ikke medført ændringer af ordlyden i dette, da Miljøstyrelsen finder at vilkåret med sin nuværende ordlyd gælder for anlægsarbejder.

For vilkår 2 har Miljøstyrelsen præciseret, at der skal modtages en redegørelse for ethvert uheld i anlægsfasen inden for 5 hverdage (medmindre andet aftales), mens Miljøstyrelsen straks skal orienteres, hvis uheldet enten direkte eller indirekte, potentielt kan påvirke beskyttet natur og/eller arter, samt målsatte vandforekomster.

Følgende tilføjelse til vilkåret er indsat for at sikre forståelse af vilkårets formål: ”Ved andre miljøuheld, skal bygherre sende redegørelsen over uheldet til Miljøstyrelsen senest 5 hverdage efter uheldet (med mindre andet aftales).”

Ved fremsendelse af redegørelser over uheld sikres det, at Miljøstyrelsen kan føre tilsyn med anlægsarbejdet, og derudover vurdere, hvorvidt der er sket en påvirkning af miljøet fra miljøuheld i anlægsfasen.

For så vidt angår vilkår 5, er det præciseret at vilkåret gælder for midlertidige arbejds-, depot- eller oplagspladser. Jf. begrundelsen i afsnit 6.8 i nærværende tilladelse er dette hensigten med vilkåret.

4.1.2 Høringssvar 2

- Naturbeskyttelsesloven bør overholdes, og der bør gennemføres relevante undersøgelser.
- Der mangler undersøgelser og vurderinger for den sydlige kabelkorridor.
- Påvirkningen af strandtudse er ikke tilstrækkeligt beskrevet.
- Der mangler beskrivelser af flodperlemusling.
- Flere bilag IV-arter er ikke tilstrækkeligt beskrevet. Bl.a. har markfirben, mus og flagermus yngle- og rasteområder i projektområdet.
- Projektet er i strid med naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede vandløb og beskyttede heder, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, klitfredningslinjen, jf. naturbeskyttelsesloven § 8, strandbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelsesloven § 15 samt planlovens bestemmelser om kystnærhedszonen, jf. planlovens kap. 2 a.

Høringssvar 2, bygherrenes bemærkninger.

- *Der mangler undersøgelser og vurderinger af den sydlige kabelkorridor, som er en del af projektet.*

Den sydlige kabelkorridor var en del af projektet i den VVM-tilladelse der blev givet i 2017. I Miljøkonsekvensrapporten er den sydlige kabelkorridor beskrevet som et fravalgt alternativ i afsnit 14, med angivelse af årsagerne til fravalg.

- *Strandtudsen findes i kabelområdet og været i direkte kontakt med arbejdet og dens påvirkning er ikke tilstrækkelig beskrevet.*

Arten blev grundigt eftersøgt ved feltundersøgelserne og blev ikke fundet på nogle af de undersøgte lokaliteter, jf. supplerende bemærkninger i vedlagte notat (bilag 2).

- *Der står ikke noget om Flodperlemuslingerne i Skjern å.*

Det vurderes ikke at være relevant at vurdere flodperlemusling i forbindelse med projektets krydsning af Skjern Å, jf. supplerende bemærkninger i vedlagte notat (bilag 2).

- *Ligeledes er flere bilag-IV arter ikke tilstrækkeligt beskrevet. Her kan bla. nævnes at markfirben, mus og flagermus har yngle- og rasteområder i projektområdet og været i direkte kontakt med arbejdet.*

Markfirben er beskrevet og vurderet i afsnit 8.7 i Miljøkonsekvensrapporten. Bygherre mener at beskrivelsen er fyldestgørende.

Bilag IV-arterne hasselmus og birkemus er beskrevet i tabel 8.1 i afsnit 8.3, med begrundelse for, hvorfor arterne ikke findes ved projektet.

Flagermus er beskrevet og vurderet i afsnit 8.4 i Miljøkonsekvensrapporten. Bygherre mener at beskrivelsen er fyldestgørende.

- *Det er derfor vores opfattelse at det planlagte projekt er i strid med naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede vandløb og beskyttede heder, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, klitfredningslinjen, jf. naturbeskyttelsesloven § 8, strandbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelsesloven § 15 samt planlovens bestemmelser om kystnærhedszonen, jf. planlovens kap. 2 a*

Projektets påvirkning af arealer beskyttet i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 3 er beskrevet og vurderet i Miljøkonsekvensrapportens afsnit 7. Mere præcist 7.3.1 (eksisterende forhold), 7.4.1 (påvirkning i anlægsfasen) og 7.5 (påvirkning i driftsfasen). Der er søgt om dispensation hos Ringkøbing-Skjern Kommune.

Klitfredningslinjen er ikke beskrevet i miljøkonsekvensrapporten. Strand og klitter omkring ilandføringspunktet er omfattet af klitfredningslinjen. Der er søgt om dispensation hos Kystdirektoratet.

Strandbeskyttelseslinjen er ikke beskrevet i Miljøkonsekvensrapporten. Den er ikke relevant for dette projekt.

Kystnærhedszonen er nævnt i afsnit 11.1 i Miljøkonsekvensrapporten. I forhold til lovgrundlaget for landskab, hvor Station Søndervig er placeret inden for kystnærhedszonen.

I afsnit 14 fremgår en kort begrundelse for fravalget af alternative stationsplaceringer.

Det er ikke vurderet relevant at skrive yderligere om kystnærhedszonen i miljøkonsekvensrapporten, da hensynet til kystnærhedszonen er beskrevet og vurderet i lokalplanen for Station Søndervig (Lokalplan nr. 428 for et område til tekniske formål, højspændingsstation, ved Nørbyvej, Søndervig, Maj 2018), som der kan henvises til. Her fremgår det i afsnittet ”Lokalplanens sammenhæng med øvrig planlægning – Forholdet til kysten”, at:

”For al planlægning inden for kystnærhedszonen gælder, at der kun må inddrages nye arealer i byzone og planlægges for arealer i landzone, hvis der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering. Ved etablering af et stationsanlæg gælder en lang række krav i forhold til placering af anlæggene, idet der er behov for at placere et stationsanlæg tæt på ilandføringspunkterne. Det skyldes blandt andet behovet for at reducere effekttabet i kablerne. Ved en kystnær placering minimeres både effekttabet og kabel-tracéets omfang.

Placeringen af stationsområdet er sket på baggrund af en undersøgelse af flere alternative placeringer. Hvor det vurderes at den visuelle påvirkning af omgivelserne vil være mindst, når stationen placeres i tilknytning til et allerede eksisterende anlæg. Området er endvidere udlagt til tekniske formål med kommuneplantillæg For landanlæggene til Vesterhav Syd Havmøllepark, Tillæg nr. 53 til Ringkøbing-Skjern Kommuneplan 2013-2025. Det vurderes derfor, at der er vægtige planlægningsmæssige hensyn i at kunne etablere en højspændingsstation indenfor det reserverede område. (...) Der er ca. 1,3 km til kysten, men pga. afstanden samt eksisterende bebyggelse og beplantning vil anlægget ikke kunne ses fra kysten.”

Miljøstyrelsen vurdering og håndtering - høringssvar 2

I høringssvar 2 findes der bemærkning til flere emner. Miljøstyrelsen vurderinger og håndtering fremgår herunder i samme rækkefølge som i resuméet af høringssvaret.

- Bygherrerne har gennemført undersøgelser af relevante områder i forhold til naturbeskyttelsesloven, og har i miljøkonsekvensrapporten redegjort for eksisterende forhold og påvirkningen af de beskyttede områder og arter. Miljøstyrelsen har på denne baggrund vurderet, at der er gennemført undersøgelser på et tilstrækkeligt niveau, og at potentielle påvirkninger af beskyttede områder og arter er belyst i tilstrækkeligt omfang. Miljøstyrelsen vurderer, at hensynet til naturbeskyttelsesloven er iagttaget i nærværende tilladelse. Der er på den baggrund ikke foretaget ændringer i nærværende tilladelse.
- Den sydlige kabelkorridor er behandlet i bygherrerens miljøkonsekvensrapport under afsnit 14 ”Alternativer”. Ifølge rapporten er den sydlige kabelkorridor fravalgt i 2015, da den vil medføre 2 km ekstra kabelanlæg, med tilhørende højere miljøpåvirkning. Ved den sydlige kabelkorridor var der bl.a. potentiale for spidssnudet frø og odder, samt fund af levesteder for markfirben. Miljøstyrelsen har forholdt sig til alternativer i afsnit 6.10 i nærværende tilladelse og vurderer, at fravalget af den

sydlige kabelkorridor er velbegrunderet i rapporten. Der er på den baggrund ikke foretaget ændringer i nærværende tilladelse.

- Bygherrernes notat vedr. strandtudse er vedlagt denne tilladelse som bilag 2. Strandtudse vurderes at være tilstrækkeligt undersøgt og belyst i miljøkonsekvensrapporten, og Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger vedrørende strandtudse. Miljøstyrelsen har i afsnit 6.4.2.1 i nærværende tilladelse samlet vurderet, at projektet ikke vil være i strid med beskyttelsen af strandtudse.
- Bygherrernes notat vedr. flodperlemusling er vedlagt denne tilladelse som bilag 2. Miljøstyrelsen bemærker, at flodperlemusling ikke er beskrevet i denne miljøvurdering, da arten er på habitatdirektivets bilag II, men ikke findes på udpegningsgrundlaget for de vurderede Natura 2000-områder. Arten er ikke omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Miljøstyrelsen har ikke kendskab til konkrete fund af flodperlemusling i Skjern Å-systemet.
- Bygherrerne har i miljøkonsekvensrapporten redegjort for hvilke bilag IV-arter, der vurderes at være tilstede i projektområdet, eller potentielt kan være tilstede i projektområdet. På baggrund af denne indledende vurdering er der gennemført undersøgelser og/eller mere konkrete vurderinger for arterne, og projektets mulige påvirkninger på disse. Miljøstyrelsen har gennemgået bygherrernes rapport, herunder beskrivelser af eksisterende forhold og vurderingerne af påvirkningen på arterne, og har vurderet at beskrivelserne og vurderingerne er tilstrækkeligt underbygget, og at der ikke vil være en væsentlig påvirkning på bilag IV-arter som følge af det beskrevne projekt og med de fastsatte vilkår.
Både flagermus og markfirben vurderes at være tilstrækkeligt beskrevet. Mus er ikke underlagt en generel beskyttelse, men hasselmus og birkemus er på habitatdirektivets bilag IV. Både hasselmus og birkemus er vurderet ikke at være tilstede i projektområdet grundet deres geografiske udspreddelse i Danmark.
- Miljøstyrelsen vurderer, at bygherrernes miljøkonsekvensrapport indeholder fyldestgørende beskrivelser og vurderinger af projektets væsentlige miljøpåvirkninger, herunder forhold omfattet af både naturbeskyttelsesloven og planloven. De steder, hvor projektet har krævet dispensation fra den relevante sektorlovgivning, har bygherrerne søgt om og opnået dispensation. Derudover er der tilvejebragt det nødvendige plangrundlag i samarbejde med Ringkøbing-Skjern Kommune.

5. Vilkår for tilladelsen

Energinet og Vattenfall skal etablere Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark inden for de fysiske og miljømæssige rammer og forudsætninger, herunder de indbyggede projektforudsætninger, der fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Herudover skal Energinet og Vattenfall gennemføre projektet i overensstemmelse med nedenstående vilkår:

Beredskabsplan

1. Bygherrerne skal udarbejde en beredskabsplan, der indeholder beskrivelser og procedurer for tiltag, der skal iværksættes, for at stoppe og begrænse forureningens udbredelse i de forskellige naturtyper, vandområder og jordbundsforhold ved uheld. Beredskabsplanen skal fremsendes til Miljøstyrelsen forud for påbegyndelse af anlægsarbejdet.
Bygherrerne skal udarbejde en procedure, der sikrer, at tilsynsførende, entreprenører og deres medarbejdere, er bekendt med beredskabsplanen for miljøuheld jf. afsnit 6.3. Proceduren skal fremsendes til Miljøstyrelsen til orientering forud for påbegyndelse af anlægsarbejdet.
2. Ved miljøuheld i anlægsfasen, der enten direkte eller indirekte påvirker beskyttet natur og arter, samt målsatte vandforekomster, skal Miljøstyrelsen straks orien-

teres herom. Senest 5 hverdage efter uheld (med mindre andet aftales), skal bygherrerne fremsende en redegørelse til Miljøstyrelsen herom. Redegørelsen skal som minimum indeholde følgende oplysninger:

- Uheldets art (hvad (produkt/indhold/omfang/mængder), hvordan og hvorfor er uheldet sket)
- Tidslige udstrækning
- Vurdering af påvirkning på miljøet
- Hvad der er foretaget for at begrænse påvirkningen
- Hvad der er gjort for at bringe det påvirkede område tilbage til det oprindelige
- Hvad der er aftalt med miljøvagten
- Hvordan det sikres, at et tilsvarende uheld ikke sker igen
- Hvordan arbejdet kan fortsættes uden yderligere påvirkning af miljøet.

Ved andre miljøuheld, skal bygherre sende redegørelsen over uheldet til Miljøstyrelsen senest 5 hverdage efter uheldet (med mindre andet aftales).

Overfladevand og grundvand

3. Grundvand eller tilstrømmende overfladevand, der bortpumpes for at tørholde udgravninger, må kun nedsives på landbrugsjord på terræn i en lavning, eller hvor terrænet ikke skråner direkte mod vandløb/søer. Nedsivning skal foretages, så der ikke sker overfladisk afstrømning til nærliggende vandområder eller beskyttet natur. Der skal forud herfor indgås aftale med kommunen og pågældende lodsejer.
4. Oppumpet grundvand skal nedsives lokalt og til samme grundvandsforekomst.
5. Oplag af brændstof til entreprenørmaskiner o. lign. på midlertidige arbejds-, depot- eller oplagspladser skal finde sted uden for indvindingsoplande til almen vandforsyning. Dokumentation for opbevaringssteder skal kunne fremvises på tilsynsmyndighedens forlangende.
6. Ved tørholdelse af udgravningerne under ilandføringsarbejdet på stranden, skal det sikres, at vandet nedsives lokalt på stranden uden direkte afstrømning til havet. Bortledning af vand skal ske uden erosion af stranden eller klitterne.
7. Dokumentation for bortledning af vand i henhold til vilkår 3, 4, og 6 i form af f.eks. billeder, koordinater, kortmateriale, kopi af aftaler med kommunen/lodsejer m.v. skal kunne forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Projektet skal desuden overholde den til enhver tid gældende øvrige lovgivning.

6. Begrundelse for afgørelsen

Bygherrerne har udarbejdet en miljøkonsekvensrapport, som Miljøstyrelsen har modtaget i endelig udgave den 08. december 2022. Denne er udarbejdet af Vattenfall og Energinet, der deler bygherrerollen for landanlægget for Vesterhav Syd Havmøllepark.

Forud for Vattenfall og Energinets udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten har Miljøstyrelsen afgrænset indholdet i miljøkonsekvensrapporten i en afgrænsningsudtalelse af 10. maj 2022, jf. bilag 3.

Miljøkonsekvensrapporten samt nærværende § 25-tilladelse omfatter de emner, der i forbindelse med afgrænsningen ikke kunne udelukkes at medføre væsentlig påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen har gennemgået bygherrerens miljøkonsekvensrapport og fundet, at rapporten opfylder kravene i § 20 i miljøvurderingsloven, og at de deri indeholdte oplysninger, som er væsentlige for afgørelsen, er korrekte.

Miljøstyrelsen vurderer, at landanlæggene kan etableres uden uacceptable påvirkninger af mennesker, miljøet, samfundet mv., hvis rammerne for projektet som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, og vilkårene for tilladelsen, jf. afsnit 5, overholdes. Vurderingen er foretaget på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, Miljøstyrelsens vurderinger, de indbyggede projektforsætninger, samt de stillede vilkår. Energistyrelsen har d. 14. december 2020 meddelt tilladelse til etablering af Vesterhav Syd Havvindmøllepark, herunder det interne kabelnet på havet samt søkablerne, der fører strømmen ind til land.

Miljøstyrelsen vurderer, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rastemråder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b i alle livsstadier, når de indbyggede projektforsætninger beskrevet i miljøkonsekvensrapporten og vilkårene i nærværende tilladelse efterkommes.

Ligeledes vurderes det på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at projektet ikke vil skade de arter og naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for det krydsede Natura 2000-område nr. 68, "Skjern Å", samt de omkringliggende Natura 2000-områder nr. N66, "Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord"; N69, "Ringkøbing Fjord og Nymindestrommen"; N71, "Kimmelkær Landkanal"; N64, "Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede"; N67, "Borris Hede" og N73, "Lønborg Hede" jf. habitatbekendtgørelsen³. Natura 2000-områdernes integritet vurderes at være opretholdt.

Nedenfor fremgår en emnebaseret begrundelse for nærværende tilladelse.

6.1 Støj

I miljøkonsekvensrapporten er der redegjort for projektets støjmæssige konsekvenser for omkringboende i driftsfasen. Der vil i driftsfasen alene være støj fra hhv. station Søndervig og station Stovstrup.

6.1.1 Støj i driftsfasen

I driftsfasen vil der genereres støj fra de to stationer Søndervig og Stovstrup. Bygherrerne har foretaget beregning af støj som følge af projektet i driftsfasen. Det samlede resultat af støjberegningerne viser, at stationsanlæggene ved kontinuerlig drift vil medføre en støjpåvirkning ved nabobeboelser.

Støjberegningerne er baseret på oplysninger om antal komponenter samt disses kildestyrke inden for stationsarealerne. Det er en forudsætning for nærværende tilladelse, at arten af komponenter, antallet, typen og kildestyrken herfra ikke ændres ved projektets udførelse. Såfremt der sker ændringer heri, betragter Miljøstyrelsen det som en ændring til projektet, der skal behandles efter miljøvurderingslovens bilag 2 pkt. 13a. Det er kommunen, der er tilsynsmyndighed på stationerne, og kan meddele påbud om driften af anlæggene og derved regulere støjen i driftsfasen i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 42.

Station Søndervig

Af bygherrerens støjberegninger i miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at de vejledende støjgrænser fastsat i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder" er overholdt.

³ BEK nr. 2091 af 12/11/2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Station Søndervig er beliggende i det åbne land i en afstand af ca. 200 m til nærmeste naboer vest for stationen. Miljøstyrelsens vejledende støjgrænseværdier for den konkrete områdetype, bolig i åbent land er hhv. 55 dB (Mandag-fredag kl. 07-18, lørdag kl. 07-14), 45dB (Mandag-fredag kl. 18-22, lørdag kl. 14-22, Søn- og helligdag kl. 07-22) og 40 dB (Alle dage kl. 22-07).

Anlægget er i drift hele døgnet, hvorfor støjemissionen er mest kritisk om natten, hvor den vejledende støjgrænse er 40 dB(A). Denne værdi overskrides ikke som følge af projektet, hvorfor Miljøstyrelsen vurderer, at støjpåvirkningen fra projektet ikke er væsentlig for omkringboende.

I driftsfasen vil den nye højspændingsstation ved Søndervig være i drift samtidig med det eksisterende anlæg. Dette kan medføre en kumulativ støjpåvirkning på de omkringliggende beboelser. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at det kumulative støjbidrag fra det eksisterende anlæg nær Station Søndervig er medtaget i støjberegningerne. Miljøstyrelsen vurderer på den baggrund, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af omkringboende i kumulation med driften af det eksisterende stationsanlæg. Der stilles ikke vilkår til station Søndervig hvad angår regulering af støj i driftsfasen, da anlægget overholder de vejledende støjgrænseværdier i alle driftssituationer.

Station Stovstrup

Af bygherrernes støjberegninger i miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at de vejledende støjgrænser fastsat i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder" er overholdt.

Station Stovstrup er beliggende i det åbne land i en afstand af ca. 200 m til nærmeste naboer sydøst for stationen. Miljøstyrelsens vejledende støjgrænseværdier for den konkrete områdetype, bolig i åbent land er hhv. 55 dB (Mandag-fredag kl. 07-18, lørdag kl. 07-14), 45dB (Mandag-fredag kl. 18-22, lørdag kl. 14-22, Søn- og helligdag kl. 07-22) og 40 dB (Alle dage kl. 22-07).

Anlægget er i drift hele døgnet, hvorfor støjemissionen er mest kritisk om natten, hvor den vejledende støjgrænse er 40 dB(A). Denne værdi overskrides ikke som følge af projektet, hvorfor Miljøstyrelsen vurderer, at støjpåvirkningen fra projektet ikke er væsentlig for omkringboende.

I driftsfasen vil udvidelsen ved Station Stovstrup være i drift samtidig med øvrige planlagte udvidelser af Stovstrup. Dette kan medføre en kumulativ støjpåvirkning på de omkringliggende beboelser.

For projektet Endrup-Idomlund 400 kV luftledninger, er der udført støjberegninger for driftsfasen. Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark er medtaget under eksisterende forhold, da udvidelsen af stationen allerede er gennemført.

Bygherrerne oplyser i miljøkonsekvensrapporten at støjberegningerne viser, at alle vejledende grænseværdier overholdes til nærmeste bolig.

Miljøstyrelsen vurderer på den baggrund, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af omkringboende i kumulation med driften af det eksisterende stationsanlæg herunder andre planlagte udvidelser af stationen. Der stilles ikke vilkår til Station Stovstrup hvad regulering af støj i driftsfasen angår, da anlægget overholder de vejledende støjgrænseværdier i alle driftssituationer.

Da projektet ikke medfører støjpåvirkninger af naboboliger, der overskrider de vejledende støjgrænseværdier, vurderer Miljøstyrelsen samlet, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning fra støj fra projektet herunder de to stationer.

6.2 Underboring og boremudder

6.2.1 Boremudder

Etablering af dele af kabeltraceet ved styret underboring sker ved anvendelse af boremudder. Boremudder til kabelunderboringer består af 97 % rent vand, 3 % bentonit (et naturligt lermineral) og 0-1 % additiver. Bentonitten og additiverne kan indeholde

små mængder kemikalier eller tungmetaller. Disse additiver og produkter kan potentielt medføre forurening af natur, (flora/fauna), jord, grundvand og overfladevand. I miljøkonsekvensrapporten differentieres mellem borevæske og boremudder. I nærværende tilladelse bruges fællebetegetnelsen boremudder, da det er denne betegnelse der fremgår af DHI's (Dansk Hydrologisk Instituts) udarbejdede rapporter om påvirkning fra boremudder.

Energinet har sammen med DHI udarbejdet rapporten "Risikovurdering af boremudderprodukter, 16. august 2021" til brug for Baltic Pipe projektet (DHI, aug. 2021). Rapporten gennemgår de produkter og additiver, der anvendes ved underboringer og vurderer deres påvirkning på jord, grundvand og overfladevand. Herudover har DHI på Energinets foranledning udarbejdet rapporten "Sammendrag af Risikovurderingen af boremudderprodukter" oktober 2021 (DHI, okt. 2021) hvor påvirkning på flora og fauna under planlagt anvendelse af boremudder og ved blow-out er vurderet. Miljøstyrelsen har d. 17. september 2021 oplyst Energinet, at de vurderede produkter på baggrund af DHI-rapporten august 2021 kan anvendes til underboring i forbindelse med Baltic Pipe projektet, uden at der er risiko for, at produkterne kan forurene jorden eller grundvandet.

Miljøstyrelsen har alene med tilbagemeldingen d. 17. september 2021 forholdt sig til selve underboringen, og ikke uheldssituationer (blow-out) eller oplag af boremudderen.

Bygherrerne henviser til ovenstående rapporter, som også i nærværende projekt anvendes som reference og grundlag for vurderinger af projektets potentielle påvirkninger på jord, natur, grundvand, og overfladevand.

Bygherrerne vurderer, at der ikke er nogen grundlæggende metodemæssige forskelle på de forskellige typer af styrede underboringer. I Baltic Pipe-projektet var størrelsen af anvendt udstyr og dermed størrelsen af arbejdspladser større end i nærværende projekt. Risikoen for blow-out afhænger primært af de helt lokale forhold og er dermed uafhængig af underboringstype/størrelse. Bygherrerne vurderer, at DHI's risikovurdering gælder for alle størrelser og længder af HDD-underboringer, da der grundlæggende er tale om samme metode og proces, og da brug af forskellige produkter kun afhænger af den konkrete entreprenørs valg og af de konkrete geologiske forhold på underboringens lokalitet.

Variationen i størrelse på de nødvendige arbejdspladser har ikke noget med produkterne at gøre.

Det vurderes dermed, at DHI-rapporterne er dækkende for alle typer underboringer, og at risikovurderingerne er helt uafhængige af type, placering, diameter og længde på selve underboringen.

Miljøstyrelsen lægger til grund, at underboringsmetoden er den samme, og at den forventede mængde af boremudder, der skal anvendes i nærværende projekt, ikke overstiger mængderne, som er anvendt i Baltic Pipe-projektet.

Diameter på underboringerne i nærværende projekt er væsentligt mindre, hvorfor der skal anvendes mindre boremudder pr. anlagt meter, og derfor efterlades betydeligt mindre boremudder i borehullet for underboringen.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at produkterne Tunnel Gel Plus, Pac L, Soda Ash, og Ez-Mud Gold, er benyttet i forbindelse med dette projekt. Disse produkter er vurderet i nævnte DHI-rapporter. Desuden er bentonitblandingerne Cebo Conduct Gel 1.3 eller 1.5 benyttet til opfyldning af føringsrør i forbindelse med underboringerne.

Da der ikke vil blive gennemført yderligere underboringer i forbindelse med dette projekt, vil der ikke blive benyttet yderligere produkter.

6.2.2 Oplag af boremudder

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at der ved underboringer udgraves 2 reservoirer for det boremudder, der anvendes til underboringen.

Boremudder kommer – ud over selve underboringen – i kontakt med jorden ved reservoirerne ved start- og slutpunkterne. Bygherrerne har oplyst, at boremudder ikke siver ud i området omkring reservoirer, men at der vil ske en mætning af jordmatrixen i grænsefladen mellem jord og boremudder.

Dybden af den påvirkede jord vil afhænge af den konkrete jordsammensætning, men der er generelt tale om få centimeter – boremudderenes funktion er netop at fylde borehullet ud og ikke at sive ud i den omgivende jordmatrix.

Når underboringen er afsluttet, tømmes reservoirer for boremudder, og det fyldes op med den jord, der blev bortgravet ved opstart. Dermed er DHI's vurdering, at de risikovurderede boremudderprodukter hverken påvirker jord eller grundvand negativt, gældende både for borehul til røret, som kablet trækkes igennem og reservoir til opbevaring af boremudder.

Bygherrerne har oplyst, reservoirerne har en størrelse som sikrer, at boremudderen ikke løber over og ud på de tilstødende arealer eller til nærliggende natur- eller overfladevandområder.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående og DHI rapporten ” Risikovurdering af boremudderprodukter ” August 2021, at oplagene med boremudder ikke vil kunne forurene jorden. Der vil blive dannet en skal, der beskytter grundvandet, hvorfor dette heller ikke påvirkes.

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at det er de berørte kommuner som meddeler § 19 tilladelse efter Miljøbeskyttelsesloven til oplag af boremudderen. § 19 omhandler ikke beskyttelse af overfladevand. Bygherrerne skal derfor sikre, at reservoirerne anlægges, så der ikke kan ske overløb herunder til overfladevand og beskyttet natur. Miljøstyrelsen vurderer, at dette forhold er en vigtig forudsætning for at minimere risikoen for en væsentlig påvirkning fra projektet på hhv. overfladevand og beskyttet natur fra oplag af boremudder. Da alle underboringer imidlertid er udført, stilles der ikke vilkår til forholdet.

I forbindelse med anlægsarbejdet, som blev udført i 2018-2020, skete der ifølge miljøkonsekvensrapporten udslip af boremudder fra et reservoir ét sted til et § 3-beskyttet areal. For en konkret vurdering heraf se afsnit 6.5 om beskyttet natur.

6.2.3 Blow-out

Det er i miljøkonsekvensrapporten oplyst, at under udførelsen af styrede underboringer vil der være en risiko for blow-out, som medfører tab af boremudder til omgivelserne, ved at boremudderen presses op gennem jordlagene og siver ud på arealerne over boringen. Et blow-out er en utilsigtet hændelse, som bygherrerne søger forhindret og afhjulpet gennem planlægning og overvågning.

Bygherrerne oplyser, at der ved kystklitten, Sandene og Skjern Å, er foretaget geotekniske undersøgelser, som har til formål at tilrettelægge og dimensionere underboringen herunder at placere underboringen i bedst egnede jordlag for at minimere risikoen for blow-out.

Det fremgår desuden af miljøkonsekvensrapporten, at der er udarbejdet retningslinjer for håndtering af eventuelle blow-out som fremgår af beredskabsplaner, som skal sikre en hurtig ageren herunder stoppe og begrænse forureningens udbredelse ved blow-out. Miljøstyrelsen vurderer at dette er en vigtig forudsætning for at minimere risikoen for væsentlig påvirkning som følge af et utilsigtet blow-out. Forholdet fastholdes dog ikke ved vilkår, idet nødvendige underboringer er gennemført.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at produkterne Tunnel Gel Plus, Pac L, Soda Ash, og Ez-Mud Gold, er benyttet i forbindelse med dette projekt.

Af DHI's risikovurdering i de to førnævnte rapporter, udarbejdet af DHI, fremgår det at Ez-Mud Gold ikke kan udelukkes, at medføre negative effekter på vandmiljøet ved et blow-out. Bygherre har i miljøkonsekvensrapporten redegjort for, at der i dette konkrete tilfælde, ikke vil være en negativ påvirkning på vandmiljøet ved brugen af produktet, selv ved et eventuelt blow-out.

For en konkret vurdering af boremudders potentielle påvirkning af overfladevand fra et eventuelt blow-out henvises til tilladelsens afsnit 6.6.

For en konkret vurdering af boremudders potentielle påvirkning af natur og arter fra et eventuelt blow-out henvises til tilladelsens afsnit 6.4 om Natura 2000, afsnit 6.4.2 om bilag IV-arter og afsnit 6.5 om beskyttet natur.

I forbindelse med anlægsarbejdet, som blev udført i 2018-2020, skete der to blow-outs ved hhv. Sandene (§ 3 eng) og nær Ganer Å (§ 3 eng). Begge steder skete der udslip af boremudder til § 3 beskyttede arealer. For konkrete vurderinger heraf se afsnit 6.5 om beskyttet natur.

6.2.4 Bortskaffelse af boremudder

Boremudder indeholder bentonit med additiver og kan potentielt forurene jorden. Dels i forbindelse med selve underboringen, og dels når boremudderen efterfølgende bortskaffes. I nærværende projekt bortskaffes boremudderen til udbringning på landbrugsarealer til jordforbedrende formål.

Boremudder er efter anvendelsen spredt ud på marker på baggrund af jordflytnings-tilladelse og aftaler med landmænd. Landbrugsarealer til udbringning af boremudder er alle godkendt af Ringkøbing-Skjern Kommune i forbindelse med deres udstedelse af tilladelse til jordflytning. Forud for udbringning dokumenteres det med prøver af boremudderen, at dette er uforurennet. I miljøkonsekvensrapporten er det anført, at det er sikret, at udbringningsarealerne ikke ligger tæt ved overfladevandforekomster eller naturområder. Herudover er der i kommunens jordflytningstilladelser vilkår om, at udspreddingen ikke må ændre på terrænet, og at det skal sikres, at der ikke kan ske afstrømning af materialet til beskyttede naturområder herunder overfladevand.

I miljøkonsekvensrapporten vurderes det at, udbringning af boremudder ikke vil påvirke grundvandsforekomsterne i området, da der er tale om ren jord, og at der derfor hverken sker forringelse af den kvantitative eller kemiske tilstand eller forhindres målopfyldelse for grundvandsforekomsterne ved udbringningsarealerne. Miljøstyrelsen er enig i de anførte vurderinger, og stiller ikke vilkår til bortskaffelse af boremudder fra projektets underboringer.

6.3 Miljøuheld

Ved uheld skal det sikres, at påvirkningens omfang mindskes mest muligt. Dette sikres dels ved at uheldet stoppes hurtigst muligt, og at der iværksættes tiltag med det samme, som kan begrænse udbredelsen af uheldet. Dette forudsætter, at entreprenørerne er gjort bekendt med hvilke tiltag, de skal iværksætte ved uheld.

Der stilles derfor vilkår 1 og 2 om, at bygherrerne skal udarbejde en beredskabsplan, der som minimum skal indeholde beskrivelser og procedurer for håndtering af miljøfremmede stoffer, spild mv., så forurening herfra begrænses. Beredskabsplanen skal herunder anvise metoder til begrænsning af spredning af forureningen i de forskellige naturtyper, vandområder og jordbundsforhold.

For at sikre beredskabsplanens anvendelse stiller Miljøstyrelsen vilkår om, at bygherrerne skal udarbejde en procedure, der sikrer, at alle tilsynsførende, entreprenører og deres medarbejdere, er bekendt med, hvad der skal foretages ved et uheld og hvilke tiltag, der skal sættes i værk.

Endvidere skal der udleveres materiale til personen i marken, f.eks. en kort oversigtlig pjece, gribekort eller lignende, der fortæller, hvad der straks skal foretages ved uheld.

Derudover skal proceduren bl.a. indeholde oplysninger om kontakt til den kommunale miljøvagt, og at afværgetiltag skal aftales med miljøvagten, og at dette som minimum fremgår af de udarbejdede pjecer/gribekort eller lignende.

Bygherrerne skal sikre, at alle entreprenører og deres medarbejdere løbende bliver holdt orienteret om proceduren (vilkår 1).

Ved miljøuheld i anlægsfasen, der enten indirekte eller direkte påvirker beskyttet natur og arter, samt målsatte vandforekomster, skal Miljøstyrelsen straks orienteres herom. Senest 5 hverdage efter uheld (med mindre andet aftales), skal bygherrerne fremsende en redegørelse til Miljøstyrelsen herom. Redegørelsen skal som minimum indeholde følgende oplysninger:

- Uheldets art (hvad (produkt/indhold/omfang/mængder), hvordan og hvorfor er uheldet sket)
- Tidslige udstrækning
- Vurdering af påvirkning på miljøet
- Hvad der er foretaget for at begrænse påvirkningen
- Hvad der er gjort for at bringe det påvirkede område tilbage til det oprindelige
- Hvad der er aftalt med miljøvagten
- Hvordan det sikres, at et tilsvarende uheld ikke sker igen
- Hvordan arbejdet kan fortsættes uden yderligere påvirkning af miljøet.

Ved andre miljøuheld, skal bygherre sende redegørelsen over uheldet til Miljøstyrelsen senest 5 hverdage efter uheldet.

Det gøres opmærksom på at spild af olieprodukter mv skal indmeldes til den berørte kommune.

Da underboringerne i dette projekt allerede er gennemført, vurderer Miljøstyrelsen, at vilkår 1 og 2 kan udelades for denne del af anlægsarbejdet. Bygherrerne har forelagt de tidligere udarbejdede beredskabsplaner, der er benyttet for det allerede udførte anlægsarbejde. Endvidere er der fremvist rapporter for oprydningssarbejdet, for de steder, hvor der er sket blow-out eller spild af boremudder (tre lokaliteter). Tilsvarende for vilkår 1 og 2 gør sig gældende for andre allerede udførte arbejder på tidspunktet for klagenævnets afgørelse om hjemvisning/ophævelse af den tidligere miljøvurderingstilladelse til projektet.

6.4 Natura 2000-områder og bilag IV-arter

I miljøkonsekvensrapporten er der udført en væsentlighedsvurdering for følgende nærmest beliggende Natura 2000-områder: nr. 66 Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord, nr. 68 Skjern Å samt nr. 69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen; der alle ligger inden for 1,3 km fra projektet.

Tilsvarende er der udført en væsentlighedsvurdering for områderne nr. 71 Kimmelkær Landkanal, nr. 64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede, nr. 67 Borris Hede og nr. 73 Lønborg Hede, der ligger mellem 3-10 km fra projektet. Der er ikke yderligere Natura 2000-områder i en afstand ud til 20 km fra projektet.

Stationsområderne overlapper ikke med Natura 2000-områder og medfører ikke emissioner eller udledninger i driftsfasen, der potentielt kan påvirke ind i Natura 2000-områderne.

Kabelanlægget vil i driftsfasen være nedgravet. Bygherre har redegjort for at der ikke vil ske en dræneffekt fra kabelanlægget, samt at der ikke vil være andre væsentlige negative påvirkninger fra det nedgravede kabelanlæg i driftsfasen. Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering for driftsfasen.

Bygherrerne har i væsentlighedsvurderingen for Natura 2000-område 68 Skjern Å, vurderet at en væsentlig påvirkning ikke kan udelukkes for udvalgte habitatnaturtyper, habitarter og fugle. For dette har bygherrerne udarbejdet en habitatkonsekvensvurdering.

6.4.1 Natura 2000-område N66: Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord

Natura 2000-område N66 indeholder habitatområde H59 og fuglebeskyttelsesområde F41 samt Ramsarområde nr. 3. Området har et samlet areal på 6.947 ha. Udpegningsgrundlaget for H59 og F41 udgøres af 13 habitatnaturtyper, 4 habitatarter og 15 fuglearter og fremgår af bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at kabelanlægget ligger syd for N66 og at alle krydsede vandløb løber til Ringkøbing Fjord. Området ligger derfor opstrøms projektet, og kabelanlægget krydser ikke vandløb som udmunder i området. Den korteste afstand mellem projektet og Natura 2000-området er 1,3 km. Endvidere ligger Station Søndervig 1,6 km fra Natura 2000-området. Afstanden til nærmeste kortlagte habitatnaturtype er over 2 km.

6.4.1.1 Potentielle påvirkninger

Bygherrerne identificerer i miljøkonsekvensrapporten potentielle påvirkninger fra projektet.

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af; Et eventuelt blow-out, hvor der sker udslip af boremudder som kan medføre øget sedimentindhold og reduceret iltindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, samt frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen; Oppumpning af grundvand kan potentielt påvirke habitatnaturtyper der er afhængige af grundvandsstanden; Støj og forstyrrelser fra anlægsarbejdet kan potentielt påvirke arter på udpegningsgrundlaget.

6.4.1.2 Habitatnatur

Da vand fra vandløb, som krydses med underboring, ikke leder til N66 vil boremudder fra et eventuelt blow-out ikke kunne føres til området.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at den oppumpning af grundvand, der gennemføres ved en underboring og et muffehul syd for Natura 2000-området, medfører en lokal påvirkning i ca. 2 uger af meget begrænset udbredelse. Da de nærmeste habitatnaturtyper ligger over 2 km fra projektet vurderes oppumpningen ikke at medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatnaturtyper.

6.4.1.3 Vandranke

Vandranke er på udpegningsgrundlaget for H59. I bygherrernes miljøkonsekvensrapport vurderes projektet ikke at kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning på vandranke, da påvirkning af vandkvalitet fra et eventuelt blow-out er kortvarige og sker 1,3 km nedstrøms Natura 2000-området, hvorfor boremudder ikke vil føres til Natura 2000-området.

6.4.1.4 Odder

Odder er på udpegningsgrundlaget for H59. Arten kan potentielt blive påvirket i anlægsfasen de steder, hvor kabelanlægget krydser vandløb.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at odder antages at forekomme langs alle vandløb, som kabelanlægget krydser, dog med undtagelse af markgrøfter. Odder antages også at kunne have yngle- og rasteområde i brinken af alle de vandløb som krydses af kabelanlægget, bortset fra de 17 markgrøfter.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at alle vandløb, som kan være levested for odder, underbores med en afstand på mindst 10 meter til vandløbet. De konkrete vandløbsstrækninger der midlertidigt påvirkes udgør en lille del af de mulige fourageringsområder, der er til rådighed i området. Underboringer af vandløb varer fra få timer til ca. 1 dag.

Eventuelle dagaktive oddere i området har mulighed for midlertidigt at søge opstrøms eller nedstrøms under anlægsarbejdet, hvis de forstyrres. Bygherrerne vurderer i miljøkonsekvensrapporten, at en påvirkning af odders fødegrundlag som følge af blow-out kan udelukkes (da påvirkningen er lokal og kortvarig), og at odder ikke er sårbar overfor kortvarigt og lokalt forhøjet indhold af fint sediment i vandet.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at på grund af afstanden mellem projektet og habitatområdet på mindst 1,3 km, samt at habitatområdet ligger opstrøms projektet, og at projektets påvirkninger i anlægsfasen er kortvarige og kun sker inden for eller lige ved kabelanlægget, vurderes det, at anlægsarbejderne ikke medfører nogen direkte eller indirekte virkninger på arten.

6.4.1.5 Bæk- og havlampret

Bæk- og havlampret er på udpegningsgrundlaget for H59. Arterne kan potentielt blive påvirket i anlægsfasen de steder, hvor kabelanlægget krydser vandløb der er i forbindelse med N66.

Når bæk-, og havlampret skal gyde trækker de op i vandløbene, og lægger æg på vandløbsstrækninger med god strøm, og hvor vandløbsbunden består af sten og grus. Gydeområderne kan således sammenlignes med gydebanker for ørred. Bæklampretter gyder om foråret, mens havlampretter gyder i juni-juli. Når lampretlarverne klækkes, vandrer de mod områder med blød bund, hvor de ernærer sig af fint organisk materiale, alger og mikroorganismer. Her er larverne mobile og lever i et blødbunds-sediment, der er præget af aflejringer. Larverne vil derfor med stor sandsynlighed ikke tage skade af sedimentation af ler partikler i denne del af deres livscyklus.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at på grund af afstanden mellem projektet og habitatområdet på mindst 1,3 km, samt at habitatområdet ligger opstrøms projektet, og at projektets påvirkninger i anlægsfasen er kortvarige og kun sker inden for eller lige ved kabelanlægget, vurderes det, at anlægsarbejderne ikke medfører nogen direkte eller indirekte virkninger på arterne.

6.4.1.6 Fugle

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at støj og forstyrrelser fra anlægsarbejdet potentielt vil påvirke fugle på udpegningsgrundlaget. Det er særligt ynglefugle, der er sårbare over for støj og forstyrrelser i den periode, hvor de ruger eller har unger.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at kabellægning og underboringer i anlægsfasen vil medføre kortvarige forstyrrelser og støj fra to dage op til 2 uger. Under anlægsarbejdet foregår der ikke stærkt støjende anlægsarbejde, som fx spunsning eller pæleramning. Støjniveauet er sammenligneligt med almindeligt markarbejde.

Anlægsarbejdet vil foregå i en afstand på mindst 1,7 km fra fuglebeskyttelsesområde F41, og på den afstand vurderes støjpåvirkning og forstyrrelser at være helt ubetydelige. I driftsfasen vil kablet ligge i jorden, og der vil ikke være nogen påvirkninger, der kan påvirke fuglearterne. Bygherrerne vurderer at projektet ikke medfører væsentlige påvirkninger på ynglefugle og trækfugle på udpegningsgrundlaget.

6.4.1.7 Miljøstyrelsens vurdering

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport konkluderes det på baggrund af en væsentlighedsvurdering, at en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget kan udelukkes. På baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, herunder særligt de ovenstående begrundelser og vurderinger, vurderer Miljøstyrelsen at en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N66 kan udelukkes.

6.4.2 Natura 2000-område N68: Skjern Å

Natura 2000-område nr. 68 Skjern Å indeholder habitatområde H61 og fuglebeskyttelsesområde F118. Området har et samlet areal på 2.689 ha. Udpegningsgrundlaget udgøres af 16 habitatnaturtyper, 8 habitatarter og 14 fuglearter.

Passagen af Natura 2000-området sker med en ca. 510 meter lang underboring af Skjern Å og Laxegaard Sø Øst, mens der mod syd gennemgraves en strækning på først ca. 70 meter og igen lidt længere mod syd gennemgraves yderligere 50 meter.

Gennemgravning over henholdsvis 70 meter og 50 meter sker i en § 3-beskyttet eng (relativ tør, afgræsset kultureng domineret af kultur-græsser).

Miljøstyrelsens samlede vurdering for Natura 2000-område N68, herunder udpegningsarter og -naturtyper, findes sidst i afsnit 6.4.1.2.

6.4.2.1 Potentielle påvirkninger

Bygherrerne identificerer i miljøkonsekvensrapporten potentielle påvirkninger fra projektet.

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af et eventuelt udslip af boremudder ved underboringer (blow-out). Ved et blow-out vil der ske udslip af boremudder som kan medføre øget sedimentindhold og reduceret iltindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, samt frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen. Oppumpning af grundvand kan potentielt påvirke habitatnatur der er afhængig af grundvandsstanden.

6.4.2.2 Habitatnatur der potentielt påvirkes af grundvandssænkning

Af bygherrerne miljøkonsekvensrapport fremgår, at de nærmeste habitatnaturtyper, der er lysåbne, terrestriske naturtyper eller skovnaturtyper, på udpegningsgrundlaget er tidvis våd eng, surt overdrev og våd hede. Disse er beliggende omkring Råddensig Grøft, ca. 400 m vest for kabelanlægget. Øvrige lysåbne terrestriske naturtyper og skovnaturtyper forekommer mere end 1,5 km fra projektet.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at projektets påvirkninger i anlægsfasen varer op til 5 uger. Grundvandssænkninger i underboringens start- og slutreservoir gennemføres på 1-2 dage med læsepumpe. Der pumpes begrænsede mængder vand, op til ca. 2.000 m³ i forbindelse med underboringen af Skjern Å. Desuden er der en mufesamling lidt syd for Skjern Å, hvor der i op til 2 uger oppumpes i alt op til 10.800 m³ vand. Oppumpet grundvand udledes til nedsivning lokalt på landbrugsjord, hvor det sikres at der ikke sker afstrømning til overfladevand eller beskyttet natur. På den baggrund vurderer bygherrerne at påvirkningen fra grundvandssænkningerne vil være kortvarige og med begrænset udbredelse.

Den nærmeste kortlagte habitatnaturtype, fra et sted med grundvandssænkning, er tidvis våd eng, som ligger 400 meter væk. Bygherrerne redegør yderligere i miljøkonsekvensrapporten for den kortvarige og begrænsede påvirkning fra grundvandssænkningen og vurderer, at en så begrænset grundvandssænkning i 2 uger i februar-marts måned, hvor arbejdet er udført, ikke vil kunne medføre en væsentlig påvirkning af naturtypen tidvis våd eng. For øvrige kortlagte lysåbne naturtyper og skovnaturtyper i større afstand, vurderer bygherrerne at en påvirkning i anlægsfasen ligeledes kan udelukkes.

Det fremgår yderligere at føringsrøret under underborede områder er fyldt med en bentonitblanding, og at der ikke vil være risiko for dræning ved vandledende effekter langs kablet i driftsfasen. Hvor kablet nedgraves, lægges sand langs kablet. Da jorden i området består af smeltevandssand, vurderer bygherrerne at projektet ikke vil medføre risiko for dræning. Bygherrerne vurderer derfor at det kan udelukkes, at der kan ske en drænende effekt langs med kablet i driftsfasen, og dermed vil der ikke i driftsfasen kunne ske en væsentlig påvirkning af naturtyper på udpegningsgrundlaget.

6.4.2.3 Sønaturtyper

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes følgende sønaturtyper; søbred med småurter (3130), kransnålalge-sø (3140), næringsrig sø (3150) og brunvandet sø (3160).

I miljøkonsekvensrapporten antages det, at Laxegaard Sø Øst tilhører en af disse sønaturtyper.

Søen er af bygherrerne rådgiver vurderet som lavvandet og klarvandet. Søen er vegetationsrig med arter af sumpvegetation langs bredden, herunder rørgræs. Derudover vokser vandranke i den sydvestlige ende af søen.

Det fremgår af rapporten, at et eventuelt blow-out hurtigt vil kunne inddæmnes, og boremudderen fjernes, således at påvirkningen mindskes. Da søen har blød bund, er det nødvendigt at fjerne lidt af det bløde sediment fra søbunden ved oprensning efter blow-out. Dette vurderes dog ikke at påvirke tilstanden i søen negativt, da det er en ny sø opstået på tidligere eng. Den største bestanddel af boremudder (ud over vand) er bentonit, som hverken indeholder kvælstof, fosfor eller organiske stoffer, hvorfor der ikke sker væsentlig tilførsel af yderligere næringsstoffer til søen.

Det vurderes i rapporten, at et eventuelt udslip af boremudder i eller til sønaturtyperne vil medføre en lille og kortvarig påvirkning, som ikke vil skade habitatnaturtyperne i Natura 2000-området. Underboringen blev udført i 2019 uden at der skete udslip af boremudder i eller til Laxegaard Sø Øst eller de øvrige søer i Natura 2000-området.

6.4.2.4 Vandløb

Skjern Å er kortlagt som habitatnaturtypen vandløb (3260).

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at det ikke vil være muligt at inddæmme et eventuelt blow-out grundet den høje vandføring. Boremudder fra et eventuelt blow-out vil derfor føres nedstrøms. Det suspenderede stof fortyndes forholdsvis hurtigt, da Skjern Å er bred og vandføringen er høj.

Der er udført underboring af Skjern Å i 2019, hvor der er anvendt Ez-Mud Gold. Der har ikke fundet blow-out sted i forbindelse med underboringen. Bygherrerne konkluderer på baggrund af beregninger, at den fysiske påvirkning af Skjern Å, i tilfælde af blow-out, vil være lokal og kortvarig, da det tilførte boremudder transporteres maksimalt 4,4 km ned af Skjern Å, og da det vil tage ca. 1 time, før alt er sedimenteret.

I miljøkonsekvensrapporten konkluderes, at projektet ikke vil medføre skade på habitatnaturtypen vandløb (3260) ved et eventuelt blow-out med boremudder i Skjern Å.

6.4.2.5 Vandranke

Vandranke er på udpegningsgrundlaget for H61.

Projektet krydser Laxegaard Sø Øst ved en underboring, og vandranke er registreret i den sydligste del af denne sø. Den primære forekomst af arten i Laxegaard Sø Øst er 520 m vest for projektet. Derudover er der registreret spredte forekomster af vandranke i søen. Den nærmeste artsregistrering til projektet er ca. 300 m væk.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten at Laxegaard Sø Øst, er lavvandet med klart vand, og et potentielt udslip hurtigt kan inddæmnes og fjernes. Desuden består den største del af boremudderen (ud over vand) af bentonit, som ikke indeholder næringsstoffer. En mindre del af boremudderen udgøres af det udborede materiale, som afhængig af lokale forhold kan indeholde organisk stof og næringsstof.

I forbindelse med blow-out og fjernelsen af boremudder fra søen, kan der frigives en mindre del af boremudderen indhold af akrylamid (indholdsstof i Ez-Mud gold) til vandet. Dette vil ifølge miljøkonsekvensrapporten hurtigt fortyndes og nedbrydes, idet akrylamid er let bionedbrydeligt og nedbrydes til ammoniak. Koncentrationen ved et eventuelt blow-out vurderes i rapporten at være så lav, at det ikke vil kunne skade rentvandsarten vandranke.

I miljøkonsekvensrapporten vurderes det, at et eventuelt blow-out i Laxegaard Sø Øst vil medføre en lille og kortvarig påvirkning, som ikke vil skade forekomst og udbredelse af vandranke. Underboringen blev gennemført i 2019, og der skete ikke blow-out i Laxegaard Sø Øst. Dermed medførte projektet ingen påvirkning af vandranke.

6.4.2.6 Bæk-, Flod- og Havlampret

Bæk-, flod- og havlampret er på udpegningsgrundlaget for H61.

Når hav-, flod- og bæklampret skal gyde trækker de op i vandløbene, og lægger æg på vandløbsstrækninger med god strøm, og hvor vandløbsbunden består af sten og grus. Gydeområderne kan således sammenlignes med gydebanker for ørred og laks.

Bæk- og flodlampretter gyder om foråret, mens havlampretter gyder i juni-juli.

Nedstrøms kabelanlæggets krydsning af flere vandløb er der fundet strækninger med stenstryg/gydegrus, der kunne være potentielle gydebanker for vandløbets ørreder og lampretter. Det vides ikke om stenstrygene reelt anvendes til gydning.

Når lampretlarverne klækkes, vandrer de mod områder med blød bund, hvor de ernærer sig af fint organisk materiale, alger og mikroorganismer. Her er larverne mobile og lever i et blødbundssediment, der er præget af aflejringer. Larverne vil derfor med stor sandsynlighed ikke tage skade af sedimentation af ler partikler i denne del af deres livscyklus.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det at den strækning af Skjern Å, der underbores i forbindelse med projektet, er præget af sandet og blød bund, som derfor potentielt kan udgøre et opvækstområde for lampretlarver. I Skjern Å er det observeret, at larverne ofte findes på mudret bund i kantvegetationen eller i aflejret sand i grødeøer. Det vurderes, at der ikke er egnede gydebanker på lokaliteten for underboring. Det fremgår derudover at de fysiske forhold på de nedre dele af Skjern Å er relativt ensartede, og det vurderes at det samlede areal af egnede opvækstområder for lampretlarver er stort i denne del af vandløbet.

Ved et blow-out kan lampretter potentielt blive påvirket negativt. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det at koncentrationen af akrylamid ved et blow-out vil være så lav, at det ikke udgør en miljømæssig risiko, og at en øget koncentration af suspenderet stof vil være lokal og kortvarig ved et eventuel blow-out. På den baggrund vurderer bygherrerne at et blow-out ikke medfører negative konsekvenser, som kan påvirke bestanden af hav- flod- og bæklampret i Skjern Å. Selv helt tæt på et eventuelt blow-out vurderes det, at eventuelle larver ikke vil blive negativt påvirkede, da de lever nedgravet i vandløbsbunden og er tilpasset den bløde bund med naturlig sedimentation.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det derudover, at boremudder fra et eventuelt blow-out ikke vil sedimentere på strækninger der er egnede som gydeområder, grundet den høje vandføring der findes disse steder.

Det vurderes i miljøkonsekvensrapporten at arterne er tilvænnet udsving i koncentrationen af suspenderede stoffer. Den midlertidige øgede koncentrationen af suspenderede stoffer, der ville komme fra et eventuelt blow-out, vurderes således ikke som værende farligt for bæk-, hav- og flodlampretter i både larve- og voksen stadiet.

6.4.2.7 Laks

Laks er på udpegningsgrundlaget for H61.

Laks benytter vandløbene til gydning på steder, hvor der findes stryg med høje strømhastigheder og stenet/gruset bund. Disse områder findes typisk længere oppe i vandsystemerne.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at gyde- og opvækstområderne er beliggende længere oppe i vandløbssystemet end underboringen af Skjern Å. Der er derfor ikke nogen risiko for, at disse kan blive påvirket i tilfælde af et blow-out. Dette stemmer overens med de beskrevne og observerede substratforhold på strækningen ved krydsningen, hvor bunden består af sand/mudder og ikke er egnet som gydeområde for laks.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at strækningen fra udløbet i Ringkøbing Fjord og frem til underboringen således alene må betragtes som en "transport-strækning" for Skjern Å's laksebestand, som anvendes under optræk til gydepladserne og udtræk

af smolt. Både smolt og større, gydemodne fisk vurderes at være så mobile, at de hurtigt vil kunne flytte sig fra et eventuelt udslip af boremudder i forbindelse med et blow-out. Desuden er arten tilvænnet de varierende koncentrationer af suspenderet materiale i vandet.

I Ganer Å og Kirkeå vil påvirkninger af vandkvalitet i tilfælde af blow-out være kortvarige og lokale. Det kan derfor afvises, at blow-out i vandløbene Ganer Å og Kirkeå, der leder til Skjern Å, vil kunne skade laks.

Underboringen blev gennemført i 2019, og der skete ikke blow-out i vandløbene Skjern Å, Ganer Å og Kirkeå. Dermed medførte projektet i praksis ingen påvirkning af laks.

6.4.2.8 Odder

Odder er på udpegningsgrundlaget for H61.

Det vurderes i Natura 2000-basisanalysen for Skjern Å, at der findes en stor og stabil forekomst af odder i området. Odder er meget sky og lever i områder med ringe menneskelig aktivitet.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at de fleste unger bliver født om sommeren eller i efteråret, selvom odderen kan føde unger på alle tidspunkter af året. Underboringen af Skjern Å blev foretaget i februar måned og dermed uden for hovedperioden, hvor odderen yngler.

Odder vurderes at være mindre sårbar over for forstyrrelser i februar. Derudover sker støj fra anlægsarbejderne udelukkende i dagtimerne, hvor odder opholder sig i skjulesteder langs vandløbet. Støjniveauet fra anlægsmaskinerne er mellem 90 dB og 110 dB. Selv hvis underboring som et worst case foregår under en odderhule med yngel, sker forstyrrelsen fra arbejdspladsen 20 meter syd for vandløbet. Ligeledes sker forstyrrelsen ikke kontinuert, og den er midlertidig i dagtimerne i en periode, hvor det er mindre sandsynligt, at odderen har unger.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at en evt. forstyrrelse kan betyde at odderen midlertidigt fortrækker. Det vurderes ikke at medføre konsekvenser for eventuelle unger, der måtte opholde sig i hulen, da odderen, hvis den bliver forstyrret, vil kunne genoptage sin yngelpleje efterfølgende. Det vurderes, at eventuelle oddere nær projektet i anlægsperioden vil fortrække til uforstyrrede dele af Skjern Å-systemet. Efter anlægsarbejdets afslutning, vil odder igen bruge området. Da støjen fra anlægsarbejderne kun varer 5 uger og ikke omfatter særligt støjende arbejder som ramning eller spunsning vurderes projektet ikke at kunne skade udbredelsen af odder i området.

6.4.2.9 Grøn kølleguldsmed

Grøn kølleguldsmed er på udpegningsgrundlaget for H61.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at Grøn kølleguldsmed yngler i rene vandløb, rige på ilt. Arten er i de seneste to overvågningsperioder registreret på 14 forskellige lokaliteter i Natura 2000-område nr. 68.

Den generelt meget gode vandløbskvalitet i Skjern Å med tilløb giver gode ynglemuligheder for arten, og der vurderes i Natura 2000-basisanalysen for Skjern Å ikke at være trusler for artens forekomst i Natura 2000-området.

I tilfælde af et udslip af boremudder i forbindelse med underboringen af Skjern Å, kan suspenderet stof medføre ændrede iltforhold i vandløbet, og dermed potentielt påvirke grøn kølleguldsmed.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at koncentrationen af suspenderet stof ved et eventuelt blow-out ikke vurderes at kunne påvirke iltindholdet og vandkvaliteten i Skjern Å i et omfang, som kan skade forekomst og udbredelse af grøn kølleguldsmed. Vurderingen er baseret på den potentielle påvirknings korte varighed og begrænsede udstrækning.

Underboringen blev gennemført i 2019, og der skete ikke blow-out i Skjern Å. Dermed medførte projektet ingen påvirkning af grøn kølleguldsmed.

6.4.2.10 Damflagermus

Damflagermus er på udpegningsgrundlaget for H61.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at damflagermus i de seneste to overvågningsperioder er registreret på en overvågningsstation vest for Hestholm sø. Det vurderes dog, at arten benytter større dele af Natura 2000-område nr. 68 og Skjern Å systemet i forbindelse med fouragering og yngel. Især de store arealer med søflade og sønær skov i Natura 2000-området vurderes at give gode fourageringsmuligheder for arten. Der vurderes ikke at være trusler for artens forekomst i området.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at anlægsarbejdet foregår om dagen, hvor flagermusene sover, og forstyrrelse fra anlægsarbejdet vurderes derfor ikke at kunne medføre en påvirkning af fx fødesøgning. Projektet medfører ikke fældning af træer i Natura 2000-området, nedrivning af bygninger eller andre påvirkninger, som kan påvirke artens levesteder eller fødegrundlag.

Der er fældet nogle enkelte mindre træer i et læhegn ca. 850 m syd for Natura 2000-området. Disse træer er for små til at kunne anvendes af flagermus til yngle- og rastesteder. Damflagermus anvender de jyske kalkgruber som vinterkvarter, særligt Daugbjerg og Mønsted Kalkgruber. Ynglekolonierne er især i huse og sjældnere i hule træer. Kolonierne ligger oftest i nærheden af jagtområderne (hyppigst større vandflader). Projektet vurderes i rapporten, bl.a. på baggrund af ovenstående, til ikke at kunne medføre en skade på damflagermus.

6.4.2.11 Fugle

Fuglene på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området nr. 68 og fuglebeskyttelsesområde F118 kan potentielt blive påvirket i tilfælde af, at vandkvaliteten i vandløb påvirkes som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboring af vandløb, samt ved gennemgravning af vandløb. Påvirkninger af vandkvalitet vil være kortvarige og lokale. Derudover kan fuglene blive påvirket af støj fra anlægsarbejderne.

Plettet rørvagt

Plettet rørvagt er på udpegningsgrundlaget for F118.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at plettet rørvagt yngler i ferske sumpområder, hvor vanddybden ikke overstiger 30 cm. Arten trækker sydpå i vintermånederne og kommer til Danmark i april-maj for at yngle.

Arten er registreret i Damsø Enge, der dækker området omkring Skjern Å ved projektkrydsningen og Laxegaard Sø Øst ved NOVANA-overvågning i 2021. I basisanalysen er der kortlagt seks levesteder for plettet rørvagt i Natura 2000-området, hvoraf et levested omfatter Laxegaard Sø Øst og den del af Skjern Å, som underbores. Tilstanden af levestedet er høj, hvilket skyldes store sammenhængende og permanent sumpede områder med passende vegetationshøjde samt vanskelig adgang for rovdyr.

I miljøkonsekvensrapporten vurderes, at da underboringen er sket i februar måned, hvor arten ikke er tilstede i Danmark, kan påvirkninger af arten fra støj og forstyrrelse udelukkes. Arbejdsarealerne er placeret mere end 90 meter fra selve det kortlagte levested. Et utilsigtet udslip af boremudder i forbindelse med underboringen af Skjern Å og Laxegaard Sø Øst vurderes ikke at forringe tilstanden i vandløbet eller søen.

I rapporten vurderes projektet samlet set ikke at medføre skade på plettet rørvagt eller forhindre opretholdelse af høj tilstand af levestederne i Natura 2000-området.

Rørdrum

Rørdrum er på udpegningsgrundlaget for F118.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at Rørdrum er knyttet til lokaliteter med store vanddækkede rørskove ved søer, fjorde og vandløb. Rørdrum er overvejende standfugl og findes udbredt i hele landet.

Ved NOVANA-overvågningen i 2019 blev der registreret tre pøukende fugle (ynglefugle) i området, og der findes generelt registreringer i området af rørdrum. Inden for fuglebeskyttelsesområdet er der kortlagt tre områder med levesteder; to områder ved Albæk (fra 0,5-3 km opstrøms) og et ved Skænken Sø (3 km nedstrøms) som alle tre har høj tilstand. Tilstanden skyldes primært, at levestederne har tilstrækkelige arealer med sammenhængende rørskov, hvor især høj vandstand sikrer, at de rugende fugle har gode yngleforshold.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at underboring og arbejdspladserne nord og syd for Skjern Å ligger over 1 km fra områder, hvor der er registreret ynglende rørdrum, og mindst 500 m fra de kortlagte levesteder for arten. Der forekommer ikke store sammenhængende rørskov nær underboringen.

Støjpåvirkning fra arbejdspladserne for underboringen vil være lokal, vare under 5 uger og omfatter ikke stærkt støjende aktiviteter som ramning eller spunsning. Rørdrum kræver uforstyrrede yngleområder i perioden 1. februar-1. august.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det at påvirkningen fra støj i anlægsfasen er midlertidig, er begrænset i støjniveau og tidsrum (kl. 7-18) samt foregår i en afstand på mindst 500 m fra artens levesteder, og på den baggrund vurderes det, at støj fra anlægsfasen ikke vil skade levesteder for og forekomster af rørdrum.

Ved en afstand på 500 m vil støjpåvirkningen ved levesteder være under 40 dB, som ikke vil påvirke arten, og der vurderes derfor at levestedet er uforstyrret. Derudover vurderes det, at et utilsigtet udslip af boremudder i forbindelse med underboringen af Skjern Å og Laxegaard Sø Øst ikke forringer tilstanden i vandløbet eller søen.

I rapporten vurderes projektet samlet set ikke at medføre skade på rørdrum eller forhindre opretholdelse af høj tilstand af levestederne i Natura 2000-området.

Øvrige ynglefugle

Af de øvrige fuglearter på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F118 er der lavet levestedskortlægning for ynglefuglene rørhøg, klyde og fjordterne.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at der For rørhøg er kortlagt to levesteder mere end 3 km nedstrøms underboringen; dels ved Vesterenge og dels ved Skænken sø. For klyde og fjordterne er der kortlagt levesteder mere end 7 km nedstrøms underboringen, ved Vesterenge.

Det fremgår, at da projektet vurderes ikke at forringe tilstanden af Skjern Å, idet konsekvenserne ved et blow-out vurderes at være kortvarige og lokale grundet den store vandføring, vurderes projektet ikke at medføre skade på arterne rørhøg, klyde og fjordterne.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at den sidste ynglefugl på udpegningsgrundlaget for F118 er blåhals. Arten blev i NOVANA-programmet for første gang overvåget i dette område i april 2019, hvor der blev registreret 12 ynglepar spredt i området, hvoraf 10 ynglepar var på en afstand af over 3 km, mens der for de 2 resterende ikke er oplyst en lokation.

Blåhals er en trækfugl, som ikke er i Danmark fra oktober/november og indtil februar/marts. Da underboringen er sket i februar måned, kan det ikke helt udelukkes, at arten er til stede i området i perioden for anlægsarbejdet. Påvirkninger i form af støj og forstyrrelse kan derfor ikke udelukkes. Påvirkningen fra støj i anlægsfasen er midlertidig (i alt 5 uger), og begrænset i støjniveau og tidsrum (kl. 7-18) samt foregår i en afstand på mindst 3 km fra 10 ud af 12 registrerede ynglepar. Yngleperioden for blåhals starter i slutningen af marts, hvilket er efter anlægsarbejderne ved Skjern Å blev udført.

Det vurderes i rapporten, at støj fra anlægsfasen ikke vil skade blåhals, da støjen forekommer uden for yngleperioden og langt fra kendte forekomster af ynglepar. Derudover vurderes det, at et utilsigtet udslip af boremudder i forbindelse med underboringen af Skjern Å og Laxegaard Sø Øst kun vil medføre kortvarige og lokale påvirkninger, som ikke vil forringe tilstanden i vandområderne. Samlet vurderes projektet ikke at medføre skade på blåhals. Dette understøttes af, at der er registreret 12 ynglepar i fuglebeskyttelsesområde F118 umiddelbart efter anlægsarbejdets gennemførelse.

Trækfugle

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at trækfuglearter kan potentielt blive påvirket i tilfælde af, at vandkvaliteten i vandløb og søer påvirkes som følge af eventuelt udslip af boremudder, da Skjern Å og Damsø Enge udgør et fødegrundlag for trækfugle. Derudover kan støj og forstyrrelser i forbindelse med anlægsarbejdet midlertidigt skræmme fuglene væk fra området. Det vurderes, at et utilsigtet udslip af boremudder i forbindelse med underboringen af Skjern Å og Laxegaard Sø Øst kun vil medføre kortvarige og lokale påvirkninger, som ikke vil forringe tilstanden i vandområderne. Fødegrundlaget for trækfuglene i Skjern Å og Damsø Enge opretholdes således. Påvirkningen fra støj i anlægsfasen er midlertidig (i alt 5 uger) og begrænset i støjniveau og tidsrum (kl. 7-18). Hvis nogle af trækfuglearterne skulle opholde sig i nærheden af projektet i anlægsfasen, vil de kunne fortrække til tilsvarende arealer i større afstand af projektet, og efter afslutning af anlægsarbejdet vil de vende tilbage igen. Det vurderes samlet, at projektet ikke medfører skade på trækfuglene skestork, sangsvane, blisgås, kortnæbbet gås, bramgås, knarand, skeand og krikand.

Underboringen blev gennemført i 2019, og der skete ikke blow-out i Laxegaard Sø Øst og Skjern Å. Der blev i 2020 og 2021 observeret bestande af trækfugle i Damsø Enge på niveau med trækkende bestande i 2017 og 2018 (før projektets anlægsfase). Dermed medførte projektet i praksis ingen påvirkning af fuglearterne på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 68.

6.4.2.12 Miljøstyrelsens vurdering

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at de faglige vurderinger i bygherrerens miljøkonsekvensrapport er tilstrækkeligt underbyggede til at kunne udelukke skade på hhv. udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N68 og dets integritet, blandt andet ved anvendelse af de projektindbyggede forudsætninger. Vurderingen baseres på rapportens beskrivelse af risiko for blow-out, spredning af sediment fra blow-out, anvendelse af de konkrete boremudderprodukter og additiver, udarbejdelse af retningslinjer for håndtering af eventuelle blow-out som fremgår af en beredskabsplan og redegørelse for påvirkning af habitatnaturtyperne, fugle, samt udpegningsarter.

Der er redegjort for, hvilken påvirkning et evt. blow-out vil have på arter og naturtyper i Natura 2000-området, herunder den potentielle mængde af suspenderet stof efter et blow-out i de større målsatte vandløb. Herudover er der redegjort for de indholdsstoffer, der er benyttet i boremudderen. I vurderingerne har bygherrerne lagt konklusionerne i de 2 udarbejdede DHI –rapporter til grund. Det gøres opmærksom på at vurderingerne er foretaget i worst case situationer, hvor der f.eks. ikke vil ske opsamling af boremudder.

Miljøstyrelsen finder at der er redegjort på et tilstrækkeligt fagligt niveau, for at blow-out i Skjern Å ikke vil skade udpegningsgrundlaget. Miljøstyrelsen finder dog, at udarbejdelse af en beredskabsplan samt anvendelse af de konkrete boremudderprodukter og additiver på baggrund af DHI-rapporterne, er en væsentlig forudsætning herfor. Der stilles ikke vilkår til forholdet, da alle underboringer i projektet er gennemført.

Påvirkningen fra anlægsstøj på udpegningsarterne er ligeledes vurderet på et tilstrækkeligt fagligt niveau, til at det kan afvises at projektet kan skade udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Det vurderes derudover, at påvirkningen fra oppumpning af grundvand på udpegningsarterne og naturtyperne ligeledes er vurderet på et tilstrækkeligt fagligt niveau, til at det kan afvises at projektet kan skade udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår at henholdsvis 70 meter og efterfølgende 50 meter § 3-beskyttet eng (relativ tør, afgræsset kultureng domineret af kultur-græsser) er gennemgravet. Området vurderes af bygherrerne ikke at være en habitatnaturtype eller at være levested for habitatarter. Det fremgår, at der er meddelt dispensation fra Ringkøbing-Skjern Kommune til gennemgravningen, og at arealet er besigtiget i april 2022, hvor det fremstod reetableret uden synlige tegn på anlægsarbejdet.

Miljøstyrelsen kan konstatere at der er sket gennemgravning af § 3-naturtypen eng inden for Natura 2000-områdets afgrænsning. Området er ikke kortlagt som habitatnatur, og gennemgravningen har ikke medført en permanent tilstandsændring. Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at påvirkninger fra gennemgravning af arealerne ikke vil medføre skade på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Miljøstyrelsen vurderer i lighed med miljøkonsekvensrapporten, at grundvandssænkningen i anlægsfasen ikke medfører væsentlig påvirkning af våde naturtyper. Da der er tale om små vandmængder ved hvert pumpested, der nedsives lokalt til samme terrænnære magasin hvorved påvirkning af grundvandsforekomsten vurderes uvæsentlig. Af samme årsag vurderes en eventuel påvirkning af nærliggende våde naturområder at kunne udelukkes, idet en eventuel sænkningstragt er lille og helt lokal og derfor ikke kan påvirke nærliggende våde naturområder.

I miljøkonsekvensrapporten vurderer bygherrerne, at projektet ikke vil skade habitatnaturtyper herunder **sønaturtyper og vandløb**, da en eventuel påvirkning vil være lille, lokal og kortvarig. For søer vil en hurtig inddæmning og oprensning minimere påvirkningen, mens der i vandløb vil ske en hurtig transport/fortynding. Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurdering, på baggrund af de oplysninger, der fremgår af miljøkonsekvensrapporten omkring anvendte boremudderprodukter, den potentielle påvirkning ved et blow-out, samt at underboring ikke medfører fysisk påvirkning af naturtyperne.

Miljøstyrelsen vurderer, at det oplyste særligt omkring bl.a. underboring, anvendte boremudderprodukter, beredskabsplaner er vigtige forudsætninger for at hindre skade på habitatnaturtypernes tilstand. Der stilles dog ikke vilkår til forholdene ifm. underboringer, da disse er gennemført under Skjern Å i 2019 uden blow-out.

I miljøkonsekvensrapporten vurderes det, at et eventuelt blow-out i Laxegaard Sø Øst vil medføre en lille og kortvarig påvirkning, som ikke vil skade forekomst og udbredelsen af **vandranke**. Underboringen blev gennemført i 2019, og der skete ikke blow-out i Laxegaard Sø Øst. Dermed medførte projektet i praksis ingen påvirkning af vandranke.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurdering, på baggrund af de oplysninger, der fremgår i miljøkonsekvensrapporten omkring anvendte boremudderprodukter, samt at underboring ikke medfører fysisk påvirkning af naturtyperne.

Miljøstyrelsen vurderer, at det oplyste særligt omkring bl.a. underboring, anvendte boremudderprodukter, beredskabsplaner er vigtige forudsætninger for at hindre skade på udpegningsarten vandranke. Der stilles dog ikke vilkår til forholdene ifm. underboringer, da disse er gennemført under Skjern Å i 2019 uden blow-out.

Skulle æg eller larver fra **bæk-, hav- og flodlampret** samt **laks** blive kortvarigt tildækket som følge af blow-out, vurderer Miljøstyrelsen, at æg men ikke larver risikerer, at gå til umiddelbart under tildækningen.

Gydeområder for lampretter er sammenlignelige med laksens gydeområder, hvorfor disse også kan forventes at være højere oppe i vandløbssystemet. Der er ikke registreret gydeområder ved eller nedstrøms fra underboringerne af Natura 2000-området, og bunden ved underboringen af Skjern Å består af sand/mudder og er derfor ikke egnet som gydeområde for laks eller lampret. Bunden er dog potentielt egnet som opvæktsområde for lampretlarver. På grund af det lille areal som tildækkes ud af det samlede åsystems bund, vurderes påvirkningen ikke at være til hinder for områdets målsætninger eller muligheden for opnåelse af gunstig bevaringsstatus for hav-, flod-, og bæklampret samt for laks. Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrerens miljøkonsekvensrapport og stiller ikke vilkår til forholdet.

Støj fra anlægsarbejdet kan potentielt påvirke **odder**, ved at forstyrre eventuelt tilstedeværende oddere under fouragering, rastning eller ynglepleje. Støjen fra anlægsarbejderne varer kun 5 uger ved selve Skjern Å (kortere ved andre underboringer), omfatter ikke særligt støjende arbejder som ramning eller spunsning, foregår ca. 20 m fra vandløbskanten, og sker kun i dagtimerne hvor odder opholder sig i hulerne.

Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrernes miljøkonsekvensrapport. Projektet vurderes bl.a. på baggrund af ovenstående ikke at kunne skade odder i området. Da denne del af projektet allerede er gennemført stilles der ikke vilkår om afstand til vandløbskanten.

Grøn kølleguldsmed vurderes kun at blive påvirket i forbindelse med en forringelse af vandkvaliteten. I forbindelse med et eventuelt blow-out vurderes påvirkningen at være kortvarig og lokal, hvorfor der ikke vil ske en forringelse af vandkvaliteten. Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrernes miljøkonsekvensrapport. Derfor vurderes der ikke at ske skade på grøn kølleguldsmed i forbindelse med projektet, ligesom projektet ikke vil skade bevaringsmålsætningerne for arten.

Damflagermus benytter hovedsageligt huse som ynglekolonier og sjældnere træer, og kolonierne ligger som oftest i nærheden af jagtområderne, som er større vandflader. Af rapporten fremgår det at der ikke vurderes at være sket forstyrrelser af artens fouragering som en del af projektet. Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrernes miljøkonsekvensrapport. Samlet vurderes der ikke at ske skade på arten, som følge af nærværende projekt, da der ikke fjernes potentielle yngleområder eller sker forstyrrelse af arten.

Der kan potentielt ske en påvirkning på **rørdrum** i forbindelse med de støjende aktiviteter, da rørdrum hovedsageligt er en standfugl. Da der er over 500 m fra arbejdspladserne og underboringerne til nærmeste registrerede levested, der ikke findes udstrakte rørskove omkring arbejdsarealerne, de støjende aktiviteter vil være kortvarige, og da støjen vil være under 40 dB 500 m fra arbejdspladserne, vurderes projektet ikke at medføre en skade af arten eller medføre forringelser i levestedernes tilstand. Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Plettet rørvagtel, andre ynglefugle, trækfugle vurderes ikke at blive påvirket som følge af projektet. Miljøstyrelsen vurderer at bygherrerne har belyst påvirkningen fra projektet på arterne tilstrækkeligt, og er enig i de vurderinger der er foretaget i miljøkonsekvensrapporten.

6.4.3 Natura 2000-område N69: Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen Å

Natura 2000-område nr. 69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen indeholder habitatområde H62 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen og fuglebeskyttelsesområde F43 Ringkøbing Fjord. Området har et samlet areal på 28.185 ha.

Udpegningsgrundlaget udgøres af 21 habitatnaturtyper, 7 habitatarter og 40 fuglearter og fremgår af bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Kabelanlægget ligger øst for Natura 2000-område nr. 69, og den korteste afstand mellem projektet og Natura 2000-området er på 1,3 km. Endvidere ligger Station Søndervig 9 km nord for Natura 2000-området. Afstanden til nærmeste kortlagte habitatnaturtype fra kabelanlægget er 1,8 km. Der er hydrologisk kontakt mellem projektet og Natura 2000-området, da kablet krydser flere vandløb (ved underboring), som udleder i Natura 2000-område nr. 69.

Kabelanlægget krydser i alt 29 vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Af de 29 vandløb har 23 udløb i Ringkøbing Fjord. 13 vandløb krydses med underboring, mens ti mindre § 3-beskyttede vandløb gennemgraves med gravekasse. De resterende 6 krydsede vandløb udløber til Skjern Å, som udmunder i Ringkøbing Fjord.

Ringkøbing Fjord er kun delvist udpeget som Natura 2000-område. Således er der 10 af de underborede vandløb og 10 af de gennemgravede vandløb, der løber ud i Ringkøbing Fjord mindst 8 km nord for Natura 2000-området.

6.4.3.1 Potentielle påvirkninger

Bygherrerne vurderer i miljøkonsekvensrapporten at naturtyperne, Vandløb med vandplanter (3260), Lagune (1150) og Strandeng (1330), er de eneste der potentielt kan blive påvirket af projektet.

Potentielle påvirkninger af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget vurderes at kunne finde sted som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboringer af opstrøms vandløb. Ved et blow-out vil der være risiko for øget sedimentindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, og frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen.

Derudover kan oppumpning af grundvand potentielt påvirke habitatnatur der er afhængig af grundvandsstanden.

6.4.3.2 Habitatnatur

Vurderinger i miljøkonsekvensrapportens kapitel om overfladevand viser, at påvirkninger af vandkvalitet ved et eventuelt blow-out vil være kortvarige og lokale, da størstedelen af boremudderen hurtigt opslæmmes i det strømmende vand og transporteres nedstrøms. Herefter aflejres den i tynde lag i områder af vandløbet, hvor strømningshastigheden er lav, langs brinker og i områder med stillestående vand. Synlige aflejringer vil herefter kunne fjernes, mens resten af boremudderen vil blive ført nedstrøms og ende i Ringkøbing Fjord.

Det vurderes i rapporten, at et udslip med boremudder ikke vil påvirke den økologiske tilstand for vandplanter, bentiske invertebrater og fisk, da hændelsen vil være enkeltstående og den potentielle påvirkning vil være lokal og kortvarig.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at på trods af, at der er hydrologisk kontakt mellem vandløb, som krydses af projektet, og Natura 2000-område nr. 69, er afstanden så lang, at virkninger på udpegningsgrundlaget som følge af udslip af boremudder i vandløbene vil være ubetydeligt små og uden reel betydning, hvorfor projektet ikke vurderes at medføre en væsentlig negativ påvirkning på habitatnaturtyper. Den oppumpning af grundvand, der gennemføres i op til 14 dage ved muffehuller, medfører en kortvarig påvirkning af meget begrænset udbredelse som udledes til nedsivning lokalt. Da den nærmeste habitatnaturtype ligger over 3,5 km fra projektet, vil projektet ikke medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatnaturtyper. I driftsfasen vil der ligeledes ikke være nogen påvirkninger, der kan påvirke habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget væsentligt.

6.4.3.3 Vandranke

Vandranke er på udpegningsgrundlaget for H62.

Vandranke er en vandplante, der kun findes i søer og vandløb i Vestjylland omkring Ringkøbing Fjord og Nissum Fjord. Arten er fundet på tre lokaliteter (to søer og et vandløb) i området, hvor Skjern Å løber ud i Ringkøbing Fjord.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at påvirkninger fra projektet i form af udslip af boremudder i vandløb ved underboring ikke vil påvirke ind i Natura 2000-området, da påvirkninger af vandkvalitet vil være kortvarige og lokale. Af rapporten fremgår at det kan afvises, at projektet vil kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning af arten.

6.4.3.4 Flodlampret og Havlampret

Flodlampret og havlampret er på udpegningsgrundlaget for H62.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at hav- og flodlampret når den skal gyde trækker op i vandløbene, og lægger mellem 10.000 og 54.000 æg på vandløbsstrækninger med god strøm, og hvor vandløbsbunden består af sten og grus. Gydeområderne kan således sammenlignes med gydebanker for ørred.

Når lampretlarverne klækkes, vandrer de mod områder med blød bund, hvor de ernærer sig af fint organisk materiale, alger og mikroorganismer. Her er larverne mobile og lever i et blødbundssediment, der er præget af aflejringer. Larverne vil derfor med stor sandsynlighed ikke tage skade af sedimentation af ler partikler i denne del af deres livscyklus.

De lampretter, der trækker op i vandløb fra Ringkøbing Fjord, vil have svømmet igennem Vadehavet og Ringkøbing Fjord inden da, hvor koncentrationen af suspenderede stoffer i vandsøjlen varierer kraftigt, og arterne er tilvænnet udsving i koncentrationen af suspenderede stoffer. Den midlertidige øgede koncentrationen af suspenderede stoffer, der ville komme fra et eventuelt udslip af boremudder (blow-out), vurderes således ikke som værende farligt for hav- og flodlampretter.

Nedstrøms kabelanlæggets krydsning af Nørby Landkanal blev der fundet strækninger med stenstryg/gydegrus, der kunne være potentielle gydebanks for vandløbets ørreder og lampretter. Der blev også observeret et stenstryg i Ganer Å nær underboringen. Det vides ikke om stenstrygene reelt anvendes til gydning.

Af rapporten fremgår at det kan afvises, at projektet vil kunne påvirke arterne væsentligt, bl.a. da sediment ikke aflejres på gydebanks.

6.4.3.5 Odder

Odder er på udpegningsgrundlaget for H62.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at der vurderes at være en stabil forekomst af odder i Natura 2000-området og umiddelbart ikke at være trusler for artens forekomst.

Arten er knyttet til ferskvand og færdes i og helt tæt på vandløbet, samt har ynglehuler i vandløbsbrinken. Odder er primært nataktiv, og da anlægsarbejdet vil foregå i dagtimerne, har kort varighed (få timer til få dage) og der holdes mindst 10 m afstand til vandløb, vurderer bygherrerne at der ikke vil være væsentlige påvirkninger af odder som følge af støj og forstyrrelser fra anlægsarbejdet. Selv hvis underboring som et worst case foregår under en odderhule med yngel, varer forstyrrelsen fra arbejdspladserne omkring vandløbene kun få timer og er en enkeltgangshændelse. Forstyrrelsen vurderes ikke at medføre konsekvenser for eventuelle unger, der måtte opholde sig i hulen, da odderen, hvis den bliver forstyrret, vil kunne genoptage sin yngelpleje, så snart anlægsarbejdet er stoppet.

Af rapporten fremgår at det kan afvises, at projektet vil kunne påvirke arten væsentligt.

6.4.3.6 Laks

Laks er på udpegningsgrundlaget for H62.

På laksens vandring fra opvækstområderne i havet til gydepladserne i Skjern Å-systemet, svømmer den igennem Ringkøbing Fjord. Fjorden er derfor at opfatte som en del af artens vandringsrute fra havet.

Laks forekommer ifølge rapporten ikke i Venner Å/Røgind Bæk-systemet, og underboring af disse vandløb vil derfor ikke påvirke laks.

Laks er registreret i Ganer Å og Kirkeåen til gydepladserne i vandløbene. Af rapporten fremgår det at påvirkninger fra projektet i form af udslip af boremudder ved underboring af vandløb ikke vil påvirke ind i Natura 2000-området. Påvirkninger af vandkvalitet vil være kortvarige og lokale, og vurderes desuden ikke at forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse for vandløbene, og derfor kan det afvises at projektet vil kunne påvirke arten væsentligt.

6.4.3.7 Majsild

Majsild er på udpegningsgrundlaget for H62, men er ifølge basisanalysen ikke til stede i habitatområdet. Arten er derfor foreslået fjernet fra udpegningsgrundlaget. Majsild beskrives og vurderes derfor ikke yderligere i miljøkonsekvensrapporten.

6.4.3.8 Stavsild

Stavsild er på udpegningsgrundlaget for H62.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår at, stavsilden er en vandrefisk, der yngler i ferskvand og vokser op i havet. Der er ikke sikkert kendskab til, at arten nogensinde har ynglet i de danske vandløb. Herhjemme træffes den som en gæst fra landene syd for Danmark, hvor den gyder i de store mellemeuropæiske vandløb.

Stort set alle de registreringer, der sker af stavsild herhjemme, gøres i havet, og kun ganske få individer er truffet i vandløb. Derfor betragtes den blot som en strejfer. Af samme grund har de danske vandløbs tilstand ingen direkte betydning for artens forekomst herhjemme.

I miljøkonsekvensrapporten konkluderes at der kun er tale om strejfende individer af stavsild, og at de danske vandløbs tilstand ingen direkte betydning har for artens forekomst herhjemme, og det vurderes derfor at projektet ikke kan påvirke stavsild væsentligt.

6.4.3.9 Fugle

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår at, fuglene på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området nr. 69 kan potentielt blive påvirket i tilfælde af, at vandkvaliteten i vandløb og lagune påvirkes som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboring af vandløb. Påvirkninger af vandkvalitet vil være kortvarige og lokale.

Da afstanden mellem underboringerne og fuglebeskyttelsesområde F38 via vandløb og søer er mindst 4 km, vurderes det, at væsentlige virkninger på områdets fuglearter kan afvises. Der vil ikke være risiko for påvirkning af yngleområder for fugle ved forstyrrelse støj på grund af afstanden og projektets karakteristika.

6.4.3.10 Miljøstyrelsens vurdering

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at de faglige vurderinger i bygherrernes miljøkonsekvensrapport er tilstrækkeligt underbyggede til at kunne udelukke en væsentlig negativ påvirkning på hhv. udpegningsgrundlaget og den pågældende lokalitets integritet. Dette omfatter både beskrivelse af risiko for blow-out, spredning af sediment fra blow-out, anvendelse af specifikke boremudderprodukter og additiver, udarbejdelse og anvendelse af beredskabsplaner og redegørelse for påvirkning af habitatnaturtyperne, fugle, samt udpegningsarterne.

Miljøstyrelsen finder dog, at udarbejdelse af en beredskabsplan samt fastholdelse af anvendelsen af de konkrete boremudderprodukter og additiver på baggrund af DHI-rapporten, er en væsentlig forudsætning herfor. Der stilles ikke vilkår til forholdet, da alle underboringer i projektet er gennemført.

Der er redegjort for, hvilken påvirkning et evt. blow-out vil have på arter og naturtyper i N2000 området, herunder den potentielle mængde af suspenderet stof efter et blow-out i de større målsatte vandløb der ligger opstrøms. Herudover er der redegjort for de indholdsstoffer, der er benyttet i boremudderen. I vurderingerne har bygherrerne lagt konklusionerne i de 2 udarbejdede DHI –rapporter til grund. Det gøres opmærksom på at vurderingerne er foretaget i worst case situationer, hvor der f.eks. ikke vil ske opsamling af boremudder.

I rapporten er det vurderet at projektets potentielle påvirkninger i anlægsfasen er kortvarige, og at der ikke vil ske fysiske påvirkninger af habitatnaturtyper, på trods af, at der er hydrologisk kontakt mellem vandløb, som krydses af projektet, og Natura 2000-område nr. 69. Dette er da afstanden er så lang, at virkninger på udpegningsgrundlaget som følge af blow-out i opstrøms vandløb vil være ubetydeligt små og uden reel betydning.

Miljøstyrelsen er enig i denne vurdering og baggrunden herfor, og vurderer at der ikke vil være nogen væsentlig negativ påvirkning på habitatnatur eller udpegningsarter som følge af blow-out opstrøms for Natura 2000-området.

Voksne lampretter samt larver, vurderes ikke at blive væsentligt påvirket på baggrund af deres levevis, hvor de ofte er udsat for varierende mængder suspenderet stof, eller tildækning af levesteder. Skulle æg eller larver fra hav- og flodlampret blive kortvarigt tildækket som følge af blow-out, risikerer æg, men ikke larver, at gå til umiddelbart under tildækningen. Af rapporten fremgår at eventuelt boremudder fra et blow-out ikke vil blive aflejret på gydebanker grundet strømforholdene. På grund af det lille areal som tildækkes ud af det samlede åsystems bund, vurderes påvirkningen ikke være til hinder for områdets målsætninger eller muligheden for opnåelse af gunstig bevaringsstatus for hav- og flodlampret, selv hvis blow-out skulle ske i en gydebanke. Projektet vurderes ikke at medføre en væsentlig negativ påvirkning på lampretter.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport afsnit 6.5, konsekvensvurdering for Skjern Å, fremgår det at gyde- og opvækstområderne for laks er beliggende længere oppe i vandløbssystemet end underboringen. Strækningen fra udløbet i Ringkøbing Fjord og frem til underboringen må således alene betragtes som en ”transport-strækning” for Skjern Å’s laksebestand, som anvendes under optræk til gydepladserne og udtræk af smolt. Både smolt og større, gydemodne fisk vurderes at være så mobile, at de hurtigt vil kunne flytte sig fra et eventuelt udslip af boremudder i forbindelse med et blow-out.

Miljøstyrelsen er enig heri, og vurderer at dette også er retvisende for påvirkningen på laks der vandrer gennem Natura 2000-område 69: Ringkøbing Fjord og Nymindestrommen, og at projektet ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsarten laks i N69.

Miljøstyrelsen bemærker også at der ikke er sket et blow-out i vandløb i forbindelse med underboringer, hvorfor der ikke har været nogen nedstrøms påvirkning på arter eller naturtyper.

6.4.4 Natura 2000-område N71: Kimmelkær Landkanal

Natura 2000-område nr. 71 Kimmelkær Landkanal består af habitatområde H178 med et samlet areal på 3 ha.

Udpegningsgrundlaget udgøres af én habitatart, nemlig vandranke.

Kabelanlægget ligger syd for Natura 2000-område nr. 71, og den korteste afstand mellem Natura 2000-området og projektet er 7,7 km. Der er ikke hydrologisk kontakt mellem projektet og Natura 2000-området, da Natura 2000-området ligger i et andet vandløbsopland end projektet, og der er derfor ingen vandløb, som forbinder projektet og Natura 2000-området.

6.4.4.1 Potentielle påvirkninger

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboringer. Ved et blow-out vil der være risiko for øget sedimentindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, og frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen.

6.4.4.2 Vandranke

Vandranke er på udpegningsgrundlaget for H178. I bygherrernes miljøkonsekvensrapport vurderes projektet ikke at kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning af vandranke, da påvirkning af vandkvalitet fra et eventuelt blow-out er kortvarig og sker 7,7 km nedstrøms Natura 2000-området, hvorfor boremudder ikke vil føres til Natura 2000-området.

6.4.4.3 Miljøstyrelsens vurdering

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport konkluderes det på baggrund af en væsentlighedsvurdering, at en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget kan udelukkes. På baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, herunder særligt de ovenstående begrundelser og vurderinger, vurderer Miljøstyrelsen at en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N71 kan udelukkes.

6.4.5 Natura 2000-område N64: Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede

Natura 2000-område nr. 64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede indeholder habitatområde H57 og H225. Området har et samlet areal på 3.452 ha.

Udpegningsgrundlaget udgøres af 22 habitatnaturtyper og 4 habitatarter.

Kabelanlægget ligger syd for Natura 2000-område nr. 64. Den korteste afstand mellem projektet og Natura 2000-området er 8 km. Der er ikke hydrologisk kontakt mellem projektet og Natura 2000-området, da Natura 2000-området ligger i et andet vandløbsopland end projektet, og der er derfor ingen vandløb, som forbinder projektet og Natura 2000-området.

6.4.5.1 Potentielle påvirkninger

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboringer. Ved et blow-out vil der være risiko for øget sedimentindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, og frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen.

6.4.5.2 Habitatnatur

Da vand fra vandløb, som krydses med underboring, ikke leder til N64 vil boremudder fra et eventuelt blow-out ikke kunne føres til området.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at den oppumpning af grundvand, der gennemføres ved en underboring og et muffehul syd for Natura 2000-området, medfører en påvirkning i ca. 2 uger af meget begrænset udbredelse. Da de nærmeste habitatnaturtyper ligger over 2 km fra projektet vurderes oppumpningen ikke at medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatnaturtyper.

6.4.5.3 Bæklampret, Odder, Stor vandsalamander, Laks

Bæklampret er på udpegningsgrundlaget for både H57 og H225.

Odder er på udpegningsgrundlaget for både H57 og H225.

Stor vandsalamander og laks er på udpegningsgrundlaget for H57.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at, de fire habitatarter bæklampret, stor vandsalamander, laks og odder forekommer i Natura 2000-område nr. 64. På grund af at afstanden mellem projektet og habitatområdet er over 8 km, samtidig med at der ikke er hydrologisk kontakt, at grundvandssænkninger i anlægsfasen i forbindelse med underboringer, samt at muffearbejde maksimalt vil vare ca. 2 uger og foregå på et begrænset areal, vurderes det, at projektet ikke medfører nogen direkte eller indirekte påvirkninger på habitatarter. I driftsfasen vil der ligeledes ikke være nogen påvirkninger, der kan påvirke habitatarterne på udpegningsgrundlaget væsentligt.

6.4.5.4 Miljøstyrelsens vurdering

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport konkluderes det på baggrund af en væsentlighedsvurdering, at en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget kan udelukkes. På baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, herunder særligt de ovenstående begrundelser og vurderinger, vurderer Miljøstyrelsen at en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N64 kan udelukkes.

6.4.6 Natura 2000-område N67: Borris Hede

Natura 2000-område nr. 67 Borris Hede indeholder habitatområde H60 og fuglebeskyttelsesområde F37. Området har et samlet areal på 4.783 ha.

Udpegningsgrundlaget udgøres af 21 habitatnaturtyper, 4 habitatarter og 12 fuglearter.

Kabelanlægget ligger vest for Natura 2000-område nr. 67. Den korteste afstand mellem projektet og Natura 2000-området er 2,8 km. Endvidere er Station Stovstrup beliggende i samme afstand.

Natura 2000-området ligger opstrøms projektet, det vil sige, at vandets strømningsretning i vandløb, der går igennem Borris Hede, løber mod Skjern Å og hermed projektets krydsning. Der er over 5 km i luftlinje fra projektets underboring af Skjern Å til vandløb i Natura 2000-område nr. 67. Afstanden gennem vandløb er over 7,5 km.

6.4.6.1 Potentielle påvirkninger

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboringer. Ved et blow-out vil der være risiko for øget sedimentindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, og frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen.

6.4.6.2 Habitatnatur

Da vand fra vandløb, som krydses med underboring, ikke leder til N67 vil boremudder fra et eventuelt blow-out ikke kunne føres til området.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at den oppumpning af grundvand, der gennemføres ved en underboring og et muffehul syd for Natura 2000-området, medfører en påvirkning i ca. 2 uger af meget begrænset udbredelse. Da de nærmeste

habitatnaturtyper ligger over 2 km fra projektet vurderes oppumpningen ikke at medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatnaturtyper.

6.4.6.3 Bæklampret, laks

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at Fiskearterne forekommer i Omme Å, som er et tilløb til Skjern Å.

Afstanden i luftlinje fra projektets underboring af Skjern Å til vandløb i Natura 2000-område nr. 67 er 5 km. Afstanden igennem vandløb er over 7,5 km. Fiskearten bæklampret er ikke registreret nedstrøms projektets krydsning med Skjern Å, og arten vurderes derfor ikke at kunne blive påvirket væsentligt. Laks har ikke gyde- og opvækstområder nedstrøms projektets krydsning med Skjern Å, og arten vurderes derfor ikke at kunne blive påvirket væsentligt.

6.4.6.4 Odder

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at Odder er knyttet til ferskvand og færdes i og helt tæt på vandløbet. Odder er primært nataktiv, og da anlægsarbejdet vil forgå i dagtimerne, vurderes der ikke at være væsentlige påvirkninger af odder som følge af støj og forstyrrelser fra anlægsarbejdet. Arten vurderes desuden ikke at være sårbar overfor kortvarigt og lokalt forhøjet indhold af fint sediment i vandet, og arten vurderes ikke at blive væsentlig påvirket.

Anlægsarbejdet på Station Stovstrup varer ca. et år, mens der arbejdes i kortere tid langs kabelanlægget. På grund af afstanden vurderes den midlertidige påvirkning som følge af støj og forstyrrelse ikke at medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatarter. I driftsfasen vil der ligeledes ikke være nogen påvirkninger, der kan påvirke habitatarterne på udpegningsgrundlaget væsentligt.

6.4.6.5 Grøn kølle guldsmed

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at grøn kølle guldsmed vurderes ligeledes ikke at kunne blive påvirket væsentligt, da projektet medfører en lille risiko for kortvarig og lokal påvirkning af Skjern Å 7,5 km nedstrøms Natura 2000-område nr. 67.

6.4.6.6 Fugle

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at støj og forstyrrelser fra anlægsarbejdet potentielt vil påvirke fugle på udpegningsgrundlaget. Det er særligt ynglefugle, der er sårbare over for støj og forstyrrelser i den periode, hvor de ruger eller har unger.

I anlægsfasen vil kabellægning og underboringer medføre kortvarige forstyrrelser og støj fra to dage op til 2 uger. Under anlægsarbejdet foregår der ikke stærkt støjende anlægsarbejde, som fx spunsning eller pæleramning. Støjniveauet er sammenligneligt med almindeligt markarbejde.

Anlægsarbejdet vil foregå i en afstand på mindst 2,8 km fra fuglebeskyttelsesområde F37, og på den afstand vurderes støjpåvirkning og forstyrrelser at være helt ubetydelige. I driftsfasen vil kablet ligge i jorden, og der vil ikke være nogen påvirkninger, der kan påvirke fuglearterne. Bygherrerne vurderer at projektet ikke medfører væsentlige påvirkninger på ynglefugle og trækfugle på udpegningsgrundlaget

6.4.6.7 Miljøstyrelsens vurdering

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport konkluderes det på baggrund af en væsentlighedsvurdering, at en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget kan udelukkes. På baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, herunder særligt de ovenstående begrundelser og vurderinger, vurderer Miljøstyrelsen at en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N67 kan udelukkes.

6.4.7 Natura 2000-område N73: Lønborg Hede

Natura 2000-område nr. 73 Lønborg Hede indeholder habitatområde H196. Området har et samlet areal på 420 ha.

Udpegningsgrundlaget udgøres af 12 habitatnaturtyper og 1 habitatart.

Kabelanlægget og Station Stovstrup ligger lidt over 8 km nordøst for Natura 2000-område nr. 73. Der er ikke hydrologisk kontakt mellem projektet og Natura 2000-området, da Natura 2000-området ligger i et andet opland end projektet, og der er derfor ingen vandløb, som forbinder projektet og Natura 2000-området.

6.4.7.1 Potentielle påvirkninger

Potentielle påvirkninger vurderes at kunne finde sted som følge af eventuelt udslip af boremudder ved underboringer. Ved et blow-out vil der være risiko for øget sedimentindhold i vandet, nedsat sigtbarhed, sedimentspredning, og frigivelse af indholdsstoffer og næringsstoffer i boremudderen.

6.4.7.2 Habitatnatur

Da vand fra vandløb, som krydses med underboring, ikke leder til N73 vil boremudder fra et eventuelt blow-out ikke kunne føres til området.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at den oppumpning af grundvand, der gennemføres ved en underboring og et muffehul syd for Natura 2000-området, medfører en påvirkning i ca. 2 uger af meget begrænset udbredelse. Da de nærmeste habitatnaturtyper ligger over 2 km fra projektet vurderes oppumpningen ikke at medføre nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatnaturtyper

6.4.7.3 Bæklampret

Bæklampret er på udpegningsgrundlaget for H196.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at arten er registreret i Styg Bæk over 10 km fra projektet. På grund af afstanden mellem projektet og Natura 2000-området, at der ikke er hydrologisk kontakt, samt at projektets påvirkninger i anlægsfasen er kortvarige, vurderer bygherrerne, at projektet ikke medfører nogen direkte eller indirekte virkninger på habitatarten.

6.4.7.4 Miljøstyrelsens vurdering

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport konkluderes det på baggrund af en væsentlighedsvurdering, at en væsentlig negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget kan udelukkes. På baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, herunder særligt de ovenstående begrundelser og vurderinger, vurderer Miljøstyrelsen at en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N73 kan udelukkes.

6.4.8 Bilag IV-arter

Det fremgår af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, at der er gennemført nærmere og detaljerede vurderinger for følgende arter og artsgrupper, der kan forekomme nær omkring projektet jf. kapitel 8 i bygherrernes miljøkonsekvensrapport. Lokalteterne, hvor de nævnte arter er registreret eller potentielt kan forekomme er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten under arternes enkeltvis afsnit.

6.4.8.1 Flagermus

Påvirkningen af flagermus gennemgås og vurderes i afsnit 8.4, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Alle arter er omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Flagermus benytter, afhængig af art, bygninger og/eller træer med hulheder, spættehuller, løs bark m.v. som yngle- og rasteområder. Herudover benytter flagermus levende hegn som ledelinjer i forbindelse med fouragering.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der ikke fældes træer der er vurderet som potentielt flagermusegnede. En lokalitet blev vurderet som potentiel rastelokalitet for flagermus, på grund af randbevoksning af eg og bøg, hvor enkelte træer havde sparsomme hulheder. Træerne med sparsomme hulheder fældes ikke, og potentielle rastelokaliteter påvirkes dermed ikke.

Projektet medfører fældning af træer i 5-20 meters bredde i 36 levende hegn. I 33 af de levende hegn har Energinet efter aftale med lodsejer genplantet i vinteren 2019/2020. Flagermus benytter de levende hegn til fødesøgning og som transportveje i landskabet, og ville muligvis blive påvirket, hvis alle de levende hegn i et større område blev fældet. Da der er tale om fældning i en bredde på 5-20 meter i 36 le-

vende hegn spredt over en strækning på 30 km, med genplantning i mindst de 33, vurderer bygherrerne at påvirkningen ikke skader funktionen af yngle- og rasteområder for flagermus.

Bygherrerne vurderer i miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet er forblevet opretholdt, da der ikke er sket forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for flagermus. Samtidig vurderes det, at projektet ikke medfører forsætlig forstyrrelse eller drab af individer

Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurderinger for flagermus og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for flagermusarter, og områdets økologiske funktionalitet for bestanden af flagermus-arterne vurderes således at være opretholdt.

6.4.8.2 Odder

Påvirkningen af odder gennemgås og vurderes i afsnit 8.5, i bygherrerens miljøkonsekvensrapport.

Odder lever i og omkring vandløb, men findes også langs fjorde og kyster. Arten er meget mobil og anvender store områder langs vandløb til fouragering og rast. En han kan have et territorie på 10-15 km vandløbsstrækning, mens hunnens territorie typisk er på 1-3 km vandløbsstrækning, hvor den etablerer sin ynglehule. Odderen er især aktiv fra skumring til solopgang. Odderen er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det at odder potentielt kan blive forstyrret i anlægsfasen de steder, hvor kabelanlægget krydser vandløb.

Odder antages at forekomme langs alle vandløb, som kabelanlægget krydser, dog med undtagelse af markgrøfter. Odder antages også at kunne have yngle- og rasteområde i brinken af alle de vandløb som krydses af kabelanlægget, bortset fra de 17 markgrøfter.

Alle vandløb, som kan være levested for odder, underbores med en afstand på mindst 10 meter til vandløbet. De konkrete vandløbsstrækninger der midlertidigt påvirkes udgør en lille del af de mulige fourageringsområder, der er til rådighed i området. Underboringer af vandløb varede fra få timer til ca. 1 dag, med undtagelse af Skjern Å, hvor anlægsarbejdet varede ca. 5 uger.

Eventuelle dagaktive oddere i området har mulighed for midlertidigt at søge opstrøms eller nedstrøms under anlægsarbejdet, hvis de forstyrres.

Bygherrerne vurderer i miljøkonsekvensrapporten, at en påvirkning af odders fødegrundlag som følge af blow-out kan udelukkes, og at odder ikke er sårbar overfor kortvarigt og lokalt forhøjet indhold af fint sediment i vandet.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurderinger for odder og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for odder. Samtidig vurderes projektet ikke at medføre forsætlige drab af individer grundet projektets karakter og den korte anlægstid i det enkelte område

6.4.8.3 Ulv

Påvirkningen af ulv gennemgås og vurderes i afsnit 8.6, i bygherrerens miljøkonsekvensrapport.

Ulven er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Ulv holder primært til i skovområder, hvor der er høje koncentrationer af hjortevildt, som udgør den primære fødekilde. Ulvepar er stærkt territoriale og beskytter deres territorium mod andre ulve. Det er derfor heller ikke usædvanligt, at unge ulve kan strejfe over store afstande for at kolonisere frie levesteder. Koncentrationen af ulv er lille i Danmark, og det forventes at individer strejfer meget omkring. Ulve undgår kontakt med mennesker ved at vælge opholdssteder med lav menneskelig aktivitet og gode flugt- og dækningsmuligheder.

Det fremgår af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, at ulv ikke har nogle kendte yngleområder i nærheden af arbejdsområdet. Det eneste område, som potentielt vurderes at udgøre et opholdssted for ulv, er Dejbjerg Plantage. Da arbejdsområdet i Dejbjerg Plantage ligger i kort afstand (ca. 50 meter) til hovedvejen, samt hovedsageligt er placeret langs eksisterende stier, vurderes der ikke at være ynglehi, som potentielt kan blive forstyrret af projektet.

Arbejdsområderne, herunder trafikken fra anlægsmaskiner samt gravearbejdet, og de færdige stationsanlæg vurderes ikke at udgøre en hindring for ulvens spredning i landskabet eller fødesøgning.

Bygherrerne vurderer, at områdets økologiske funktionalitet er opretholdt, da der ikke er sket forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes der ikke at være sket forsætlige drab eller forstyrrelse af individer.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for ulv og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet for ulv er opretholdt, da der ikke er sket forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes projektet ikke at medføre forsætlige drab eller forstyrrelse af individer grundet projektets karakter og den korte anlægstid i det enkelte område.

6.4.8.4 Markfirben

Påvirkningen af markfirben gennemgås og vurderes i afsnit 8.7, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Markfirben er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

I bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at markfirben lever på en lang række forskellige typer af lokaliteter. Særligt lokaliteter, som omfatter soleksponerede skrånninger med løs jord eller sand er vigtige levesteder for markfirben, idet markfirben kan solbade og lægge sine æg i solopvarmede områder. Derudover skal egnede levesteder også gerne rumme en urterig flora og spredt bevoksning med buske, dødt ved eller større sten, som både kan tiltrække fødegrundlag og fungere som skjulested. Typiske levesteder er eksempelvis overdrev, heder, klitter og kystskrænter samt diverse menneskeskabte arealer såsom grusgrave og vej- og jernbaneskrånninger.

Markfirben har en lille aktionsradius, hvorfor de som regel er knyttet til et mindre område på typisk 100-200 m².

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at markfirben er kendt fra én lokalitet (Holmsland Klit) nær kabelanlægget. Derudover er der én lokalitet (lidt øst for Holmsland Klit), som vurderes egnet som levested for markfirben, hvor markfirben ikke tidligere er registreret, og som ligger i en afstand af 50 meter fra kabelanlægget. Alle øvrige lokaliteter vurderes i bygherrernes miljøkonsekvensrapport, som uegnede levesteder for markfirben baseret på feltundersøgelser af de enkelte potentielt egnede lokaliteter.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for markfirben og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet for markfirben er opretholdt, da der ikke er sket forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes projektet på baggrund af miljøkonsekvensrapporten ikke at medføre forsætlige drab af individer bl.a. grundet projektets karakter og den korte anlægstid i det enkelte område.

6.4.8.5 Stor vandsalamander

Påvirkningen af stor vandsalamander gennemgås og vurderes i afsnit 8.8.1.1 og 8.8.2, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Stor vandsalamander er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at Stor vandsalamander forekommer udbredt i det meste af Danmark, mens den er sjælden i Vestjylland, uden tidligere fund nær kabelanlægget.

Arten yngler især i rentvandede og lysåbne vandhuller og søer. Som hovedregel yngler arten kun i vandhuller, hvor der ikke er forekomst af fisk. Uden for yngletiden kan de voksne individer opholde sig både på land og i vandhuller. Landarealerne er typisk bevoksede arealer såsom skov, krat og haver.

Stor vandsalamander er ikke kendt fra området og er heller ikke registreret ved feltundersøgelserne i 2014. Stor vandsalamander er heller ikke registreret i området i forbindelse med andre undersøgelser, hverken før 2014 eller frem til i dag. Arten forventes derfor ikke at være overset i forbindelse med feltundersøgelser og vurderes ikke at forekomme i området. Stor vandsalamander er ikke registreret inden for den afstand, som arterne normalvis tilbagelægger i forbindelse med deres ynglevandring i forhold til kabelanlægget.

Projektet vurderes af bygherrerne ikke at påvirke stor vandsalamander eller deres tilknyttede yngle- og rasteområder.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for stor vandsalamander og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet for stor vandsalamander er opretholdt, da der ikke er sket forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes projektet ikke at medføre forsætligt drab af individer.

6.4.8.6 Løgfrø

Påvirkningen af løgfrø gennemgås og vurderes i afsnit 8.8.1.2 og 8.8.2, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Løgfrø er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at løgfrø forekommer flere steder i Jylland, men er generelt mindre udbredt i den vestlige del. Arten yngler i rentvandede, fiskefrie, lysåbne og vegetationsrige vandhuller, søer og moser. Uden for yngletiden opholder arten sig inden for ca. en halv kilometer fra ynglevandhullet på lokaliteter såsom jorddiger, overdrev, brakmarker, skrænter, dyrkede landbrugsarealer og køkkenhaver. Vigtigst er det, at rastestederne byder på arealer med løs, sandet overjord.

Løgfrø er ikke kendt fra området og er heller ikke registreret ved feltundersøgelserne i 2014. Løgfrø er heller ikke registreret i området i forbindelse med andre undersøgelser, hverken før 2014 eller frem til i dag. Arten forventes derfor ikke at være overset og vurderes ikke at forekomme i området.

Projektet vurderes af bygherrerne ikke at påvirke løgfrø eller deres tilknyttede yngle- og rasteområder.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for løgfrø på baggrund af de oplysninger der findes i miljøkonsekvensrapporten.

6.4.8.7 Spidssnudet frø

Påvirkningen af spidssnudet frø gennemgås og vurderes i afsnit 8.8.1.3 og 8.8.2, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Spidssnudet frø er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at spidssnudet frø er kendt fra det meste af landet og er også udbredt i Vestjylland. Arten yngler i mange slags biotoper, som helst skal være fiskefrie. Spidssnudet frø findes både i ganske små vandhuller, i større moser samt eventuelt i bredzonen af store søer. Rasteområder for spidssnudet frø udgøres især af eng- og moseområder, som helst skal ligge i direkte tilknytning til ynglelokaliteten. Alternativt kan arten anvende eng- og moseområder, som ligger op til et par hundrede meter fra ynglelokaliteten.

Ud af de 80 potentielle ynglelokaliteter, som er undersøgt for forekomst af padde i 2014, blev spidssnudet frø registreret i de 13 lokaliteter. Spidssnudet frø er i forbindelse med andre undersøgelser, både før 2014 og frem til i dag, kun registreret på én lokalitet.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at potentielle påvirkninger af spidssnudet frø omfatter forringelse af yngle- og rasteområder, ved enten gravearbejde inden for dens levesteder eller blow-out af boremudder i dens yngleområder. Dertil kan der være risiko for at padden i forbindelse med vandring krydser arbejdsområdet og i den forbindelse kan blive dræbt. Spidssnudet frø er ikke fundet i nærheden af Station Søndervig eller Station Stovstrup. De to stationsanlæg vurderes ikke at kunne udgøre en barriere for artens vandring, da frøer kan krydse anlæggene eller bevæge sig uden om dem, uden at dette medfører en risiko for drab af individer.

I afsnit 8.8.2.1 og 8.8.2.2 af miljøkonsekvensrapporten gennemgås de potentielle påvirkninger fra hhv. gravearbejder og underboring, og midlertidig sænkning af grundvandsstand. Det konkluderes at projektet ikke vil medføre skade på artens yngle- eller rasteområder, og at et evt. blow-out i et yngle- eller rasteområde ikke ville have medført en skade på disse områder. Da der er tale om flere lokaliteter og vurderinger gengives bygherrernes vurderinger ikke i nærværende tilladelse.

I afsnit 8.8.2.3 af miljøkonsekvensrapporten gennemgås de potentielle påvirkninger på individer. Bygherrerne vurderer at det kan udelukkes, at anlægsarbejdet langs kabelanlægget har medført forsætligt drab af individer.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for spidssnudet frø på baggrund af de oplysninger der findes i miljøkonsekvensrapporten. Miljøstyrelsen vurderer derfor, at området's økologiske funktionalitet for spidssnudet frø er opretholdt, da projektet ikke vurderes at medføre forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for arten. Samtidig vurderes projektet ikke at medføre forsætlige drab af individer bl.a. grundet projektets karakter og den korte anlægstid i det enkelte område.

6.4.8.8 Strandtudse

Påvirkningen af strandtudse gennemgås og vurderes i afsnit 8.8.1.4, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Strandtudse er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at strandtudse findes spredt i Danmark og forekommer primært i kystområder. Arten yngler fortrinsvis i solbeskinnede temporære vandhuller, som kun findes i en kortere periode eller i helt nye vandhuller med nøgne kanter, som fx søer i grusgrave. Den kan imidlertid også findes i vandhuller og sumpområder med spredt og tynd rørskov. Uden for yngletiden opholder arten sig i åbne arealer med enten ingen eller meget lav vegetation, typisk klitformationer, strandenge, dyrkede marker og grusgrave. I raste- og overvintringsperioden opholder arten sig fortrinsvis inden for en afstand af ca. en halv kilometer fra ynglevandhullerne, men kan tilbagelægge større afstande.

Strandtudse er ikke tidligere registreret inden for undersøgelsesområdet, men blev grundigt eftersøgt ved feltundersøgelserne i 2014. Arten blev ikke fundet på nogle af de undersøgte lokaliteter. Der er ikke efter 2014 og frem til i dag gjort fund af strandtudse i områder nær (<1 km) kabelanlægget.

Projektet vurderes af bygherrerne ikke at påvirke strandtudse eller deres tilknyttede yngle- og rasteområder

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for strandtudse på baggrund af de oplysninger der findes i miljøkonsekvensrapporten.

6.4.8.9 Grøn kølleguldsmed

Påvirkningen af grøn kølleguldsmed gennemgås og vurderes i afsnit 8.9, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport.

Grøn kølleguldsmed er fredet og omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at grøn kølleguldsmed er en rentvandsart, hvor larverne er afhængige af god vandkvalitet for at kunne udvikle sig til voksne individer.

Grøn kølleguldsmed er ikke blevet målrettet eftersøgt i forbindelse med feltundersøgelserne i 2014 og er heller ikke blevet observeret i forbindelse med feltundersøgelser efter andre arter.

Grøn kølleguldsmed blev under NOVANA-overvågningen i 2014 registreret på i alt 6 lokaliteter i Skjern Å og på de nedre dele af dens tilløb i Omme Å og Vorgod Å. I 2018 blev arten genfundet alle stederne og samtidig registreret på yderligere 8 lokaliteter i vandløbssystemet. I 2020 blev den genfundet på alle lokaliteter. Grøn kølleguldsmed forekommer således i Skjern Å, som krydses af kabelanlægget, men ikke på øvrige lokaliteter som kan blive påvirket af projektet.

Bygherrerne vurderer, at et eventuelt blow-out i Skjern Å eller vandløb som leder til Skjern Å, ikke sedimenterer så langt nedstrøms som grøn kølleguldsmeds levesteder. Vandgennemstrømningen i Skjern Å er så stor, at et eventuelt blow-out her ville være meget lokalt og kortvarigt, inden koncentrationen af boremudder ville være fortyndet til ubetydelige niveauer.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for grøn kølleguldsmed og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet for grøn kølleguldsmed er opretholdt, da der ikke sker forringelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes der ikke at ske forsætligt drab af individer.

6.4.8.10 Vandranke

Påvirkningen af vandranke gennemgås og vurderes i afsnit 8.10, i bygherrernes miljøkonsekvensrapport

Vandranke er omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Vandranke er en sjælden vandplante, som i Danmark kun findes i Vestjylland. Arten findes udelukkende i søer og vandløb med stillestående eller langsomt flydende vand, hvor den fortrinsvis vokser på blød bund eller dynd. For at vandranke kan trives, skal vandet være rent og næringsfattigt, og samtidig må der ikke være forekomst af høje urter eller træer langs bredzoner og brinker, som kan skygge arten bort.

Vandranke er kendt fra 8-10 lokaliteter i Vestjylland, som alle er geografisk begrænset til områderne omkring Ringkøbing Fjord, Nissum Fjord og Skjern Enge.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det at det eneste vandområde med forekomst af vandranke, som ligger nedstrøms projektets vandløbskrydsninger, er Skjern Å. Kabelanlægget krydser Ganer Å, Vester Kærgrøft, Øster Kærgrøft, Kirkeå og Damsø Grøft, som alle leder til Skjern Å. Derudover krydser kabelanlægget selve Skjern Å. Et blow-out i et af vandløbene vurderes ikke at kunne medføre en påvirkning af vandranke, da et udslip med boremudder vil sedimentere i så stor afstand, at det ikke ville nå til Skjern Å. Samtidig viser beregningerne, at vandgennemstrømningen i Skjern Å er så stor, at et eventuelt blow-out her ville medføre en meget lokalt og kortvarig påvirkning, inden koncentrationen af boremudder ville være fortyndet og partikler sedimenteret.

Stadil Fjord ligger opstrøms Vonå, mens Falen Å og Aner Å ligger opstrøms Ringkøbing Fjord. Da vand fra vandløb, som krydses med underboring, således ikke leder til disse levesteder for vandranke, kan de ikke blive påvirket i tilfælde af blow-out af boremudder.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurderinger for vandranke og vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at områdets økologiske funktionalitet for vandranke er opretholdt, da der ikke er sker forringelse af levestederne for vandranke. Samtidig vurderes der ikke at ske forsætlig ødelæggelse af arten i dens livsstadier.

6.5 Beskyttet natur

I miljøkonsekvensrapporten redegøres der for projektets mulige påvirkninger af naturområder på land.

6.5.1 Terrestrisk natur

Stationsområderne overlapper ikke med beskyttede naturområder.

Potentielle påvirkninger af naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter påvirkning fra direkte gennemgravning, kørsel med maskiner, blow-out af boremudder ved underboring og afledte konsekvenser i nærliggende naturområder som følge af bortledning af terrænnært grundvand ved muffe-grave og underboringernes start- og sluthuller.

I driftsfasen kan der potentielt ske påvirkning af naturområder som følge af vandstrømning i det sandfyldte lag omkring kabelanlægget.

Inden for projektområdet for kabeltracéet findes der naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der findes bl.a. beskyttede § 3 naturtyper som moser, enge, heder, vandløb og søer. Derudover er der inden for projektområdet et klitfredet areal ud mod kysten og fredskovsarealer med skovbyggelinjer.

Kabelanlægget og det dertilhørende arbejdsbælte krydser 29 § 3-beskyttede vandløb og i alt 17 § 3-beskyttede naturområder (eksklusiv § 3-vandløb), fordelt på syv enge, tre moser, fire heder, én strandeng og to søer.

Krydsningen udføres på 11 lokaliteter med § 3-beskyttet natur via styret underboring, mens der foretages nedgravning af kabelanlæg med gravekasse i to § 3 beskyttede områder. De fire resterende §3-beskyttede områder krydses dels ved underboring og dels ved nedgravning med gravekasse.

6.5.1.1 Gennemgravning og arbejdspladser

På seks §3-områder (herunder hede, strandeng, og eng) er der enten, sket krydsning ved hel eller delvis gennemgravning, eller der er etableret en arbejdsplads. Bygherrerne har i miljøkonsekvensrapporten, redegjort for at dette ikke har medført en permanent tilstandsændring eller forringelse af områderne.

For de § 3-beskyttede områder, der krydses ved gennemgravning har Ringkøbing-Skjern Kommune meddelt dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Den ene af kommunens to afgørelser er i 2018 stadfæstet af Miljø- og Fødevareklagenævnet, mens den anden ikke blev påklaget. Dispensationerne indeholder bl.a. vilkår om, at der ikke må efterlades varige kørespor i naturområderne, anvendelse af køreplader, oprydning i tilfælde af blow-outs, reetablering af naturområderne m.v. Miljøstyrelsen vurderer på den baggrund, at projektet ikke vil medføre permanent tilstandsændring i de berørte naturområder, da påvirkningen er midlertidig, hvorfor der ikke stilles vilkår om f.eks. reetablering.

6.5.1.2 Underboring og blow-out

Bygherrerne har i miljøkonsekvensrapporten redegjort for de krydsede naturområders eksisterende tilstand, samt projektets potentielle påvirkninger og reelle påvirkninger.

I forbindelse med underboring af vandløbene skete der ikke blow-out og udslip af boremudder i vandløb eller brinkzone. Både start- og slutreservoir blev placeret minimum 10 m fra brinkzonen, så påvirkning af de fysiske forhold omkring vandløbet kan udelukkes. Miljøstyrelsen stiller på den baggrund ingen vilkår til underboringsarbejdet.

Underboringer sker flere meter under de beskyttede naturtyper, herunder minimum 1 meter under den faktiske bundkote for vandløb, hvorved Miljøstyrelsen vurderer, at det normale anlægsarbejde hverken vil påvirke naturtyperne direkte eller indirekte. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der ikke vil være påvirkning som følge af gravearbejder eller risiko for blow-out af boremudder i de naturområder, der ikke krydses direkte af kabeltracéet.

I forbindelse med anlægsarbejdet udført i 2018-2020, er der sket to blow-outs ved hhv. Sandene (§ 3 eng) og nær Ganer Å (§ 3 eng). Ved Sandene er blow-outet ca. 2-300 liter boremudder, hvoraf en lille del når terræn, og er opsamlet med slamsuger placeret på offentlig vej.

Ca. 20 m fra Ganer Å er der sket et blow-out, hvor beredskabsplanen for uheld er anvendt og forureningens omfang således begrænset, ligesom boremudderen er opsamlet med slamsuger umiddelbart efter uheldet. Boremudderen er ikke spredt til Ganer Å. Ringkøbing-Skjern Kommune har ikke haft bemærkninger efter endt oprydning efter blow-outet.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår det, at der ikke er sket en påvirkning fra hændelserne, da der ikke kan observeres ændringer eller tydelige påvirkninger på lokaliteterne ved de udførte feltundersøgelser.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering og finder det væsentligt både for forebyggelse af miljøuheld og efterfølgende aktiviteter for at begrænse skaden fra et blow-out, at der udarbejdes en specifik beredskabsplan for den enkelte underboring. Da alle underboringer i nærværende projekt imidlertid er gennemført stilles der ikke vilkår til forholdet.

6.5.1.3 Håndtering af boremudder i reservoirer

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der i forbindelse med udførelsen af de styrede underboringer er sket et overløb af boremudder fra et reservoir til midlertidig lagring af boremudder. Jordvolden omkring reservoirret er skredet sammen og har medført at boremudder er spredt 5-7 meter ind over en beskyttet lynghe. Boremudderen er fjernet med slamsuger og Ringkøbing-Skjern Kommune er underrettet. Ved besigtigelserne i april og juli 2022 er der ingen spor efter overløbet med boremudder, og vegetationen fremstår som på den øvrige del af arealet. Påvirkningen fra overløbet med boremudder vurderes derfor i miljøkonsekvensrapporten at have været meget lokal og af kort varighed. Miljøstyrelsen er enig i denne vurdering, idet ingen væsentlige naturinteresser er blevet påvirket. For at begrænse påvirkningen fra oplag af boremudder i reservoirer i forbindelse med udførelse af styrede underboringer vurderer Miljøstyrelsen, at bygherrerne skal sikre, at boremudder i anlægsfasen ikke kommer i direkte kontakt med beskyttede naturområder herunder vandløb. Start- og slutreservoirer for boremudder skal anlægges, så der ikke sker overløb til omgivelserne, også under regn. Idet alle styrede underboringer er gennemført stilles der ikke vilkår til ovenstående i nærværende tilladelse.

6.5.1.4 Bortledning af terrænnært grundvand

Potentielle påvirkninger af § 3 arealer, som ikke direkte krydses, omfatter risiko for midlertidig vandstandssænkning i nærliggende våde naturtyper i forbindelse med tørholdelse af muffegrave eller ved start- eller slutreservoirer for underboringer.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der kan være kortvarig (2 uger) grundvandssænkning ved muffegrave med en mængde op til 10.800 m³. For start- og slutreservoirer ved underboring sker grundvandssænkningen i 1-2 dage og af en mindre mængde. Da sænkningen af grundvand er lille og kortvarig, påvirker den kun omgivelserne helt lokalt og ændringen af det terrænnære grundvandsspejl vurderes at ligge inden for den naturlige variation. Der er ikke tilstedeværelse af rigkær eller andre fugtige naturtyper med høj naturværdi, som potentielt kunne blive påvirket af en lokal grundvandssænkning nær kabelanlægget. Det oppumpede grundvand afledes til passiv nedsivning på landbrugsjord på lokaliteter, hvorfra det ikke kan løbe overfladisk af til vandområder.

Miljøstyrelsen vurderer i lighed med miljøkonsekvensrapporten, at grundvandssænkningen i anlægsfasen ikke medfører væsentlig påvirkning af våde naturtyper. Da der er tale om små vandmængder ved hvert pumpested, der nedsives lokalt til samme terrænnære magasin hvorved påvirkning af grundvandsforekomsten vurderes uvæsentlig. Af samme årsag vurderes en eventuel påvirkning af nærliggende våde naturområder at kunne udelukkes, idet en eventuel sænkningstragt er lille og helt lokal og derfor ikke kan påvirke nærliggende våde naturområder.

Miljøstyrelsen vurderer videre, at der ikke vil ske påvirkning af tørre naturtyper ved nedsivning af vand i anlægsfasen, idet det forudsættes at vand ikke afstrømmer til naturområder på terræn. Der er stillet vilkår 3 hertil og kontrol heraf ved vilkår 7.

Der vurderes ikke at ske konkurrenceforskydning, ændringer i artssammensætningen eller på anden vis påvirkning af strukturer på grund af den korte varighed og det begrænsede omfang af den midlertidige grundvandssænkning.

I driftsfasen kan naturtyperne potentielt påvirkes ved transport af vand langs kabelanlægget, som kan have en drænende effekt. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der ikke sker dræning af våde naturområder nær kabelanlægget på baggrund af de faktuelle terrænforhold, afstand, nedlægning af kablet i hhv. sand/bentonit samt de konkrete hydrologiske forbindelser. Miljøstyrelsen er enig i disse vurderinger.

6.5.1.5 Krydsning af vandløb

17 af de 29 § 3-beskyttede vandløb, som krydses, er smalle, gravede grøfter. Kabelanlægget krydser seks naturlige vandløb, hvor Vonå, Ganer Å og specielt Skjern Å rummer naturmæssige værdier. De resterende 6 vandløb, som krydses, er mere eller mindre regulerede.

10 markgrøfter med udløb i Sandene, mellem Holmsland Klitvej og den nordlige del af Ringkøbing Fjord gennemgraves. De øvrige 19 vandløb blev alle underboret.

I forbindelse med gennemgravningen af de ti vandløb er der sket en midlertidig påvirkning af de fysiske forhold, da både brinkzone og bund er gennemgravet, ligesom vandets gennemstrømning kortvarigt er blevet blokeret (ca. 10 minutter). På grund af vandløbenes karakter vurderes det i miljøkonsekvensrapporten, at ingen naturmæssige værdier er blevet påvirket.

Vandløbene er besigtiget i april 2022, hvor der ikke er spor efter anlægsarbejdet. De gennemgravede vandløbs forløb, bund og brinkzone er reetableret, så de fremstår tilsvarende forholdene ned- og opstrøms.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurdering af, at der ikke er sket en væsentlig påvirkning af de gennemgravede vandløb, idet vandløbene er afvandingsgrøfter for dyrkede arealer, hvor der kun er sket en kortvarig midlertidig og lokal påvirkning, som ikke har medført tab af naturmæssige værdier.

For yderligere begrundelser for, at projektet ikke vurderes at medføre en påvirkning af vandløb henvises til afgørelsens afsnit 6.6 Overfladevand.

Det er Miljøstyrelsens samlede vurdering, at de faglige vurderinger i bygherrerens miljøkonsekvensrapport er tilstrækkeligt underbyggede til at kunne udelukke en permanent tilstandsændring for §-3 natur.

Dette omfatter både beskrivelse af risiko for blow-out, spredning af sediment fra blow-out, anvendelse af specifikke boremudderprodukter og additiver, udarbejdelse af beredskabsplan og redegørelse for påvirkning af de beskyttede naturtyper enge, moser, heder, strandeng, søer og vandløb.

Miljøstyrelsen finder, at bl.a. udarbejdelse af en beredskabsplan samt fastholdelse af benyttelsen af de konkrete boremudderprodukter, er en væsentlig forudsætning for at minimere projektets potentielle påvirkninger på miljøet. Da alle underboringer og hovedparten af alle arbejder i dette projekt allerede er udført, finder Miljøstyrelsen det ikke relevant at stille vilkår hertil.

6.5.2 Skov og Levende hegn

Kabelanlægget krydser tre områder med skov: Velling Plantage, Dejbjerg Plantage og en plantage øst for Tarm Plantage på en strækning af hhv. 150 m, 3 km og 200 m.

Skovene er nåletræsplantager, hvor træerne er i omdrift og ikke ældre end 50 år.

I miljøkonsekvensrapporten er det vurderet, at fældning af et begrænset antal hektar med op til 50 år gamle, plantede og forstligt drevne nåletræer, som ikke er naturligt hjemmehørende, kun vil have en ubetydelig påvirkning. Miljøstyrelsen er enig i disse vurderinger og stiller ikke vilkår til emnet. Det lægges til grund, at der sker genplantning dog med respekt for kabelanlæggets servitútbælte på 7 m.

Kabeltracéet krydser i alt 36 smalle, levende hegn, som består af 1-2 rækker af løvfældende træer og buske. Der ryddes mellem 5-20 m hegn, for hver krydsning. Af de krydsede hegn er 8 med løvtræer, der potentielt er ældre en 70 år. De otte hegn er besigtiget i 2022, hvor der ikke blev konstateret store træer med skader og hulrum. Der er i miljøkonsekvensrapporten redegjort for fældningen i de levende hegn, der krydses af projektet. Bygherrerne har vurderet på de levende hegns naturværdi. Idet anlægsarbejdet for krydsning af levende hegn er gennemført, er vurderingerne foretaget på baggrund af luft- og skråfotos, samt besigtigelse efter projektets gennemførelse. Der er sket genplantning i 33 af de 36 levende hegn. I miljøkonsekvensrapporten vurderes det, at fældningen af træer i de 36 hegn med efterfølgende genplantning medfører en ubetydelig påvirkning.

Miljøstyrelsen finder det væsentligt, at fældning af bevoksning minimeres mest muligt og at ryddede levende hegn genoprettes straks efter etableringen af kablerne er tilendebragt, så deres økologiske funktion og lævirkning genetableres. Miljøstyrelsen er enig i vurderingerne i bygherrernes rapport, og stiller ikke vilkår til forholdet, idet hegnene er reetableret med hensyntagen til servitútbæltet for kabelanlægget.

6.6 Overfladevand

I miljøkonsekvensrapporten redegøres der for projektets potentielle direkte eller indirekte påvirkninger af, vandløb, søer og kystvande. Derudover vurderes om projektet kan medføre en påvirkning iht. havstrategidirektivets deskriptorer udstedt i medfør af havstrategiloven.

Kabelanlægget krydser 29 vandløb, hvoraf 19 underbores. Af de 19 vandløb som underbores, er 13 mindre, ikke målsatte vandløb med lille eller ingen strømning, som har målsatte vandløbsstrækninger beliggende nedstrøms. Fem underborede vandløb er målsatte med høj vandføring og ét underboret vandløb (Vonå) er ikke målsat, men har ifølge miljøkonsekvensrapporten høj vandføring og ligger opstrøms et målsat vandområde.

Ti vandløb gennemgraves. De gennemgravede vandløb er markgrøfter, som ikke er målsatte, men de ligger alle opstrøms fra et målsat vandområde. Herudover er tre søer krydset i forbindelse med den styrede underboring af Skjern Å.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af bygherrernes miljøkonsekvensrapport, at projektet ikke har konsekvenser for opfyldelsen af miljømålene for vandområderne, der bliver direkte eller indirekte berørt, idet dette ikke vil medføre forringelse af vandløbenes økologiske eller kemiske tilstand eller hindre vandløbenes muligheder for at nå de fastsatte miljømål for de enkelte kvalitetselementer.

Idet vandløbene ikke vurderes påvirket, er der heller ikke risiko for, at vandområder og/eller havområder og kystvande, herunder Ringkøbing Fjord, nedstrøms for vandløbene vil blive påvirket som følge af vandløbskrydsningerne. Derudover vurderes ilandføringsarbejdet på stranden ikke at medføre påvirkninger der kan hindre målopfyldelse for havområder eller kystvande.

6.6.1 Potentielle påvirkninger

Når vandområder krydses, kan der ved gennemgravning og arbejder tæt på vandløbet ske, fysisk påvirkning, oliespild fra entreprenørmaskiner samt sedimentspredning. Da der ikke gennemgraves målsatte vandløb vil der ikke ske en fysisk påvirkning.

Ved styret underboring er der risiko for blow-out til vandløb eller udslip af boremudder fra reservoirer og dermed risiko for sedimentspredning og frigivelse af indholdsstoffer i additiver i boremudderen. Dermed kan vandområdernes og eventuelt nedstrøms vandområders økologiske og kemiske tilstand potentielt blive forringet.

Der er potentielt risiko for udledning af okker, hvis grundvand oppumpet i forbindelse med anlægsarbejderne udledes til vandløb eller søer. I nærværende projekt vil der ikke ske udledning til vandløb og søer, men udelukkende til landbrugsarealer uden risiko for afstrømning til overfladevand.

Regnvand fra kabelgraven eller øvrige arbejdspladser nedsiver i det omkringliggende terræn. Undtagelsen er de muffehuller og start- og stopreservoirer for underboring, hvor der laves grundvandssænkning. Her vil regnvandet blive pumpet bort sammen med grundvandet til nedsivning på nærtliggende marker.

I forbindelse med ilandføring af søkabler kan det helt kystnære vandmiljø påvirkes ved sedimentspredning.

Boremudderprodukterne er udbragt på landbrugsarealer. Jf. afsnit 6.2.4, er det sikret at der ikke sker afstrømning til overfladevand.

6.6.2 Oliespild fra entreprenørmaskiner

Bygherrerne oplyser i miljøkonsekvensrapporten, at der er ikke sket spild eller læk fra entreprenørmaskiner eller andet, som er løbet til overfladevand.

I forbindelse med udestående arbejder finder Miljøstyrelsen at tiltag til begrænsning af evt. forurening gennem vilkår 1 og 2, er en væsentlig forudsætning for at minimere påvirkningen fra eventuelle spild.

6.6.3 Krydsning af vandløb og søer

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår at krydsning af vandområder foregår enten ved gennemgravning, eller ved styret underboring.

Gennemgravning medfører typisk en meget kortvarig (ca. 10 min) forstyrrelse af vandløbet.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at de gennemgravede vandløb er markgrøfter, som ikke er målsatte, med udløb i Sandene.

Det tager ca. 10 minutter at gennemgrave en grøft med gravekasse, men det kan være længere, afhængig af gravedybden og eventuelle krav til ekstra dybde m.m. I den periode, hvor der gennemgraves, bliver vandet holdt tilbage med en bigbag med sand, som fungerer som prop.

Den frie passage for fisk i vandløbene hindres kortvarigt ved opstemning af vandet, og sand, silt eller andet finkornet materiale, kan føres nedstrøms. Da vandføringen i grøfterne er meget lav, vurderer bygherrerne at alt sediment vil sedimentere inden for kort afstand af gennemgravningslokaliteten (få hundrede meter). Sedimentationen af det opgravede materiale vurderes derfor ikke at kunne påvirke nedstrøms vandområder, ligesom gennemgravningen ikke vil medføre forringelse af tilstanden for hvert enkelt kvalitetselement eller forhindre målopfyldelsen for Ringkøbing Fjord, som er det nedstrøms beliggende vandområde fra de gennemgravede grøfter. Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering vedrørende gennemgravning af vandløb.

Vandløb og søer krydses som udgangspunkt ved styret underboring, hvorved den eneste potentielle påvirkning er i tilfælde af et blow-out (se vurdering herunder). Styret underboring af et vandløb påvirker ikke i sig selv vandområdet, da der undgås direkte kontakt. På strækningen med 66 kV kabel er overkanten af føringsrør mindst 1,5 m under den på stedet værende vandløbsbund. På strækningen med 150 kV kabel er afstanden mindst 1,0 m.

6.6.4 Blow-out

Bygherrerne har i miljøkonsekvensrapporten gennemgået og vurderet den potentielle påvirkning, der kan forekomme i forbindelse med et eventuelt blow-out af boremudder til overfladevand for hvert kvalitetselement.

Sker blow-out i et vandløb, vil boremudderen, afhængigt af det aktuelle flow i vandløbet, enten blive liggende på vandløbets bund eller blive opslæmmet i vandfasen og ført nedstrøms. Hvor boremudder bliver liggende i områder med ingen eller meget lille flow, kan det inddæmme og suges eller graves bort. Hvor stor andel, der henholdsvis opslættes og bliver liggende, afhænger således især af vandføring/strømhastighed i vandløbet.

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at der i tilfælde af blow-out i de 13 mindre, ikke-målsatte vandløb med lille eller meget lav vandføring, vil være mulighed for at fjerne udslippet, da boremudderen bliver liggende eller kun langsomt føres bort med strømmen. Erfaringer viser, at 90-95% af det boremudder, som slipper ud i mindre vandløb, kan fjernes igen. Påvirkningen fra et eventuelt blow-out i et mindre vandløb eller en grøft med lille eller ingen strømning vil derfor være lokal omkring udslippet og kortvarig (få timer). For de nedstrøms beliggende målsatte vandløbsstrækninger og Ringkøbing Fjord vurderer bygherrerne, at et blow-out i de 13 mindre vandløb ikke vil forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering vedrørende blow-out i mindre vandløb.

Alle de benyttede produkter er vurderet i en rapport udarbejdet af DHI for Energinet til Baltic Pipe projektet, "Risikovurdering af borevæsker" (DHI, aug. 2021). Rapporten er ikke udarbejdet med udgangspunkt i en konkret placering af underboringer. Bygherrernes miljøkonsekvensrapport indeholder en begrundet vurdering af, at rapportens konklusioner er dækkende for nærværende projekt.

Alle de fire produkter, som blev anvendt i dette projekt, indgår i DHI's risikovurdering, og de er alle anvendt inden for koncentrations-intervallerne angivet i DHIs rapport og efter samme metode som angivet.

I DHI-rapporterne og i bygherrernes miljøkonsekvensrapport, vurderes de benyttede produkter Tunnel Gel Plus, Pac L, Soda Ash, til ikke at udgøre en risiko for overfladevand. Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering vedrørende disse boremudderprodukter.

Produktet Ez-Mud Gold kan ifølge DHI-rapporterne ikke udelukkes at have en negativ påvirkning på vandmiljøet. I bygherrernes miljøkonsekvensrapport er der derfor vurderet konkret på benyttelsen af dette produkt.

6.6.4.1 Blow-out i vandløb

Der er foretaget en konkret vurdering af påvirkningen fra Ez-Mud Gold på vandløbene ved et evt. blow-out. Bygherrerne vurderer, at da et blow-out i forbindelse med en underboring af et vandløb, er en enkeltstående og kortvarig (få timer) hændelse, vil en eventuel overskridelse af miljøkvalitetskravet ligeledes være enkeltstående og kortvarig. Den potentielle stigning i koncentrationen vil hurtigt fortyndes, når det opslæmmede boremudder føres ned gennem vandområderne, og der vil ikke ske en målbar forhøjelse af gennemsnitskoncentrationen i det enkelte vandområde. Det vurderes derfor samlet set, at et eventuelt blow-out af boremudder med Ez-Mud Gold ikke vil forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse for kvalitetselementet nationalt specifikke stoffer og kemisk tilstand i vandløbene, der krydses eller i nedstrøms beliggende målsatte vandområder.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at der ved et blow-out til et større vandløb med en vandføring, som de fem målsatte vandløb på strækningen samt Vonå, vil ske opblanding i vandsøjlen af størstedelen af boremudderen, afhængig af vandføring og turbulens osv. Dette betyder en midlertidig stigning i koncentrationen af suspenderet stof i vandløbet, stammende fra boremudderen. Da boremudderen siver ud gennem sprækker i vandløbsbunden, vil der ikke ske en ophvirvling af vandløbssediment. Den suspenderede boremudder vil føres med strømmen og sedimentere længere nedstrøms på steder, hvor strømningshastigheden er meget lav. Disse steder kan der ske overlejring af planter og bundlevende dyr samt en forøgelse af mængden af lerpartikler.

På baggrund af konkrete vurderinger i miljøkonsekvensrapporten, finder bygherrerne, at en enkeltstående og kortvarig tilførsel af bentonit på op til 390 kg ikke medfører en risiko for at forringe tilstanden for de enkelte kvalitetselementer, eller forhindre målopfyldelsen, i de krydsede målsatte vandområder, eller de nedstrøms målsatte vandområder. Vurderingerne er foretaget for hvert kvalitetselement. Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering vedrørende et eventuelt blow-out i vandløb.

6.6.4.2 Blow-out i sø

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at Laxegaard Sø Øst som ligger i Skjern Enge underbores i forbindelse med underboringen af Skjern Å. Bygherrerne vurderer at ved blow-out, vil boremudderen blive liggende på bunden af søen, og kan derfor hurtigt identificeres, inddæmmes, og fjernes, så påvirkningen elimineres. Da størstedelen af boremudderen kan fjernes efter et blow-out vil det eventuelle indhold af organisk materiale være så lavt, at iltforbruget i søen ikke påvirkes.

Ved et eventuelt blow-out til søen kan der frigives en mindre del af boremudderen additiver og tilsætningsstoffer til vandet, som potentielt kan påvirke vandlevende organismer kortvarigt. Bygherrerne har på baggrund af teoretiske beregninger, som for vandløb, vurderet, at koncentrationen af akrylamid, lige ved et blow-out vil være under korttids-PNEC-værdien. Påvirkningen af søen ved et evt. blow-out vurderes af bygherrerne bl.a. på denne baggrund ikke at ville medføre en forringelse af den samlede økologiske tilstand eller forhindre målopfyldelsen for vandområdet. Miljøstyrelsen er enig i bygherrernes vurdering vedrørende et eventuelt blow-out i søer.

6.6.4.3 Opsamlende bemærkninger til blow-out/spild af boremudder

Bygherrerne beskriver desuden, at der forud for gennemførelse af styrede underboringer under kystkittet, Sandene og Skjern Ådal udføres geotekniske og geofysiske undersøgelser blandt andet med henblik på at minimere risikoen for utilsigtede hændelser som fx blow-out.

Herudover har bygherrerne fremlagt de beredskabsplaner der har været gældende ved underboringernes gennemførelse. Disse beredskabsplaner indeholder blandt andet retningslinjer for konstant overvågning af eventuelle fald i trykket på anlægget under arbejdets udførelse, visuel inspektion af vandløbet og omgivende terræn samt udlægning af big-bags med sand eller opsætning af midlertidig spuns, som kan hindre spredning af boremudder i vandløb.

Miljøstyrelsen vurderer, at udarbejdelse af retningslinjer for håndtering af eventuelle blow-out som fremgår af en beredskabsplan i forbindelse med styrede underboringer er en væsentlig forudsætning for at minimere risikoen for en påvirkning fra projektet. Derudover findes det væsentligt, at det kun er de konkrete boremudderprodukter der anvendes. Da alle underboringer i dette projekt er udført, stilles der ikke vilkår hertil.

Alle styrede underboringer er gennemført i 2018-2019 uden tilfælde af blow-outs med boremudder til overfladevand.

Boremudder vil, jf. bygherrernes miljøkonsekvensrapport, i videst muligt omfang blive genanvendt og opbevares i midlertidige udgravede reservoirer i terrænet. Det sikres ved placeringen af reservoirer, at boremudder fra disse ikke ender utilsigtet i overfladevand.

Miljøstyrelsen vurderer at denne sikring mod utilsigtet afstrømning af boremudder er en væsentlig forudsætning for at minimere påvirkningen fra projektet. Da alle underboringer i dette projekt allerede er udført, stiller Miljøstyrelsen ikke vilkår hertil.

6.6.5 Håndtering af vand i anlægsfasen

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår, at bortpumpet vand fra muffergrave ledes til nedsivning på omkringliggende landbrugsarealer, hvor det nedsives til samme grundvandsmagasin, hvorfra det blev oppumpet. Det sikres inden bortledning, at vand der udledes til terræn ikke kan løbe overfladisk af til overfladevandområder. Der vil ikke blive udledt vand til beskyttede naturområder eller recipienter.

Det er i miljøkonsekvensrapporten angivet at Ringkøbing-Skjern Kommune har givet tilladelse til grundvandssænkning ved 8 mufferhuller og 21 underboringer. I disse tilladelser er der blandt andet stillet vilkår om lokal nedsivning af vand, og at der ikke må ske afløb til nærliggende ejendomme, vandløb, grøfter eller lignende. Kommunen har vurderet at de øvrige 35 mufferhuller og 55 underboringer ikke kræver tilladelse.

Miljøstyrelsen vurderer, at det er en væsentlig forudsætning for at minimere projektets påvirkninger, at afledning af vand på terræn sker, så det sikres, at der ikke sker

overfladeafstrømning til recipient. Miljøstyrelsen fastholder forholdet ved vilkår 3 og kontrol heraf ved vilkår 7. Miljøstyrelsen vurderer med det fastsatte vilkår, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning fra håndtering af vand i anlægsfasen.

6.6.6 Ilandføring af søkabel

I forbindelse med ilandføring af søkabler kan det helt kystnære vandmiljø påvirkes ved sedimentspredning.

Af bygherrerens miljøkonsekvensrapport fremgår, at landanlægget for Vesterhav Syd Havmøllepark ikke i sig selv vurderes at påvirke de enkelte kvalitetselementer for de kystnære vande. Bygherrerne har redegjort for påvirkningen fra ilandføringen på de enkelte kvalitetselementer for kystvandet. Konsekvensen af aktiviteterne på land vurderes ikke i sig selv at medføre væsentlig påvirkning af kystvandene, og projektet vurderes ikke at medføre forringelse af tilstanden af kystvande, ligesom opfyldelse af miljømålene ikke hindres.

Sedimentspredning i havet fra anlægsarbejdet for ilandføring af søkablerne er beskrevet og vurderet i den marine Miljøkonsekvensrapport for Vesterhav Syd vindmøllepark, som ligger til grund for Energistyrelsens etableringstilladelse af 22. december 2020.

De kumulative påvirkninger er behandlet i Energistyrelsens miljøvurdering af havanlægget. Miljøstyrelsen er enige i de vurderinger der er foretaget og finder ikke at der er væsentlige kumulative påvirkninger fra det samlede anlæg på havet, og heller ikke i forbindelse med andre aktiviteter i området.

Bygherrerne vurderer, at ilandføring af søkablerne ikke i forbindelse med andre planer og projekter vil være til hinder for eller forsinke opnåelse af god miljøtilstand for havstrategiens deskriptorer.

Miljøstyrelsen er enig i bygherrerens vurdering.

Miljøstyrelsen vurderer, at lokal nedsivning af bortpumpet vand fra udgravninger på stranden i forbindelse med sammenkobling af kabler på selve stranden, er en væsentlig forudsætning for projektet og dets påvirkning af miljøet. Det skal sikres, at der ikke sker overfladisk afstrømning af oppumpet vand til havet, men at dette nedsives lokalt på stranden. Det skal i den forbindelse sikres, at der ikke sker erosion af stranden eller klitterne herved. Miljøstyrelsen stiller på den baggrund vilkår 6 og kontrol heraf ved vilkår 7.

Såfremt der sker direkte udledning af bortpumpet vand til havet, kan dette kræve en udledningstilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 28, og det vil være at betragte som en ændring til nærværende projekt, som er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2 pkt. 13a.

6.6.7 Håndtering af vand i driftsfasen

Ifølge bygherrerens miljøkonsekvensrapport kan der i henhold til lokalplanen for Station Søndervig etableres anlæg til nedsivning af regnvand inden for lokalplanens område. Sivesøen har et areal på ca. 170 m² og er dimensioneret for overfladevand fra de to transformere og reaktoren samt tagvand fra bygningen. Derudover er stationens dræn koblet på søen. Ringkøbing-Skjern Kommune har meddelt tilladelse (13/8 2018) til nedsivning af tag- og regnvand til sivesø, som er etableret i den sydlige del af det lokalplanlagte område. Der er ingen terrænnære grundvandsforekomster i dette område, og kommunen har vurderet, at der ikke vil være væsentlige påvirkninger af grundvand.

Miljøstyrelsen har ikke kendskab til yderligere informationer der kan medføre en anden vurdering, og er enig i Ringkøbing-Skjern Kommunes og bygherrerens vurdering.

6.6.8 Okker

Projektet ligger inden for et område, hvor der er stor risiko for udledning af okker. Der er i forbindelse med anlægsarbejdet observeret okkerudfældning i én muffegrav. Vandet er udledt på mark til nedsivning. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at nedsivning i terræn foregår så der ikke sker afstrømning til natur eller overfladevand. Miljøstyrelsen vurderer på denne baggrund at der ikke er risiko for en påvirkning af overfladevand i forbindelse med okkerudledning.

6.7 Grundvand

I miljøkonsekvensrapporten er der redegjort for grundvandsforekomster i projektområdet, samt disses nuværende tilstand, målsætning og hvordan grundvandsforekomsterne forventes påvirket.

På baggrund af bygherrerens miljøkonsekvensrapport vurderer Miljøstyrelsen, at projektet, med de anførte forudsætninger, hverken i anlægsfasen eller driftsfasen vil påvirke grundvandsforekomsterne i området og derfor hverken medfører en forringelse af den kvantitative eller kemiske tilstand eller vil forhindre målopfyldelse for grundvandsforekomsterne.

6.7.1 Potentielle påvirkninger

Oppumpning af grundvand i anlægsfasen kan potentielt påvirke grundvandsforekomster.

Boremudder fra en styret underboring vil komme i kontakt med jord og grundvand omkring borehullet. Derved vil der helt lokalt ske en påvirkning af den omkringliggende jord og det terrænnære grundvand i selve boringen, i opbevaringsreservoirer, på arealer omkring arbejdspladser (hvor boremudder håndteres), samt efterfølgende på landbrugsjord, hvor der udsprede boremudder som en del af bortskaffelsen.

Sandlaget i kabelgraven kan potentielt have en drænende effekt, ved at skabe en langsgående grundvandsstrømning.

6.7.2 Tørholdelse af kabelgrav

Af bygherrerens miljøkonsekvensrapport fremgår, at der i anlægsfasen er kortvarigt behov for oppumpning af grundvand i de ti dage hvor kablerne muffes sammen. Ligeledes er der behov for oppumpning af grundvand i 1-2 dage ved underboringer, mens kablet trækkes igennem føringsrøret. Der pumpes kun i områder hvor grundvandet står højt og der oppumpes til ca. 2 – 2,5 m under terræn. Det oppumpede vand bliver bortledt til terræn lokalt på omkringliggende landbrugsarealer, hvor det nedsives til samme grundvandsmagasin, hvorfra det blev oppumpet. Det sikres, at grundvand der udledes til terræn ikke kan løbe overfladisk af til overfladevandområder (grøfter, vandløb, naturområder mv.). De enkelte grundvandssænkningers størrelse ligger i intervallet 1000 – 10.000 m³.

Bygherrerne oplyser at Ringkøbing-Skjern Kommune den 23. januar 2018 har givet tilladelse til grundvandssænkning ved 8 muffehuller og 21 underboringer. I tilladelsen er der stillet vilkår om, at vandet skal nedsives lokalt, at der ikke må ske afløb til nærliggende ejendomme, vandløb, grøfter eller lignende samt, at der ikke må nedsives vand inden for 25 meter fra private boringer til indvinding af drikkevand samt boringer til indvinding af drikkevand til almen vandforsyning. De øvrige 35 muffehuller og 55 underboringer krævede ikke tilladelse, da kommunen vurderede, at omfang i mængde og tid ikke vil påvirke nærliggende recipienter i oplandet.

Det anføres i miljøkonsekvensrapporten, at der er tale om små vandmængder ved hvert pumpested, der nedsives lokalt til samme terrænnære magasin hvorved påvirkning af grundvandsforekomsten vurderes uvæsentlig. Af samme årsag vurderes en eventuel påvirkning af nærliggende våde naturområder at kunne udelukkes, idet en eventuel sænkningstragt er lille og helt lokal og derfor ikke kan påvirke nærliggende våde naturområder.

Miljøstyrelsen vurderer, at oppumpning af grundvand ikke medfører en påvirkning af grundvand der kunne påvirke den kvantitative eller kemiske tilstand, da det vil nedsive lokalt til samme magasin og da der ikke tilføres forurenende stoffer. Miljøstyrelsen vurderer at lokal nedsivning er en væsentlig forudsætning for at minimere projektets påvirkning på de lokale grundvandsforekomster. Miljøstyrelsen stiller på den baggrund vilkår 4 og kontrol heraf ved vilkår 7.

6.7.3 Håndtering af vand ved etablering af stationerne

Det anføres i miljøkonsekvensrapporten, at der oppumpes ca. 400-500 m³ grundvand ved henholdsvis etablering af Station Søndervig og udvidelse af Station Stovstrup. Bygherrerne vurderer at der er tale om små vandmængder og en midlertidig aktivitet. Da vandet oppumpes og nedsives lokalt til samme terrænnære magasin, vurderes såvel den kvantitative som den kemiske påvirkning på de enkelte grundvandsforekomster at være ubetydelig.

Miljøstyrelsen forudsætter at der ikke er sket afledning af det oppumpede grundvand til recipient, og er på den baggrund enig i bygherrerens vurdering.

6.7.4 Underboringer

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at boremudder fra en styret underboring vil komme i kontakt med jord og grundvand. Derved vil der helt lokalt ske en påvirkning af den omkringliggende jord og det terrænnære grundvand i selve boringen, i opbevaringsreservoir, på arealer omkring arbejdspladser (hvor boremudder håndteres), samt efterfølgende på landbrugsjord, hvor der udspreddes boremudder som en del af bortskaffelsen.

Bygherrerne har allerede gennemført alle underboringerne efter den på tidspunktet gældende tilladelse, hvorfor de benyttede boremudderprodukter er kendte. I dette projekt er produkterne Tunnel Gel Plus, Pac-L, Ez-Mud Gold og Soda Ash benyttet, og Cebo Conduct Gel 1.3 eller 1.5 er benyttet som varmeafleder i føringsrørene, hvorfor dette kun er i kontakt med jord og grundvand i begrænset omfang ved start- og slutreservoirerne.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at de nævnte produkter er analyseret af DHI i 2021 og 2022 i forhold til, om de vil kunne udgøre en fare for jord, grundvand eller overfladevand i tilfælde af et blow-out. Produkterne Tunnel Gel Plus, Pac L og Soda Ash er alle vurderet til ikke at udgøre en risiko for miljøet ved kontakt til jord, grundvand og overfladevand.

Af rapporten fremgår desuden, at produkterne CEBO CONDUCT-GEL 1.3 og CEBO CONDUCT-GEL 1.5, benyttes inde i foringsrør og kan derfor kun komme i kontakt med den omgivende jord i ved boringens start- og slutreservoirer. Uorganiske komponenter udgør den største andel af de to produkter, og alle uorganiske komponenter er vurderet som acceptable. Det er desuden vurderet, at en eventuel frigivelse af tungmetaller fra produkterne ikke vil udgøre en uacceptabel risiko for miljøet. En påvirkning af den omgivende jord og grundvandet som følge af anvendelsen af disse produkter vurderes af bygherrerne at være ubetydelig.

For produktet Ez-Mud Gold konkluderer DHI, at produktet kan overskride grænseværdien for grundvand i op til 8-9 m fra underboringen. Dette vurderes af bygherrerne ikke at medføre en tilstandsændring af den samlede grundvandsforekomst, da påvirkningen er lokal. Vurderingerne i DHI-rapporterne bygger på Baltic Pipe-projektet hvor rør-diameteren er væsentlig større (ca. 1 m) end ved denne kabellægning, hvorfor vurderingerne i rapporten er konservative (bl.a. grundet mindre kontaktflade med jorden og den mindre mængde bormudder der benyttes).

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af bygherrerens miljøkonsekvensrapport, herunder DHI-rapporterne, at projektet ikke vil medføre risiko for en forringelse af den kemiske eller kvantitative tilstand, eller hindre målopfyldelse for grundvandsforekomsterne.

6.7.5 Sandlagets potentielt drænende effekt

Det ca. 30 cm tykke sandlag omkring kablerne kan potentielt komme til at fungere som en højpermeabel "kanal" langs kabeltracéet, som vil muliggøre en langsgående grundvandsstrømning i områder, der er hældende og ikke naturligt veldrænede. Ud over en potentiel drænende effekt, kan grundvandsstrømningen potentielt også sprede miljøfremmede stoffer, okker og næringsstoffer med en væsentlig påvirkning som følge.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår at, det permeable sandlag i kabelgraven, i områder hvor jorden er naturligt sandet, vil være af mindre betydning, og lerbarrierer derfor ikke vil have nogen effekt på disse strækninger. Da jordarterne i området overvejende består af sand og stærkt sandede jordarter, og da der er tale om en meget terrænnær påvirkning, vurderer bygherrerne at tilstedeværelsen af et tyndt sandlag i 1,5 meters dybde ikke kan påvirke grundvandets strømningsforhold væsentligt og ikke kan forringe den kvantitative eller kemiske tilstand af eller forhindre målopfyldelse for grundvandsforekomster i området.

På baggrund af oplysningerne i bygherrernes miljøkonsekvensrapport, er Miljøstyrelsen enig i denne vurdering.

6.8 Drikkevandsinteresser

Kabelgraven krydser flere drikkevandsinteresser, og kan potentielt have en påvirkning på disse.

Kabelanlægget krydser nitratfølsomme indvindingsområder (NFI), områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), områder med drikkevandsinteresser, og indvindingsoplade til almen vandforsyning.

Da anlægsarbejder indebærer en risiko for spild af brændstoffer og hydraulikolie fra entreprenørmaskiner, vil oplag af brændstof til entreprenørmaskiner o. lign. på midlertidige arbejds-, depot- eller oplagspladser ikke ske inden for indvindingsoplande til almen vandforsyning. Minimering af risiko for påvirkning fra spild af brændstoffer mv. sker bl.a. ved udarbejdelse af retningslinjer for håndtering af eventuelle spild af miljøfremmede stoffer som fremgår af beredskabsplaner jf. afsnit 6.3.

Miljøstyrelsen finder, at oplag på midlertidige arbejds-, depot- eller oplagspladser sker uden for indvindingsoplande til almen vandforsyning, er en væsentlig forudsætning for at minimere en potentiel påvirkning fra projektet, og stiller derfor vilkår 5 for de udestående arbejder. Herved minimerer man risikoen for forurening af drikkevandet i nærheden af vandværkerne.

Miljøstyrelsen vurderer, at oplag af potentielt forurenende stoffer i driftsfasen er tilstrækkeligt reguleret i lokalplanen for Station Søndervig, og Miljøstyrelsen stiller derfor ikke vilkår til forholdet.

Dele af kabelanlægget krydser NFI og kan eventuelt påvirke sårbarheden i områderne ved at forstyrre grundvandsmagasinerne lerdæklags beskyttende evne, hvis der graves heri. Jordbundsforholdene i det nitratfølsomme indvindingsområde består af sandede aflejringer, og nedgravning af kablerne vurderes på den baggrund ikke at øge risikoen for forurening af grundvandet, da der ikke graves i lerlag. Miljøstyrelsen er på baggrund af miljøkonsekvensrapporten enig i bygherrernes vurdering.

Miljøstyrelsen er på baggrund af miljøkonsekvensrapporten enig i bygherrernes vurdering, af at der ikke vil ske en påvirkning af drikkevandsinteresser som følge af projektet.

6.9 Landskab og visuelle påvirkninger

Etableringen af Station Søndervig har forudsat udarbejdelse af en lokalplan for området. Lokalplan nr. 428 giver mulighed for at etablere Station Søndervig.

På Station Stovstrup kan udvidelsen etableres inden for den gældende lokalplan.

Miljøstyrelsen kan på den baggrund konstatere, at de to stationer i projektet er i overensstemmelse med Ringkøbing-Skjern Kommunes plangrundlag på de to lokaliteter.

Miljøstyrelsen vurderer i lighed med afgrænsningsudtalelsen (bilag 3), at den potentielle landskabelige påvirkning i anlægsfasen for stationerne vil være af midlertidig karakter og ikke overskrider den påvirkning, der finder sted i driftsfasen. Driftsfasen repræsenterer således en worst-case påvirkning af landskabet og er vurderet nedfor.

6.9.1 Station Søndervig

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår der en beskrivelse af landskabets eksisterende forhold med afsæt i Ringkøbing-Skjern Kommunes landskabsanalyse (Ringkøbing-Skjern Kommune, 2019) samt kommuneplanen for Ringkøbing-Skjern Kommune. Stationen ligger i et overvejende jævnt terræn med sparsom bevoksning, der giver landskabet en åben karakter med udsigter på tværs. Landskabet har en vis teknisk påvirkning fra en eksisterende station, luftledninger samt en telemast, ligesom der mod øst er placeret større vindmøller. Landskabet er sårbart over for anlæg, der påvirker udsigter på tværs af det flade, åbne landskab.

I miljøkonsekvensrapporten er der lavet en beskrivelse af påvirkningen fra stationsanlægget på det omgivende landskab både i forhold til afstanden til anlægget samt retningen hertil. Det vurderes i rapporten, at Station Søndervigs påvirkning af det omgivende landskab primært afhænger af afstanden til anlægget samt karakteren af den afskærmende beplantning, der er etableret omkring anlægget.

Anlæggets påvirkning vil være størst i perioden indtil beplantningen er vokset til. Dette er endnu ikke sket. Beplantningens nuværende lave højde betyder, at den afskærmende effekt er begrænset. Anlægget fremstår med et meget teknisk og komplekst udtryk i en afstand op til 500 m.

Det anføres, at et 10 meter bredt, sammenhængende beplantningsbælte kan skjule store dele af det tekniske anlæg, hvorved stationsanlægget vil få et mere enkelt udtryk i det nære landskab. De høje anlægsdele vil ikke kunne afskærmes af bevoksning, og især radarmasten vil markere anlægget i landskabet som et orienteringspunkt. Fra større afstande vil stationen være synlig, men på grund af terrænet eller beplantning i det mellemliggende landskab, vil bygninger og lave anlægsdele være delvist afskærmet set fra øst, vest og syd. Kun fra nord vil der være frit udsyn på tværs af det åbne landskab.

Med den eksisterende lave beplantning samt jordvold omkring stationen vurderer bygherrerne, at stationen medfører en moderat påvirkning af landskabet, der er udpeget som større sammenhængende landskab. Dette er sårbart over for teknisk, visuel påvirkning.

Bygherrerne bemærker, at vurderingen af moderat påvirkning gælder i den periode der går, indtil den afskærmende beplantning omkring anlægget har en tilstrækkelig højde og tæthed til at afskærme de tekniske anlægsdele. Denne afskærmning vurderes opnået med en tæt beplantning i mindst 6 meters højde. Med denne højde vil beplantningen afskærme de anlæg, der især giver et teknisk og visuelt komplekst udtryk i landskabet. Med disse anlægsdele afskærmet, vil det kun være de højeste anlægsdele der vil være synlige over bevoksningen. Afskærmningen vurderes af bygherrerne at forenkle anlæggets udtryk og reducere omfanget af den tekniske og visuelle prægning af landskabet til en mindre påvirkning.

Miljøstyrelsen vurderer, at en fuldt etableret beplantning omkring anlægget sikrer, at den landskabelige påvirkning ikke er væsentlig, idet anlægget placeres nær allerede eksisterende tekniske anlæg. Den afskærmende beplantning vil medføre, at anlægget fremstår mindre komplekst i landskabet. Der er i Ringkøbing-Skjern Kommunes lokalplan for stationen bestemmelser om 10 m bredt sammenhængende beplantningsbælte til afskærmning af anlægget. Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at der i området generelt er svære vækstbetingelser, ligesom Ringkøbing-Skjern Kommune anfører, at manglende vedligeholdelse af den etablerede beplantning har medført, at beplantningen omkring stationen ikke er fuldt etableret.

Miljøstyrelsen bemærker, at for så vidt angår beplantning ved stationen, indeholder Ringkøbing-Skjern Kommunes lokalplan bestemmelser for bl.a. type og udstrækning af beplantning inden for lokalplanområdet. Det er Ringkøbing-Skjern Kommune, der påser overholdelsen af lokalplanens bestemmelser.

Miljøstyrelsen vurderer, at et fuldt etableret beplantningsbælte omkring Station Søndervig er en vigtig forudsætning for, at projektet ikke medfører væsentlig påvirkning på landskabet. Det vurderes at lokalplanens bestemmelser sikrer dette, og der stilles derfor ikke vilkår til forholdet.

6.9.2 Udvidelse af Station Stovstrup

Station Stovstrup ligger i et område præget af fladt terræn. Stationsområdet er mod nord, nordøst, syd og vest indrammet af plantager og hedeområder. Mod øst og syd-øst er landskabet præget af dyrkede marker. Station Stovstrup er mod øst og sydøst indrammet af hegn og beplantning inden for stationsområdet. De høje anlægsdele på stationen giver en visuel påvirkning af landskabet lokalt omkring anlægget.

Af miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at de nye komponenter bliver op til 6,5 m høje, og at disse ikke vil medføre ændret visuel påvirkning af landskabet set fra nord, syd og vest, da de er skjult af den eksisterende bevoksning. Set fra øst vil de nye komponenter på Station Stovstrup medføre en større visuel, teknisk kompleksitet. Den nye, sydlige adgangsvej til stationen giver mere indblik til stationen. Det vil dog kun have visuel betydning inden for de nærmeste omgivelser (inden for ca. 300 meter). Fra 350 meter øst for anlægget er synligheden fra vejen begrænset af landskabets bevoksning.

Bygherrerne vurderer, at påvirkningen fra de nye komponenter og adgangsvejen på Station Stovstrup er ubetydelig, da de ikke eller kun i begrænset omfang gør stationen mere synlig i landskabsbilledet. Umiddelbart øst for anlægget vurderes der lokalt at være en mindre påvirkning, da ændringerne inden for anlægget i mindre grad vil gøre det mere synligt. Det vurderes dog fortsat at være det høje, eksisterende anlæg tættest på adgangsvejene, der især medfører den visuelle påvirkning af landskabet.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at de nye komponenter ikke vil medføre væsentlige landskabelige eller visuelle påvirkninger fra Station Stovstrup. Miljøstyrelsen stiller ikke vilkår til forholdet.

6.10 Alternativer

Energinet og Vattenfall har i miljøkonsekvensrapporten foretaget en beskrivelse og vurdering af de undersøgte rimelige alternativer, som er relevante for projektet, jf. miljøvurderingslovens § 20, stk. 2 nr. 4.

Bygherrerne har vurderet projektets konsekvenser op mod et referencescenariet (0-alternativet), som er det scenarium, hvor projektet ikke gennemføres. Alle vurderinger er foretaget i forhold til referencescenariet. Da dette anlæg er etableret i 2018-2020, vurderes der også for, om der er sket påvirkninger siden anlægsarbejdet og frem til nu.

I 1. offentlighedsfase blev der foreslået to alternative linjeføringer af kabelanlægget på land, herunder et andet ilandføringspunkt for søkablet. Bygherrerne har i miljøkonsekvensrapporten redegjort for fravalg af de foreslåede alternativer, ligesom der er redegjort for tidligere overvejelser af placeringer for hhv. kabel- og stationsanlæg samt ilandføringspunkter.

Miljøstyrelsen finder det velbegrundet, at der ikke findes bedre, rimelige alternativer til projektet. I den forbindelse er det særligt vægtet, at de foreslåede alternativer ikke vil medføre mindre miljøpåvirkning end det valgte ligesom det valgte hovedprojekt ikke medfører væsentlige indvirkninger på miljøet når projektindbyggede forudsætninger anvendes og vilkårene i nærværende tilladelse overholdes.

6.11 Kumulative påvirkninger

Af bygherrernes miljøkonsekvensrapport fremgår en gennemgang af projekter, der potentielt kan medføre kumulative påvirkninger af miljøet med det ansøgte projekt. Der er i vurderingen medtaget planlagte/godkendte projekter, ligesom der er foreta-

get vurdering af evt. påbegyndte projekter med fokus på tids- og arealmæssigt nærhed med nærværende projekt. Projekter omfattet af Ringkøbing-Skjern Kommunes planer er ligeledes medtaget i gennemgangen.

På baggrund af gennemgangen vurderer bygherrerne, at der ikke er væsentlige kumulative påvirkninger for bl.a. visuelle landskabspåvirkninger, støj, forstyrrelser, fragmentering af naturområder mv. mellem projektet og andre planlagte/godkendte eller påbegyndte projekter. Miljøstyrelsen er enig i denne vurdering.

Det fremgår endvidere af miljøkonsekvensrapporten, at der på baggrund af afstanden (ca. 40 km) mellem projektets to stationsanlæg ikke vurderes at være kumulative påvirkninger imellem disse. Miljøstyrelsen kan tilslutte sig denne vurdering.

6.12 Samlet konklusion

Det er Miljøstyrelsens samlede vurdering, at der ikke er uacceptable miljømæssige forhold som følge af projektet, når de stillede vilkår overholdes. Endvidere vurderes projektets miljøpåvirkninger ikke at have en sådan karakter eller omfang, der gør at, projektet ikke kan realiseres.

7. Overvågning

Når projektet gennemføres med de stillede vilkår vurderer Miljøstyrelsen, at det ikke vil have væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet. Der stilles derfor ikke vilkår om overvågning.

8. Offentliggørelse

Afgørelsen om at meddele § 25-tilladelse inkl. bilag vil blive offentliggjort på Miljøstyrelsens hjemmeside (www.mst.dk) den **27. februar 2023**.

9. Klagevejledning

En § 25-tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for 3 år, efter at den er meddelt, jf. Miljøvurderingsloven § 39.

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på <https://mfkn.naevneneshus.dk/>. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr, som er på 900 kr. for private og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside ((www.naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/)).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den **27. marts 2023**.

Miljøstyrelsens afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

§ 25-tilladelse

Landanlæg for Vesterhav Syd Havmøllepark

Journal nr. 2021-53302

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk